BÉCSI NAPLÓ

XXXIX. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2018. MÁJUS–JÚNIUS
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,50 Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
02Z032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Orbán Viktor új Magyarországa

Végre megtudták a magyarok, hogy a miniszterelnökük mit vett célba. Eskütételi beszédében Orbán Viktor május 10-én inkább ki, mint bejelentette: „A mi válaszunk, a magyarok válasza a megváltozott világra az, hogy a zátonyra futott liberális demokrácia helyett inkább felépítettük a XXI. századi kereszténydemokráciát, amely garantálja az emberek méltóságát, szabadságát és biztonságát, megvédi a férfi és a nő egyenjogúságát, a hagyományos családmodellt, féken tartja az antiszemitizmust, megvédi a keresztény kultúránkat, és esélyt ad nemzetünk fennmaradására és gyarapodására."

Ez más és sokkal több, mint amit a miniszterelnök az előző választási ciklus kezdetén mondott 2014. július 25-én Tusnádfürdön. Annak idején felkavarta a Nyugat lelkét azzal az előkészületlen eszmefuttatással, hogy Magyarországon „illiberális államot" akar építeni. Mai napig tisztázatlan maradt, hogy a neoliberalizmusra gondolt-e, amikor a liberális államnak búcsút mondott, vagy pedig tényleg annak az alapelvnek, amely a huszadik század második fele sikerének – köztük Magyarország 1989/90-es felszabadulásának – lényeges hozzátevője. Az idei választási siker után mindenesetre tisztázódott, hogy Orbán Viktor kettős szerepében mint kormányfő és mint Fidesz-elnök pontot tett az illiberális demokrácia elképzelésére, és célt változtatott az új, lényegében ígéretesebb célhoz, a kereszténydemokráciához, aminek az ő leiratában két sajátossága van. Az első, és ez lényegesebb, mint ahogy egyelőre tűnik: két szóból összeforrott fogalomként használja Orbán a kifejezést, nem pedig jelzővel ellátott főnévként. Elsősorban a pártvezető beszél belőle, amikor a demokráciát erre az egy válfajra határolja be.

Ez több mindent sejtet: Ha a kereszténydemokrácia a politizálás célja, akkor a Fidesz sem követhet más célkitűzést. Ezzel a liberálisnak indult és sok változáson átment párt fölöslegessé teszi a KDNP-t és végül felszívhatja az amúgy is inkább csak formailag önálló párttársat. A közvélemény-kutatók fognak arról dönteni, hogy ez így bekövetkezik-e vagy pedig egy évvel a 2022-es soros választások előtt mégis csak a külön nevű együttes ígéri-e a nagyobb szavazati arányt és esetleg megint a kétharmados többséget. De az is világos, hogy kormányváltás esetén, akármelyik mai ellenzéki vagy jövőbeli új párt lenne a győztes, fel fogja mondani a kereszténydemokráciát mint államformát és legjobb esetben mint keresztény demokráciát, vagy talán mint szociális, ökologikus, netán liberális, sőt, jelző nélküli demokráciaként fogja folytatni a politikát.

Orbán miniszterelnök székfoglaló beszéde valóban a XXI. századi Magyarország nem csak jelleméről, hanem lényegéről is szól. Benne van mind a nyugati társadalom, mind az európai országok szövetségének velejárója. Az egyéni siker, és legyen az egy párt, egy állam vagy egy nemzet sikere, nem önmagában siker, hanem csak akkor, ha azt a többiek elismerik, úgyszólván jóváhagyják. Az állandósult tömegkommunikációs világban nincs olyan teljesítmény, ami akkor is teljesítmény, ha mindenki más nem annak látja. A kortársakat, vagy még egyszerűbben a közhangulatot kell megnyerni ahhoz, hogy az egyén megállja a helyét – régi mondással „az emberek és Isten előtt". Érdemes elgondolkodni azon, hogy a magyar állam kerítésépítése és migránspolitikája nem talált volna-e – még pedig kezdettől fogva – nemzetközileg nagyobb megértésre, ha Orbán nem tett volna egy évvel azelőtt vallomást az „illiberális demokrácia" mellett. Ettől kezdve a liberális gondolkozáshoz szokott Európában minden lépés az általános elkülönülés, az elzárkózás gyanúját keltette. Nemzetközi méretben túl sokan arra gyanakodtak, hogy Orbán nem a magyar társadalmat akarja óvni, hanem a saját politikáját. Talán itt van a magyarázat arra, hogy a spanyol kerítés más fogadtatásban részesül, mint a magyar.

Egyetlen nemzetközi vagy európai dokumentum sem tartalmazza azt, hogy illiberális demokráciák ott találnának otthont vagy szövetséget. Ezért legfőbb ideje volt a közös vonásokat, a közösséget feleleveníteni. Amióta Antall József átvette a Magyar Demokrata Fórum vezetését és elindult a demokratikus Magyarország első, és ezzel természetesen mérceadó miniszterelnöke lenni, mindig „magától értetődő" volt, hogy a konzervatív, összetételében keresztény és liberális elem épp úgy hozzátartozik, mint a szociális és haladó. Következetes volt, hogy az MDF-kormány nyomdokába lépett Fidesz tagja lett az Európai Néppártnak. E pártszövetség 2017-es kongresszusán megerősített statutuma tisztázta, hogy az emberiség keresztény értelmezésére és a társadalom kereszténydemokrata felfogására alapul, és ennek következtében kereszténydemokratikus, centrista és hasonlelkű pártok lehetnek tagjai.

Orbán legújabb állásfoglalása tisztázta, hogy személyesen és fideszesként elszántan és jogosan tagja az Európai Néppártnak, és hogy másfelől sem enged kételyeket támasztani. Erre nem csak azért volt szükség, hogy Angela Merkel, aki nemcsak német kancellár, hanem a CDU-nak is elnöke, és Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke, kitarthassanak mellette, és ne csak Horst Seehofer CSU-elnök legyen Orbán és politikája egyetlen fajsúlyos támogatója a nyugat-európai nagyok között.

Ez annál is fontosabb, amióta az európai államok között ENSZ-vétó joga és atomfegyverei miatt elsőrangú Franciaország élén megjelent Emanuell Macron. A fiatal, és ennek megfelelően dinamikusan hosszú időre berendezkedni igyekvő elnök eddig csak kritikusan nyilatkozott Magyarország kormányáról és esetleg magáról az országról. Mielőtt ez rögződik és általános jellemzője lesz a francia–magyar viszonynak, Orbán a szófiai európai csúcstalálkozón hosszú és folytatandó tárgyalásba kezdett Macronnal. A magyar kormányfőnek hosszú távon is szüksége lesz a francia elnök egyetértésére. Hiszen mindketten azon dolgoznak, hogy Európa jogi formáját meghatározzák. Mindkettő számára a szuverenitás a kulcsfogalom, de még nincs leszögezve, hogy külön-külön mit is fognak ezen érteni. Macron mintha egy szupranacionális unióra törekedne, amivel igen sok állami illetékesség menne át európai uniós közügybe. Orbán ezzel szemben hosszú távon is „a szabad magyarok és a szuverén magyar állam" kormányfője akar lenni. A vita tartalmilag és időbelileg korlátlan – hiszen Európa jövője is remélhetőleg végtelen. Azonban biztos, hogy Orbán nem hivatkozhat Macronnal szemben arra, hogy De Gaulle néhai elnök-elődje a (szuverén) államok Európájáról beszélt „az Atlanti-óceántól az Urálig". Ez az elképzelés ma a múlté. Inkább hivatkozhat a magyar miniszterelnök az Európai Néppárt célkitűzésére: a „föderalisztikus Európai Unió" legyen „a szabad népek és polgárok uniója". Mivel kifejezetten nincs itt szó az államokról, ezért ebben a tervezetben helyet találhat a sajátos magyar felfogás is, mely a nemzet szót egyrészt az államokra (Egyesült Nemzetek Szövetsége, nemzetközi egyenlő államközi), másrészt a népre és a határon innen és túl is élő kultúrnemzetre használja. Hogy Macron vagy Orbán lesz-e sikeresebb, az nem csak a személyiségeken múlik, hanem főleg azon, hogy ki milyen szövetségeseket talál. Orbán esküje utáni kijelentésével tisztázta, kinek a szövetségét keresi.

GEORG PAUL HEFTY

Faluvég (olaj, 40x30 cm)

Kisebbségi ügyekben megállt az idő?

Szili Katalin miniszterelnöki megbízott, az Országgyűlés volt elnöke a 2018. május 18-án Szatmárnémetiben tartott Jakabffy-konferencián „Jakabffy ha ma élne..." címmel tartott előadást. Hallgatóságát azzal lepte meg, hogy felhívta a figyelmet az őshonos etnikai kisebbségek helyzetének rendezetlenségére. Amit Jakabffy Elemér a két világháború közti időszakban hirdetett, változatlanul aktuális. A helyzet fonákságára vall, amit Szili Katalin egy volt Bundestag-politikus „naív" kérdésével illusztrált. Az illető ugyanis az után érdeklődött, na és hogyan kerültek az Erdélyben diaszpórában élő magyarok Romániába?

1932. június 29-én Bécsben a VIII. Nemzetkisebbségi kongresszuson Jakabffy Elemér a következőt fogalmazta meg: „lehet, hogy unokáink elérik majd a nemzetkisebbségek egyenjogúsítottságát, de önök aligha".

Jakabffy jelen lévő unokáival együtt mondhatjuk, hogy ma is nyugodtan elhangozhatna ez, hiszen a trianoni békediktátum után 12 esztendővel tett kijelentés ma sem lenne idegen a fülnek, ha bármely nemzetközi fórumon tett felszólalás részévé válna.

Az a Jakabffy Elemér tette ezt a kijelentést, aki Trianon előtt úgymond „felülről" majd a békediktátumot követően a nemzetiségi kérdést „alulról" tekintette, figyelemmel arra, hogy a Monarchia idején ő maga a többség részeként a román kisebbségért küzdött, majd a határok megváltozásával, mint közülük való, az elszakított és kisebbségbe taszított magyar közösségek jogaiért lépett fel.

Kisebbségi magyarként szót emelt a méltánytalan bánásmód ellen, ugyanakkor sürgette a többség és kisebbség közötti viszony mielőbbi rendezését. Eleinte reménykedett, hogy a nemzetközi szervezetek támogatni fogják törekvéseit, majd kiábrándult, tekintettel arra, hogy nem szólították fel a nemzetközi szervezetek intézményei az államokat a szerződések betartására.

Jakabffy felfogásában elsődleges a művelődés, sőt ennek fenntartása a cél, ehhez a politika és az autonómia eszközt jelent. Megfogalmazta azt is, hogy a nemzetiségi kérdés megoldásának a kisebbségi kultúra megőrzése érdekében létrehozott művelődési önkormányzat lehet az egyik módja. A politikában nem, de a kultúrában szükségesnek ítéli a többséggel történő együttműködést. A kultúrákat nem szabad szembe fordítani egymással, fogalmazta meg, mert az jelenti a kapcsot a népek között. A kultúra hozza közelebb egymáshoz a közösségeket. Elsődlegesnek tartja a cselekvést, amikor megfogalmazza, hogy a nemzetiségi egyenjogúság megteremtése olyan, mint a napkelte, mely esetében nem önmagában annak csodálata a lényeges, hanem szükségszerűsége ismeretében a késztetés, a cselekvés.

Folytatás a 2. oldalon

RÉGI KORMÁNY ÚJONCOKKAL

Kik veszik körül Orbán Viktort negyedik kormányában, melyik miniszterekre támaszkodik a magyar kormányfő? És milyen hatással lesznek a személyek a politikára? Ha egy kicsit korai is a kíváncsiság – részletekből, kijelentésekből sok mindenre lehet következtetni.

Első országgyűlési beszédében a régi-új miniszterelnök hangsúlyozta: olyan embereket kért fel miniszternek, akiknek közös szenvedélye Magyarország, akik azt gondolják, hogy „a mi életünkben a legnagyobb dolog, hogy magyarnak születtünk".

Kásler Miklósról, az Emberi Erőforrások Minisztériumának (Emmi) vezetőjéről Orbán Viktor azt mondta: reneszánsz embert követel a minisztérium, olyat, aki nem ijed meg saját árnyékától. Az Emmi a legnagyobb tárca marad, amely felel az egészségügyért, az oktatásért, a családügyért, a kultúráért, a szociális ügyekért, a társadalmi felzárkózásért, a sportért, az ifjúságért, az egyházakért és az uniós fejlesztéspolitikáért. Benkő Tibor honvédelmi minisztertől Orbán azt várja, hogy a magyar hadsereg érje utol a szomszédos országok hadseregeit, míg Trócsányi László igazságügyi miniszter „védje meg Magyarország szuverenitását a jog, különösen az európai jog" területén. Süli János paksi bővítésért felelős tárca nélküli miniszter munkáját elengedhetetlennek nevezte, mert szerinte csak így biztosítható a rezsicsökkentés megvédése. Ez a három tárca érintett az eddig bejelentett konkrét kormányzati tervekben: a védelmi költségvetés megkétszerezése, az atomerőmű második blokkjának megépítése, és az úgynevezett „Stop Soros"-törvény elfogadtatása.

A svédországi vadászata miatt magyarázkodásra kényszerülő Semjén Zsolt KDNP-elnöknek különleges feladatot szán Orbán Viktor: a régi-új miniszterelnök-helyettesnek a „szilárd elvi hozzáállása lesz értékes a kormánynak. Ő felel majd a horgonykötélért, hogy a gyakorlati munkánk során ne sodródjunk messzebb a kelleténél az eszmei kiindulópontunktól" – mondta Orbán, akinek negyedik kormányában egy helyett három helyettese lett. Semjén a kormányfő általános helyetteseként a nemzetpolitikáért, az egyházakért és a kisebbségekért felel. A nemzetbiztonságért felelős Pintér Sándor belügyminiszter, a gazdasági ügyekért Varga Mihály pénzügyminiszter. Miniszterelnök-helyettes vezeti a gazdasági kabinetet (Varga Mihály), a nemzetstratégiait (Semjén Zsolt), és a nemzetbiztonságit (Pintér Sándor). A stratégiai kabinet élén Gulyás Gergely áll.

Varga Mihálytól azt kérte a kormányfő, hogy mindig figyelmeztesse a kormányt: „addig nyújtózkodjanak, amíg a takaró ér", Szijjártó Péter külgazdasági- és külügyminisztertől azt, hogy terepismeretével képviselje a magyar érdekeket. Szijjártóhoz kerül át a Miniszterelnökségtől az Információs Hivatal, vagyis a polgári hírszerzés.

Palkovics László innovációs és technológiai miniszter tárcáját Orbán Viktor szerint azért hozták létre, mert „az új korszakban is nyertesek akarunk" maradni és a folyamatokhoz már nem elég alkalmazkodni, alkotóként kell bennük részt venni.

Nagy István földművelésügyi miniszter feladata, hogy olyan szektort alakítson ki, amelyik „megbecsüli a gazdákat, tiszteli a munkát, nyitott az új technológiákra, összebékíti a különböző agrárvállalkozásokat", és megvédi Magyarországot Brüsszelben is.

A Rogán Antal vezette Miniszterelnöki Kabinetiroda létrehozását azzal indokolta Orbán, hogy szerinte Nyugat-Európában egyre csak nő a távolság az emberek és a kormány között. „Hogy ez nálunk ne következzen be, azt kértem Rogán Antaltól, hogy kitartóan keresse az egyezési pontokat az emberek és a kormány között".

A Rogán Antal vezette, újonnan létrehozott Miniszterelnöki Kormányiroda fő feladata Orbán Viktor munkájának a támogatása és politikai koordinációs tevékenységek elvégzése. Az intézmény ezen kívül átveszi a Nemzeti Turisztikai Ügynökséget a fejlesztési minisztériumtól. A kormányzati központ része a Lázár János helyett Gulyás Gergely által vezetett Miniszterelnökség és a Miniszterelnöki Kormányiroda mellett a Miniszterelnöki Kabinetiroda.

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

Tanácskozás Szatmárnémetiben

2018. május 16–18. között ismét megrendezték Szatmárnémetiben az évtizedek óta hagyományos tanácskozást. Ezúttal Páskándi Géza születésének 85., Dsida Jenő halálának 80., és Jakabffy Elemér halálának 55. évfordulója alkalmából **Magyarnak lenni Európában** címmel hirdették meg a magas színvonalú találkozót, amely európai arányokban vetette fel a jubilánsokkal kapcsolatos múltbeli és aktuális irodalom- és politikatörténeti kérdéseket. Kiemelhető, hogy Pop Felicián költő személyében román nyelvű előadásra is sor került. Pop Felicián Wass Albertról írta doktori értekezését, jelen esetben mint Dsida Jenő román nyelvű méltatója és tolmácsolója lépett fel.

A Tanácskozás sikeres megszervezése és lebonyolítása a makacsul következetes és fáradhatatlan Muzsnay Árpád érdeme.

Mindszenty József bíboros halálára és utolsó napjaira emlékeztek Bécsben

A Pázmáneum szervezésében a bécsi Irgalmasrendi Kórházban tartottak megemlékezést Mindszenty József bíboros, hercegprímás halálának 43. évfordulóján.

A megemlékezésen részt vett Perényi János, Magyarország bécsi nagykövete; Habsburg-Lotharingiai Mihály főherceg, a Mindszenty Alapítvány elnöke; ifj. Bertényi Iván, a bécsi Collegium Hungaricum igazgatóhelyettese, a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója, valamint hívők nagy csoportja. Közreműködött a Cantus Arcis kórus, Dombó Dániel vezetésével.

Varga János, a Pázmáneum rektora köszöntőjében felidézte Mindszenty József hercegprímás alakját és erényeit. Idézte az idei esztergomi emlékmise szónokának, Snell György segédpüspöknek szavait: „Életszentsége a püspöki szolgálat hozta mérhetetlen szenvedésekben, megaláztatásokban teljesedett ki. Példakép ő mindnyájunknak: a hit, az önfegyelem, a másokért élő szeretet példája." Az Irgalmasrendi Kórház aulájában, kiemelt helyen 2006 óta áll Mindszenty Rieger Tibor által készített szobra. Talapzatán a Franz König bíboros, bécsi érsek által mondott temetési búcsúbeszédben elhangzott szentírási idézet olvasható: „Defunctus adhuc loquitur", azaz hite által még holta után is beszél (Zsid 11,4).

Varga János rektor beszéde után énekelte el a Cantus Arcis kórus Dombó Dániel Mindszenty József tiszteletére, erre az alkalomra írt, *Ecce sacerdos magnus* című alkotását.

Mindszenty József bíboros ma is fölöttünk tartja védelmező kezeit – mondta beszédében Habsburg-Lotharingiai Mihály főherceg, a Mindszenty Alapítvány elnöke.

Habsburg-Lotharingiai Mihály főherceg ünnepi beszédében hangsúlyozta: a magyar népnek, amelyet ezer éve Szűz Máriának ajánlottak, olyan közbenjárói vannak, mint a nemrég boldoggá avatott vértanú pap, Brenner János, vagy Mindszenty József, akinek boldoggáavatási eljárása döntő szakaszához érkezett. A Mindszenty Alapítvány elnöke beszédét a boldoggá avatásért mondott imával fejezte be.

A megemlékezésen koszorút helyezett el a Mindszenty Alapítvány és a Pázmáneum mellett Perényi János nagykövet, valamint több ausztriai magyar szervezet is, köztük a Kaláka-Club részéről Karácsony Miklós rótta le tiszteletét Mindszenty szobra előtt.

Az emlékezés koszorúinak elhelyezése után a Boldogasszony anyánk és a Himnusz eléneklésével zárult a rendezvény.

Cseh Csaba (KCsP)

Kisebbségi ügyekben megállt az idő?

Folytatás az 1. oldalról

Elutasított minden Magyarországról érkező viszálykeltést, aknamunkát („a nemzeti öntudatot semminemű irredenta plakát fokozni nem tudja").

A Magyar Kisebbségben 1933-ban a következő sorokat rögzíti: „a mi ügyünk – a kisebbségi kérdés – az európai politika próbaköve lett!"

Ez az a gondolat, amit nyugodtan ma, a XXI. század második évtizedének második felében mi magunk is kijelenthetünk, sőt, ha Jakabffy ma élne, ma is időszerű kijelentést tenne ezzel a mondattal, hiszen az európai intézményrendszer adós a mai napig az őshonos kisebbségekre vonatkozó szabályokkal. Erre figyelmeztet az RMDSZ–FUEN közös, egymillió háromszázezer aláírással megerősített kisebbségvédelmi kezdeményezése, de ezt erősíti az a február 7-én az Európai Parlamentben Csáky Pál képviselő úr által kezdeményezett és elfogadott határozat is, mely egyértelműen rámutat, hogy európai szintű jogszabály alkotásra, a nemzetközi szerződések ratifikálására, majd végrehajtására és annak ellenőrzésére van szükség ahhoz, hogy az EU nyugodt lelkiismerettel nézhessen annak a több mint ötven millió európai polgárnak a szemébe, aki a saját szülőföldjén akar élni, boldogulni és gyarapodni. Csak érdemes összevetni az eurokrácia gondoskodását, aggódását, mellyel az idegen bevándorlók iránt viseltet a saját, nemzeti kisebbségben élő polgáraival szemben!

Érdemes kiemelni – csak hogy érzékeljük sikerült-e a XX. századot meghaladnia annak az Európának, ahol Jakabffy Elemér soha nem a magyar ügyet vitte nemzetközi színtérre, hanem az európai kisebbségpolitikát, mint az egyetemes kisebbségi gondolatot fogalmazta meg?

„Európa kétségbeejtően szomorú helyzete mindaddig jobbra nem fordul és felfogásunk szerint addig jobbra nem is fordulhat, amíg egyetemes elismeréshez nem jut az a felfogás, hogy minden nemzet és nemzettöredék öncélúsággal bír, és ezért politikai és kulturális szabadságának attribútumait biztosítani kell."

Nem elég ma már hangzatos kijelentéseket tenni arról, hogy Európában minden polgár egyenlő, hanem ennek garanciáit is meg kell teremteni. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a megfelelő szabályozás alapján folyamatosan figyelemmel kíséri a kisebbségi jogok érvényesülését.

Most még van egy év a következő EP választásig, hogy a most megválasztott képviselők valamilyen konkrét pozitív nyomot hagyjanak maguk után, s úgy álljanak választóik, a kisebbségi sorban élő választóik elé.

Szili Katalin

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2018/2. számában közzétett 103.041,13 euró 2018. május 25-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dr. Aumüller Péter	15,00	Dombi Csaba	37,00
Behring Günter	20,00	Piroska Miklós	35,00
		Összesen:	**107,00**

A támogatások eddig befolyt teljes összege 103.148,13 euró.
Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök **Dr. Seidler Andrea** főtitkár **Tánczos Zoltán** pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Platz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN AT55 6000 0000 0725 5731 BIC OPSKATWW

Boldis Endre

FIRST DOG

Ausztria nagy gyászban volt.

Meghalt a köztársasági elnök … KUTYÁJA.

Olyat nem illik mondani, hogy megdöglött, mert mégis csak az ország első számú kutyájáról van szó.

Az újságok főhírként közölték az első oldalon: Große Trauer: First Dog ist gestorben.

A kancellár hivatalos levélben fejezte ki a köztársasági elnökkel való együttérzését.

Ausztriában van állatkrematórium és állattemető.

Egy kutya többe kerül, mint egy gyerek, mert a gyerekek után jár családi pótlék-kiegészítés és egészségi biztosítás, orvosi ellátás. Kutyákra nem érvényes mindez, de kutyát sem érdekel, inkább kutyákat nevelnek.

Ja, és akkor még nem tettem említést a kutyapedikűrösről, kutyakozmetikusról, kutyaruházatról, kutyaiskoláról, kutyafőiskoláról, kutyaegyetemről.

Ennek a kutyának megérdemelt sírhely is kijár ám!

Egyenesen egy mauzóleum, és nem is akármilyen, ha már lúd, legyen kövér!

A muzulmánok szaporodnak, Ausztria gyászolja a kutyát!

„Azé az ország, aki teleszüli azt." (Németh László)

Szegény kutya!

Szegény Ausztria!

Verőfénnyel köszönt április

Április 14-én tartotta az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége a Bécsi Magyar Iskolával közösen, a Bethlen Gábor Alap, a Collegium Pázmáneum, valamint a Magyarság Háza támogatásával *Verőfény* elnevezésű szavalóversenyét a Collegium Hungaricumban. A szavalóverseny tematikáját a Külhoni Magyar Családok Évéhez kapcsolódva az anyaság adta.

A vetélkedőt Lengyel Ferenc, a Bécsi Magyar Iskola pedagógusa, a program szervezője nyitotta meg és köszöntötte a Kárpát-medencéből érkezett versenyzőket.

Sass Judit, a Bécsi Magyar Iskola vezetője külön köszöntötte a zsűri tagjait, Mucsi Gézát, a Kőrösi Csoma Sándor Program koordinátorát, Csibi Krisztinát, a Magyarság Háza igazgatóját, Varga Jánost, a Collegium Pázmáneum rektorát, valamint Böröndi Lajost, a Szél-járás folyóirat kiadóját és szerkesztőjét, költőt.

A vetélkedőt az óvodások korcsoportja nyitotta, majd az általános iskolásokkal, végül a középiskolásokkal folytatódott a program. Az adott korosztály szavalatai között Tóbis Tinelli Tamás, a Misztrál Együttes zenésze lépett fel.

A korcsoportok szavalatai után adták át a Mátyás király-rajzpályázat díjait, amelyeket Csibi Krisztina nyújtott át a gyerekeknek.

A rajzpályázat nyereményeként a díjazottak április 28-án Visegrádra látogathattak.

Várkonyi Borbála (KCsP)

RÉGI KORMÁNY ÚJONCOKKAL

Folytatás az 1. oldalról

Az újonnan létrehozott Innovációs és Technológiai Minisztérium élén az eddigi oktatási államtitkár, Palkovics László áll. Bártfai-Mager Andrea a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszterként kerül be a kormányba. Hozzá tartoznak a takarékszövetkezetek, a közműtársaságok, a fejlesztési bank és a posta. Rajta kívül egy tárca nélküli miniszter lesz a kormányban: Süli János továbbra is a paksi atomerőmű két új blokkjának tervezéséért, megépítéséért és üzembe helyezéséért felelős.

A földművelésügyi miniszter Fazekas Sándor helyett a tárca eddigi parlamenti államtitkára, Nagy István lesz, aki mint agrárminiszter a vidékfejlesztésért is felel. A honvédelmi miniszter Simicskó István helyett egy katona, Benkő Tibor vezérkari főnök személyében. A belügyminiszter Pintér Sándor marad, Trócsányi László folytatja igazságügyi miniszterként.

A Portfolio.hu online gazdasági újság volt az első lap, amely megkísérelte a személyi változások által bekövetkező eltolódásokat megjósolni. „A kormány felállásának ideje alatt sem állt meg az élet a minisztériumokban, erre utal, hogy az előző kormány Nemzetgazdasági Minisztériuma elkészítette, az új kormány frissen létrejött Pénzügyminisztériuma pedig közzétette a jövő évi költségvetés tervezési köriratát." Az online újság már a bevezetőből „több lényeges üzenetet" olvas ki, például, hogy „a következő kormányzati ciklust meghatározó – a demográfiai intézkedéseket és a versenyképességet előtérbe helyező – gazdaságpolitika középpontjában a magyar családok további támogatása, a munkaalapú gazdaság erősítése, hazánk innovációs képességének fejlesztése, valamint Magyarország külső és belső biztonságának garantálása áll". Továbbra is cél az államadósság csökkentése és az államháztartás stabilitásának megőrzése. Kovács Zoltán, az Élet és Irodalom főszerkesztője kritikával kíséri a negyedik Orbán-kormány startját: „Ennek a kormánynak éppúgy nincs víziója a társadalmi bajok megoldásáról, mint ahogy az ellenzéknek sem volt. Körülbelül arra futja, hogy minden baj oka a migráns meg az eldobott szendvics." Az újságíró ezzel Nagy István új agrárminiszterre utal, „aki szerint a sertéspestis úgy kerülhetett be Heves megyébe, hogy egy migráns vagy vendégmunkás eldobott egy szendvicset, amit egy arra kószáló vaddisznó elfogyasztott, majd megbetegedett tőle, egyszersmind a migránsozás új minőségét mutatva: már a disznók sem érezhetik magukat biztonságban". A miniszter egy televíziós beszélgetésben hozzátette: „Nincs más észszerű magyarázat, mint az eldobott migránsszendvics".

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) talált egy észszerű magyarázatot: Egy elhullott vaddisznóból mutatta ki az afrikai sertéspestis vírusát az ukrán határhoz közeli, Szatmár-Bereg megyei Tiszakerecseny község határában. Ebből a hatóság szerint arra lehet következtetni, hogy „a fertőzés feltehetően Kárpátaljáról, a fertőzött, vírushordozó vaddisznók tavaszi vándorlása során került Magyarországra".

Más minisztert is kommentál az És: „Erősen kezdett Kásler Miklós professzor, aki az egészségügy előtt álló legnagyobb kihívások (orvosok elvándorlása, hálapénz, finanszírozás) helyett a magyarság spirituális és szakrális értékeinek felhasználását jelölte meg, egyszerre adva útmutatást oktatásnak, egészségügynek." És emlékeztet, mit mondott a hívő onkológus: „A professzor korábban kifejtette, hogy »a tízparancsolat tökéletes törvénykönyv, mert, ha valaki betartja, akkor nem ütközik össze a törvénnyel. A tízparancsolat tökéletes etikai kódex is, ha valaki betartja, nem ütközik össze az embertársaival, a társadalommal. Végezetül pedig népegészségügyi program is, mert annak betartásával számos súlyos betegséget megelőzhetünk.« Kovács Zoltán aránylag türelmes: „Mindezt nem vitatva, legföljebb furcsállva, mit üzen a professzor olyannak, mint például nekem, aki mélyen ateista. Hogy beteg lesz, és esélye sincs a gyógyulásra?" De végül kibujtatja a macskát a zsákból: „Kásler Miklós kinevezése nagyjából akkora képtelenség, mint ha mondjuk annak idején Petri Györgyöt kulturális miniszterré avatták volna."

Ilyen előzményekkel mi várható Orbán Viktor negyedik kormányától? Nem túl nagy meglepetés, hogy a Schmidt Mária tulajdonában lévő Figyelő arra hívta fel a figyelmet, hogy „a választási eredmény nyomán a Fidesz–KDNP ismét ellenzéki közreműködés nélkül tud kétharmados jogszabályokat módosítani". A cikk címe mindent megmond: „Jöhet a kétharmados korrekció".

Hasonló, de mégis sokkal árnyaltabb cikkében kíváncsivá tette a jövendőbeli olvasókat a Magyar Hang nulladik száma (az a hetilap, amely a megszűnt Magyar Nemzet helyére szeretne lépni): „Kétharmados parlament, kettészakadt társadalom" című, megfontolt hangú eszmefuttatásában Szerető Szabolcs kijelenti: „Sok jóra ne számítsunk a Fidesztől: az újabb kétharmaddal gátlások nélkül élni fog, botorság valamiféle józan önkorlátozásra számítani. Folytatódik az egy központú hatalom fékeinek, ellensúlyainak gyengítése, kiiktatása." Végül Szerető Szabolcs elér a döntő pontig: „Az előttünk álló időszak legfontosabb kérdése, hogy lesz-e kormányzás." Az elmúlt négy évben nem tapasztalt ilyesmit, „a Fidesz végig kampányüzemmódban tartotta a közéletet".

A még meg sem jelent hetilap természetesen nyitottnak látja a helyzetet: „Az új kormánynévsor nem ad választ a kérdésre… A struktúra átalakítása nélkül nagyjából mindegy, ki veselkedik neki a lehetetlen küldetésnek."

Martos Péter

Horthy és a felelősség a magyar zsidók deportálásáért

Május 10-én került bemutatásra a Petőfi Irodalmi Múzeumban a szerkesztésemben a Helena History Press (Reno, NV) kiadásában a *July 1944. Deportation of the Jews of Budapest Foiled* (A budapesti zsidók deportálásának meghiúsulása) c. kötet. Bevezetőmben igyekeztem tárgyilagos választ adni Horthynak a magyar holokausztban viselt felelősségére. Részletesebben megírtam ezt magyarul is, a *Magyar Szemle* idei januári számában. (www.magyarszemle.hu/cikk/20180302_horthy_es_a_magyar_zsidok_deportalasa) Ennek legfontosabb megállapításai a következők.

Magyarország 1920 és 1944 közötti államfőjének megítélése sosem lesz egységes, még a történészek körében sem. Elődje, Kossuthé sem egységes. Horthyhoz hasonlóan Tisza István, Károlyi Mihály és Kádár János értékelésekor is indulatok csapnak össze, és hiába születik róluk akár a legalaposabb, minden elfogultságtól mentes életrajz, monográfia, nem tudja meggyőzni azokat, akiknek nagyon jó vagy nagyon rossz véleményük van ezekről a személyekről. A rendszerváltozás óta a néhai kormányzó megítélése politikai polémiák tárgya, nemcsak Magyarországon, de a világsajtóban is. E viták Horthy földi maradványainak 1993. szeptemberi kenderesi újratemetése kapcsán lángoltak fel. A Portugáliában elhunyt államfő és családja hamvainak hazaszállítását és a családi sírboltba történő elhelyezését a világsajtó jelentős része – itthoni sugalmazásra – egy háborús bűnös rehabilitálásaként állította be. Azóta két szélső vélemény, a felmagasztalás és a hiperkritika között lehetetlennek látszik eljutni egy általánosan elfogadható értékeléshez.

Noha a viták a kormányzó nevéhez kötött egész korszakot érintik, a legélesebb nézeteltérés Horthy 1944-es magatartását övezi. A német megszállást követően az államfő sorsukra hagyta-e zsidó származású honfitársait, vagy 1944. júliusi fellépésével Budapest zsidó származású lakosságának nagyobbik részét ő mentette-e meg a deportálástól, tehát a majdnem biztos haláltól? Horthynak meghatározó szerepe 1941-ben a két végzetes lépésben: a Jugoszlávia elleni német támadáshoz, majd a Szovjetunió elleni háborúhoz történt csatlakozáshoz vezetett, 1942 elején azonban már belátta, milyen súlyos hiba ismét a németek oldalán venni részt az újabb világháborúban, és ettől fogva következetesen arra törekedett, hogy Magyarország lépjen ki a konfliktusból. Azért semmiképpen sem marasztalható el a kormányzó, hogy addig nem akart nyíltan szakítani Hitlerrel, amíg annak ellenfelei a magyar határoktól távol álltak, mert tudta – elsősorban Lengyelország példájából –, hogy egy esetleges német megszállás rendkívül súlyos következményeket vonna maga után.

Csak a súlyosan elfogultak vonják kétségbe, hogy a Budapesten élő, vagy oda menekült, ott bujkáló jó negyedmillió zsidó származású magyar állampolgárnak a német haláltáborokba tervezett deportálását döntő mértékben Horthy kormányzónak az 1944. június 26-i koronatanácson kinyilvánított szava akadályozta meg, „a sors különös iróniájaként a pesti zsidóság megmenekülésében végül is Horthyé a döntő érdem," írta le 1982-ben Ránki György, az Auschwitzot 14 évesen megjárt kitűnő történész. De ha ezt akkor Horthy megtette, miért nem lépett korábban, miért nézte tétlenül a német megszállást követően a zsidóság alapvető életfeltételeit megszüntető rendeleteket, a vidéki zsidók gettókba terelését, majd túlzsúfolt marhavagonokban ismeretlen rendeltetéssel kiszállítását? Ha ennek megakadályozására akkor nem volt ereje, hatalma, hogyan tudott mégis lépni jó három hónappal később? Csak akkor jött volna rá, mi történik benne bízó honfitársaival? Az Auschwitzból megszökött és a szörnyűségekről részletes beszámolót készítő két szlovákiai zsidó tanúskodása késztette volna cselekvésre? Vagy a szövetségesek sikeres normandiai partraszállása, ami Németország vereségét már minden józan megfigyelő számára elérhető közelségbe hozta? Talán a nemzetközi tiltakozás, a pápa, a svéd király, az amerikai elnök figyelmeztetése, egyes magyar egyházi vezetők intelmei, a fenyegetés, hogy a háború után a történtekért felelősségre fogják vonni, ha nem állítja le a deportálásokat? Bármi is motiválta Horthy lépését, a budapesti zsidók hálával tartoznak neki? Vagy ott kellett volna ülnie Nürnbergben a vádlottak padján, amiért kormányzósága alatt az általa kinevezett kormány apparátusa 700 ezer honfitársát embertelen módon kiűzte otthonából és kiszolgáltatta egy külföldi hatalomnak? Mindezek a kérdések az igazság egy-egy elemét tartalmazzák.

Nem férhet kétség ahhoz, hogy Magyarország 1944. március 19-i német megszállása nélkül nem került volna sor zsidó származású polgártársaink haláltáborokba deportálására. Az elsődleges jogi felelősség ezért Hitlert és nemzetiszocialista rendszerét illeti. Közvetlen és kiemelt felelősség hárul a deportálások irányítására Budapestre érkező Kaltenbrunnerre, Eichmannra, és a végrehajtás mellett Magyarország vezetését valóban teljhatalommal kezében tartó Edmund Veesenmayerre. Ami az ország német megszállása után maradt, az a magyar állam megerőszakolt és méltatlan mutációja volt. Vezetőit, élén a bábkormányt vezető Sztójay Dömével, 1946-ban magyar bíróságok – alapjában véve törvényes eljárás keretében – méltó büntetéssel, halállal sújtották. Számos magyar hivatalnok, csendőr, katonatiszt vizsgázott 1944-ben emberségből igen rosszul, és legtöbbjük ezért ugyancsak súlyos, sok esetben a legsúlyosabb büntetéssel fizetett. Ugyanakkor a zsidó honfitársakat mentő, bújtató magyarok száma is jelentős, téves beállítás, hogy csak Wallenberg és más diplomaták segítették számtalan módon az üldözötteket.

Május 15-én megindultak a vidék magyar zsidóságát a halálba szállító vonatok. Nem tartható fenn az a közkeletű nézet, hogy az akkori vezetők nem tudhatták, milyen sors vár a marhavagonok utasaira. Júniusra ez már mindenképp ismertté vált – ha nem is túl széles körben. Ezután, a vidéken élő zsidóság deportálásának a befejezésével került a sor a legnagyobb és legbefolyásosabb csoportra, a budapestiekre. Horthy ekkor végre lépett. Kormányzói leiratban hívta föl a miniszterelnököt, hogy szüntesse be a „különösen kegyetlen és számos esetben embertelen intézkedések"-et és az elkövetett „túlzások"-at. Kifejezte óhaját, hogy „a zsidók ügyeinek irányítása… kivétessék" Endre László és Baky László kezéből és őket mentsék föl állásukból. Június 26-ára a kormányzó koronatanácsot hívott össze. Ezen láthatóan megrendülve jelentette ki: "Nem engedem, hogy a deportálások még több szégyent hozzanak Magyarországra." Felszólította a kormányt, hogy állítsa le a budapesti zsidók deportálását. Baky belügyi államtitkár és a még mindig ellenzékben lévő nyilasok nem akartak beletörődni ördögi tervük utolsó, legfontosabb szakaszának meghiúsulásába. Zászlószentelés ürügyével a fővárosba rendeltek több ezer csendőrt – akiknek a törvény szerint nem is volt joguk a városokban működni. Elterjedt a hír, hogy a cél Horthy eltávolítása egy puccsal. Nincs rá bizonyíték, hogy valóban ez, és nem csupán a deportálások erőszakkal történő végrehajtása volt a cél. Mindenesetre a testőrség parancsnoka, Lázár Károly altábornagy szervezésében az Esztergom környékén – talán a háborúból történő kiugrás előmozdítására – tartalékolt 1. páncélos ezred, élén Koszorús Ferenc ezredessel, Horthy parancsa birtokában, július 6-ra virradóra tankjaival bevonult a fővárosba és ultimátum-szerűen, fegyveres fellépéssel fenyegetve, felszólította a csendőröket a város elhagyására, amit azok kényszerűen végrehajtottak. Koszorús tettének jelentőségét és erkölcsi értékét nem vitatva Horthy szándéka és utasítása meghatározó volt. Budapest zsidósága megmenekült – sajnos csak egy időre, a Horthy október 15-i fegyverszüneti proklamációját követő, német támogatással végrehajtott nyilas hatalomátvételig.

Horvát tengerpart (olaj, 50x60 cm)

Hogy a budapesti jó negyedmillió magyar zsidó (időleges) megmentése ellensúlyozza-e Horthy rész-felelősségét félmillió honfitársa németeknek történt kiszolgáltatásában, azt sem a történész, sem a földi igazságszolgáltatás nem tudja eldönteni.

A győztes szövetségesek háborús bűnöket vizsgáló bizottsága és Nürnbergi Per amerikai főbírója vizsgálatainak eredménye szerint Magyarország kormányzója – ellentétben a szlovák, román és horvát államfővel – és ellentétben három általa kinevezett és háborús bűnösnek talált magyar miniszterelnökkel (Imrédy, Bárdossy és Sztójay), valamint a „nemzetvezető" Szálasival, nem minősült bűnösnek, noha Tito – az 1942. januári újvidéki mészárlásra hivatkozva – kérte kiadatását. Az angolok és az amerikaiak joggal vélték úgy, hogy Belgrádban Horthy nem számíthatna tisztességes eljárásra. Sztálin sem akarta a magyar kormányzót a vádlottak padjára ültetni. Nem valószínű, hogy a végül tőle levélben fegyverszünetet és népe nehéz sorsának megértését kérő idős államfő iránti szánalomból, inkább számításból. A magyarországi kommunisták érdekeit aligha szolgálta volna a nemrég még népszerű és az ország határait kiterjesztő Horthy kivégzése.

Jeszenszky Géza

Gyermekek kognitív és érzelmi fejlődésének és fejlesztésének egészségpszichológiai vonatkozásai

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 1963 óta tízévenként végzi a magyar lakosság kulturálódási szokásainak – ezzel összefüggésben pedig a testi és lelki jóllétének – az ún. „időmérleg" vizsgálatát. Legutóbb 2013-ban publikálták a 2010-es évi adatokon alapuló vizsgálatok eredményeit, melyek jelentős társadalmi problémákra irányították a figyelmet: gondot jelent a családok életében a mindennapi élet megszervezése, a beszűkült lehetőségek között pedig nem marad idő olyan tevékenységekre, mint a sportolás, az olvasás, a pihenés vagy a kulturálódás. A társadalom jelenlegi helyzetét, az interperszonális kapcsolatok válságát jelzi, ahogy az összes szabadidőn belül egyre élesebben különül el a tévézés ideje, az utóbbi időben ennek már döntő hányadát köti le.

Az egészségpszichológia megközelítésmódjában éppen ezek a kérdések foglalják el a központi helyet, hiszen a saját sorsát aktívan alakítani képes és a szociális környezetét megérteni szándékozó ember egészséges életmódra való törekvésével kapcsolatos témákkal foglalkozik. Keretei között hangsúlyos helyet foglal el az egészség és kultúra összefüggéseinek és az egészséges fejlődésmenetnek a tanulmányozása.

Egészség és kultúra

A KSH aktuális időmérleg vizsgálatainak eredményei alapján elmondható, hogy korunk kultúrája a képernyő kultúrája. Az 1980-as vizsgálati adatokhoz képest a szabadon végzett tevékenységekre fordított idő nagy mértékben csökkent, és azon belül jelentős átrendeződés tapasztalható. Csökkent a sétára, testedzésre, sportra és olvasásra fordított idő, míg a képernyők előtt töltött idő jelentősen nőtt. A 10–74 éves korosztályban átlagosan napi 152 percet tölt képernyők előtt a lakosság, míg olvasással csupán napi 20 percet.

Az említett kutatás arra is ráirányította a figyelmet, hogy a 60 évnél idősebb korosztályt követve a kisiskolás korú gyermekek töltenek legtöbb időt a képernyők előtt. A képernyős tartalmak készen kapott „külső képek" a gyermekek számára, azok létrehozásához nincs szükség fantáziára, képzeletre, szemben az olvasott és hallgatott tartalmakkal. Ezért nem alkalmasak elaborációra (feszültségcsökkentés, feldolgozás) sem, ami mesék hallgatása esetén alapvetően működő pszichológiai folyamat. A kisgyermek akkor dolgoz fel, ha mozog, így az órákon át képernyő elé „szögezett" gyermekek agresszívebbek lesznek, mert nincs belső képkészítés, feldolgozás, a személyiségfejlődésük sérül. Mindezekkel szemben Nagy József és kollégái már az 1970-es évek elején megállapították, hogy az a gyerek, aki minden nap hall mesét az iskolába lépés idején, 1,5 évvel előzheti meg anyanyelvi fejlődésben azt a kortársát, aki nem rendszeres mesehallgató. A mesét hallgató gyermekek gazdagabb szókinccsel, fejlettebb elemző, rendszerező, szövegértő képességgel rendelkeznek, és könnyebben tanulnak meg olvasni, mint mesét nem hallgató társaik. A mesehallgatás és később az olvasás tehát komoly anyanyelvi és gondolkodásbeli fejlesztő hatással bírnak. A fejlődéslélektani kutatások szerint a mese személyiség- és intelligenciafejlesztő, konfliktusmegoldó, értékközvetítő, vagyis egy univerzális segítő.

A fejlődéspszichológusok a testi és a perceptuális fejlődés mellett tanulmányozzák a személyiség és a társas kapcsolatok fejlődését, illetve a kognitív fejlődést, vagyis a gondolkodás és a nyelvi képességek fejlődését is. Az emberi fejlődést leíró legjelentősebb elméletek ezen területek fejlődését egymás után következő, egymásra épülő, egyre magasabb rendű minőséget képviselő szakaszokban képzelik el. Az elméletalkotók közül kiemelkedik Jean Piaget (1896-1980) svájci pszichológus és Erik Erikson (1902-1994) amerikai pszichológus fejlődéselmélete, amelyek nagy segítségünkre lehetnek a mindennapi pedagógiai munkában.

Piaget kognitív fejlődéselmélete

Piaget előtt a gyermekek kognitív fejlődéséről való gondolkodást két fő nézet uralta: az egyik a biológiai megközelítés volt, mely szerint kizárólag az öröklődés határozza meg a kognitív képességek fejlődését, a másik pedig a környezeti megközelítés, amely minden hangsúlyt a nevelésre helyezett. Ezekkel szemben Piaget a gyermek természetesen érő képességeinek és a környezetével kialakított kapcsolatának a szoros kölcsönhatására összpontosított. Ebben a folyamatban a gyermek nem passzív befogadó, hanem aktív résztvevő, Piaget nyelvhasználatában „egy minden iránt érdeklődő tudós", aki kísérleteket hajt végre a körülötte lévő világon, hogy megnézze, mi történik. Álláspontja szerint ezeknek a miniatűr kísérleteknek az eredményei, vagyis a gyermek tapasztalatai alapján elméleteket alkot arról, hogy hogyan működik a fizikai és a társas világ. Ezeket az elméleteket nevezte el Piaget sémáknak, amelyek olyan szervezett viselkedés- és gondolkodásminták, amelyeket a gyermekek a környezetükkel, szüleikkel, tanáraikkal és kortársaikkal való interakció során alkotnak. Ha a gyermek új eseménnyel, vagy tárggyal, tapasztalattal találkozik, akkor megkísérli azt a már létező sémájával megérteni. Ha a régi séma nem megfelelő arra, hogy befogadja az új tapasztalatot, akkor módosítania kell a gyermeknek, vagyis át kell dolgoznia, ki kell terjesztenie a világról alkotott elméletét. Könnyű belátnunk, hogy az iskolás gyermekek nagyon sok új dolgot tanulnak, így a sémáik folyamatos korrigálásra szorulnak.

A kognitív fejlődés szakaszai kisiskolás korban

Piaget a gyermekekkel végzett kísérletei alapján a kognitív fejlődést négy szakaszra osztotta:

a) szenzomotoros szakasz (0–2 év), amikor a gyermekek a világot a szenzoros benyomásokon és a mozgásos tapasztalatokon keresztül értik meg, és rengeteg sémát alakítanak ki a külső tárgyakra és szituációkra vonatkozóan;

b) művelet előtti szakasz (2–7 év), amikor a gyermekek gondolkodására már jellemző a szimbólumhasználat, de bizonyos szabályokat, vagyis műveleteket ekkor még nem értenek meg. Tehát az iskola első évfolyamán tanuló gyermekek gondolkodására jellemző, hogy egyszerre csak egy tulajdonságot tudnak kitüntetni figyelmükkel, képtelenek egy időben a helyzet több mozzanatát figyelembe venni, cselekvéseiket nem tudják még mentálisan megfordítani és nem jutottak még el a konzerváció (megmaradás) elvéhez, vagyis nem értik még meg például, hogy a víz mennyisége megmarad, ha magas pohárból alacsonyabba töltjük át.

Folytatás a 4. oldalon

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

theguardian

Fűtött kerékpárutat építenek Hollandiában

A *Jufferswaard* természetvédelmi területet átszelő, 1,7 kilométer hosszú kerékpárút *Wageningen* és *Arnhem* városát köti majd össze: a *Jufferswaard*, a *Nedderrijn* folyó árterületén levő harmincegy hektáros természetvédelmi területet, mely számos védett állatfajnak ad otthont. A vízimadarak sokaságán kívül különböző béka fajok és hódok is élnek itt.

Petra Borsboom önkormányzati szóvivő szerint a természet védelmében nem lehet ezen a területen sót, vagy egyéb anyagot használni hó olvasztásra. Ezért döntöttek a fűtött burkolat mellett. Az út fűtését a közeli papírgyárban keletkezett hővel oldják meg. A kerékpárút a városok között nagy számban közlekedő ingázóknak épül. Valószínű, hogy a kerékpározókon kívül a téli hidegben a környéken élő állatok közül is sokan igénybe fogják venni az út melegét. Az önkormányzat nagy figyelemmel fogja kísérni milyen hatást fejt majd ki az út a környezetre.

Ez lesz Európa leghosszabb fűtött kerékpárútja.

nature genetics

A rózsa és az eper rokonok

Nyolc évig tartó munkával egy nemzetközi kutatócsoport megfejtette a rózsák teljes genetikai kódját. A brit, francia, kínai és német kutatókból álló csoport könyv formájában is közzéteszi kutatási eredményét, mely a rózsatermesztőknek nyújt majd jelentős segítséget.

E lap hasábjain publikált tanulmányban a kutatást vezető *Mohammed Bendahmane*, a lyoni egyetem munkatársa egy-két érdekes eredményre is rávilágít. A *Rosaceae* növénycsaládhoz tartozik az almán és a körtén kívül az eper is. Így a rózsának sokkal közelebbi rokona az eper, mint azt feltételeznénk.

A rózsák termesztése Kínában kezdődhetett, de a Római Birodalom idején már a Közel-Keleten illatszereket készítettek a rózsasziromból. A rózsa a középkori Angliában politikai szimbólum is volt. Az 1400-as években a több mint három évtizeden át tartó rózsák háborújában két nagy főúri párt, a *Lancaster*ek, a vörös rózsák és a *York*ok, a fehér rózsák vetélkedtek az ország kormányzásáért.

Az újonnan szerzett kutatási eredmények alapján a rózsatermesztők újabb fajtákat tudnak majd kinemesíteni, melyek a kártevőkkel szemben ellenállóbbak, esetleg intenzívebb illatúak lesznek, vagy hosszabban virágoznak majd.

BBC

Múmia van a 150 éve üresnek hitt koporsóban

A Sydney Egyetem kutatói 150 évvel ezelőtt üresnek nyilvánították az akkor megszerzett egyiptomi koporsót. Azt állították feljegyzésükben, hogy csupán törmelékeket tartalmaz. Tévedésük csak most vált nyilvánvalóvá, amikor a koporsó fedelét abban a reményben mozdították el az egyetem kutatói, hogy kötöző anyagot, vagy néhány csontot találnak benne. Meglepetésükre egy múmia oszladozó maradványaira leltek.

A testmaradványok rossz állapotban vannak. Nagy valószínűséggel korábban sírrablók kutathatták át a múmiát, ékszert keresve. A felfedezés a szakértők számára mégis nagyszerű lehetőséget nyújt. A roncsolt múmia segítségével megismerhetik, hogyan élt és milyen betegség okozta halálát a hajdani embernek. Már kiderítették, hogy a koporsóban egy előkelő nő teteme fekszik, aki egy olyan korban élt, amiről viszonylag kevés információjuk van a kutatóknak.

A hieroglifák jelentése szerint a test *Mer-Neith-it-es* papnőé, aki ie. 600-ban élt. A szarkofág tehát a 26. dinasztia idejéből származik. Ebben a korszakban még az ősi egyiptomiak uralkodtak. *Mer-Neith-it-es* papnő az oroszlánfejű, a nap romboló erejét megtestesítő harcias *Szakhmet* istennő templomában dolgozott. A mumifikálás módja, a koporsó stílusa és a hieroglifák arra is információkat adnak, hogy hogyan működött *Szakhmet* temploma.

cultureespaces

Falra vetített Klimt-képek Párizsban

A francia főváros első digitális képzőművészeti központja a *L'Atelier des Lumieres* 120 Gustav Klimt képet belső és külső falakra óriási méretekben vetítve állít emléket a bécsi szecesszió legismertebb alkotójának.

A kiállítóterem 3300 m² területén 120 videóprojektor vetíti a képeket falra, padlóra, mennyezetre. A különleges élményt kiválóan alátámasztja *Luca Longobardi* zenéje. A kiállítás *Gianfranco Iannuzzi, Renato Gatto* ötlete alapján készült. A kivitelezésben és a szervezésben jelentős szerep jutott *Massimiliano Siccardi*-nak.

A *L'Atelier des Lumieres* a bécsi szecesszió alapító elnöke halálának 100., és a szecessziós épület megépítésének 120. évfordulója alkalmából nyitotta meg a Klimt műveit bemutató, nagy lélegzetvételű kiállítását.

A művészien összeállított program belopja a látogatók szívébe Klimt fény- és színvilágát. A zenei szünetekben a megjelenő képről narrátor mesél.

Geophysical Research Letters

Kutatóknak segítenek az antarktiszi fókák

Az angliai St. Andrews Egyetem kutatócsoportja négy évvel ezelőtt speciális műszerekkel látott el hét déli elefántfókát és hét Weddell-fókát. Ezek segítségével az állatok az Amundsen-tenger vizeiből gyűjtött adatokat műholdak közvetítésével juttatják el a kutatóknak.

Az egyetem szakemberei a fókák segítségével vették vizsgálat alá a nyugat-antarktiszt borító jégtakarót. Keresik az olvadás okait. A fókák segítségével kapnak információt a mélytengeri hőmérséklet és a sótartalom változásáról.

A fókák több mint százötven ezer négyzetkilométernyi területről gyűjtöttek és továbbítottak adatokat. Így a kutatók sokkal több információt szerezhettek, mint ezt a módszert megelőző időszakban a kutatóhajók segítségével.

Az adatok feldolgozása során kiderült, hogy télen a sarkvidék körüli mélyvízi rétegek melegebbek és sósabbak, mint nyáron. Ezért valószínűleg fokozottabb a téli hónapokban a jégolvadás. A nyugat-antarktiszi jégtakaró csökkenése a feltételezések szerint jelentősen megemelheti a tengerek vízszintjét. Ez az emelkedés meghaladhatja a 3 métert is. A műholdakkal készített felvételek szerint a pine-szigeti és a Thwaites rohamos olvadása felelős a jégveszteségért.

A kutatók 2019-ben újabb fóka csoportot szándékoznak közvetítő műszerekkel felszerelni. Újabb egy éven át tartó megfigyelésekkel akarják tökéletesíteni a klímamodelleket.

KURIER

Titkos szövegek a régi kéziratok alatt

Az 550 körül a Sínai-hegyen alapított Szent Katalin-kolostor *Monì tìs Agìas Ekaterìnis* a világ egyik legrégebbi, folyamatosan eredeti feladatkörében működő kolostora. Az egész terület szent hely az ábrahámi vallások számára és 2002 óta szerepel az UNESCO kulturális világörökségek listáján. A görög ortodox kolostor könyvtárában több mint 1000 kéziratot őriznek. Ezek tizenhárom nyelven íródtak, de közöttük leggyakoribb az arab, arám, görög, latin és szír nyelvű.

Claudia Rapp a bécsi egyetem bizánci kutatásokat végző professzora, a kolostort vezető *Justin* atya engedélyével öt éve foglalkozik a sínai kéziratokkal. A modern technika eszközeit használva a spektrális képalkotó rendszer és amerikai számítástechnikai szakemberek segítségével sikerült rájönnie, hogy a kéziratok alatt egy másik, titkos szöveg rejlik, az úgynevezett *Palimpszeszt*ek. Könyvlapoknak olyan bőrt használtak, melyekről az előzőleg tintával írt szöveget leradírozták, lemosták, hogy ismét felhasználhatók legyenek. Claudia Rapp a kutatások kezdetén 110 ilyen *palimpszeszt* létezésére számított, ma már 160-at tartanak nyílván és a könyvtár nagyobb része még nem került vizsgálat alá.

A *palimpszeszt* szövegek bizonyos következetességet hordoznak magukban. A régi „megsemmisített" szövegek matematikai, orvosi, vagy egyéb tudományos, az újak pedig kivétel nélkül vallási tartalmúak. A kutatók legnagyobb problémája a szövegértés. A professzornő véleménye szerint a felülírásoknál is ez lehetett az egyik motiváló tényező. A 8–9. században a görög írásban már nem használták a nagybetűket. Ezért feltehetően a legtöbb régi írásmóddal készített könyvet már nem tudták elolvasni, ezért ezeket egyszerűen lemosták és vallási szövegeket írtak alapjaikra.

A régi és az új szövegek megfejtésével foglalkozó *Giulia Rossetto* szerint a kutatócsoport legnagyobb meglepetésére a vallási szövegek nem a kereszténységgel, hanem a görög istenekkel foglalkoznak. Az írások között találtak *Dionüszos*szal és *Perszifoné*val foglalkozókat, de előkerült olyan is, melynek tartalma Homérosz stílusára utalt.

Gyermekek kognitív és érzelmi fejlődésének...

Folytatás a 3. oldalról

A gyermekek gondolkodását ebben a szakaszban a vizuális benyomások uralják.

c) konkrét műveletek szakasza (7–12 év), amikor a gyermekek már ugyan képesek absztrakt fogalmak használatára, de a gondolkodásuk csupán olyan konkrét tárgyakra korlátozódik, amelyek aktuálisan jelen vannak, érzékszervileg hozzáférhetők, vagy konkrét tapasztalatuk van róla. Az alsó tagozatos gyermekek tehát minden helyzetre konkrét tapasztalataik alapján reagálnak. Hipotetikus problémák megoldása, illetve általános következtetések levonása egy szituációból így ebben az életkorban nem várható el. Absztrakt problémák megoldása „fejben" szintén sikertelen kisiskolásoknál, mert ahhoz, hogy megértsék ezeket a problémákat és meg tudják magyarázni azokat, konkrét tárgyakkal való manipulálás és múltbeli tapasztalatok felidézése szükséges.

d) a formális műveletek szakaszában (12 éves kor felett) már képes a gyermek általánosítani, hipotéziseket alkotni, és ellenőrizni azokat. 12 évesek már képesek lehetnek mentális absztrakciókkal bánni, de a problémákat megoldani hipotézisalkotással, a lehetőségek számba vételével és a lehetőségek tervszerű ellenőrzésével csak a középiskola vége felé képesek (Piaget, 1969).

Pedagógiai vonatkozások a kisiskolás korra

A fent bemutatott elmélet komoly pedagógiai tanulságokat rejt. Piaget kognitív fejlődéselméletének értelmében az első osztályos gyermekek nagy részének gondolkodása a művelet előtti szinten van. Második osztálytól az ötödik osztályig jellemzőek a kisiskolások gondolkodására a konkrét műveleti fázis sajátosságai. A konkrét műveletekhez gondolkodásra van szükség, de ebben a szakaszban a gyermekek gondolkodását a közvetlen tapasztalat irányítja. Nem feltétlenül kell manipulálniuk a tárgyakkal ahhoz, hogy megértsék a köztük lévő összefüggéseket, de gondolkodásuk az aktuális tapasztalathoz kötődik. Az aktuális tapasztalatokhoz való erős kötődésük miatt nem tudnak még általánosítani, hipotetikus szituációkkal dolgozni, vagy mérlegelni. 12 éves kor alatt így nem tudnak a gyermekek absztrakt fogalmakkal bánni. Ahol nincs lehetőségük közvetlen tapasztalatszerzésre, ott a már tapasztalt dolgokból kiindulva vonnak le analógiás következtetéseket.

Az említett pszichológiai elméletek alkalmazására a pedagógiai gyakorlatban sok esetben nem kerül sor. Az alsó tagozatos gyermekek magyartanításában számos olyan példát fedezhetünk fel, amelyek ellentmondanak a kisiskolások fejlődési sajátosságainak, hiszen 3. osztályos gyermekek elvont fogalmakat, definíciókat tanulnak, olyan absztrakt fogalmakkal kell operálniuk, amelyekről nem lehet még konkrét tapasztalatuk. A konkrét gondolkodási fázis jellemzői és a fogalomelsajátítás sajátosságai alapján nehezen feldolgozhatóak számukra olyan fogalmak, mint „elbeszélő műfajcsoport", „állandósult szókapcsolat", „alapigazság", vagy olyan kifejezések, mint a „nem fedezhető fel bennük jelentésbeli kapcsolat", amelyek a magyar nyelv tanítása során rendszeresen előkerülő tartalmak. Mindezt csak explicit oktatás útján tudják elsajátítani, amire életkoruknál és fejlődési szintjüknél fogva nem alkalmasak. Mindezek mellett a gyermekek kis hányada lép úgy iskolába, hogy rendszeresen hallgat mesét, jól működik a belső képkészítési folyamata, megfelelő szókinccsel és érett gondolkodási stratégiákkal rendelkezik. Kevés az a kisiskolás gyermek, akinek a lelki egészség szempontjából fontos feldolgozási folyamatai, elaborációja jól működik, sok időt tölt az életkorának megfelelő testmozgással, és keveset a képernyők előtt, azt is felnőtt kontroll mellett teszi.

Dr. Somogyi Angéla

A szerző klinikai szakpszichológus, egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem Egészség- és Sporttudományi Kar, Győr

Ösztöndíjasként

a bécsi Collegium Hungaricumban (1977)

1977-ben kéthónapos kutatásra kaptam ösztöndíjat, és ehhez elhelyezést a bécsi Collegium Hungaricumban. Életemben először jártam Nyugaton. Minden napot ünnepnapnak éreztem. Ma is féltve őrzöm első felvételeimet a Collegium Hungaricumról, szobámról, szobatársamról.

Pedig oldott baráti beszélgetésre alig volt mód. Úgy indítottak útnak feletteseink, hogy imperialista közegbe kerülünk, ahol az itthoniak nem lehetnek a segítségünkre. Féltettek attól, hogy – főleg disszidens magyarok – kapcsolatba lépnek velünk, fellazító beszélgetésekbe visznek és megpróbálnak beszervezni valamely ellenséges kémszolgálathoz.

Szerencsémre egy volt egyetemi oktatóm is járt Bécsben, és egészen más tapasztalatokat szerzett. Az ő révén kerestem meg dr. Deák Ernőt, akivel azóta is baráti kapcsolatban vagyunk. Ő pedig tovább segített ausztriai magyar és osztrák kollégákhoz. Eközben folyton attól kellett tartanom, hogy csapdába lépek, ami miatt akár további történészi pályafutásom is megbicsaklik. A vészhelyzetek egyik változatára példa egy zárt körű bécsi előadásom, ahol a Mohácsi Emlékparkról vetítettem. A körülményeket bécsi barátaim titokban tartották. Csak e cikkem megírásakor fedte fel Deák Ernő, hogy a Lindengasse-i evangélikus gyülekezet előtt beszéltem. Másnap a CH akkori igazgatója, Pamlényi Ervin történész – akinek nagyjából minden hét elején beszámoltunk előző heti kutatásainkról – gratulált sikeres előadásomhoz.

Ahogyan ez az előadásom nem maradt titokban, úgy csapdába eshettem máskor is.

Pamlényi Ervin egy májusi napon megkért, menjek el a szudétanémet felvonulásra. Kísérjem figyelemmel a szobatársamat, mit csinál, kivel lép kapcsolatba, és mindezt jelentsem neki. Szobatársamnak azonnal elmondtam, hogy figyelnem kell őt, mire hahotázni kezdett. Pamlényi őt is behívta, ugyanezzel a szöveggel. Sőt, szobatársam már tudta a harmadik társunktól, hogy őt azzal bízta meg, hogy mindkettőnket figyeljen. Beosztottuk, ki merre mozog, és mit fogunk jelenteni.

Másként is csapdába eshettünk. A CH-beli szobánkba belépve balra fent egy néprádió szerű alkalmatosság volt felszerelve. Szobatársam hamar rájött, hogy ezen keresztül hallgatnak le. Egyszer tehetetlen mérgében törülközővel csapdosta a „néprádiót" és küldte melegebb éghajlat alá azt, aki esetleg hallgatta. A jól látható néprádió elég biztosíték volt arra, hogy óvatlanul ne beszéljünk a szobában. Ha kényes témánk volt, lementünk a Donaukanal partjára, sétálni vagy éppen edzésképpen futni, eközben beszéltük meg, amit akartunk. Politikailag kényes kérdéseket azonban még négyszemközt is nagyon korlátozottan érintettünk, egyikünk sem tudta, hogy a másik milyen otthoni háttérből érkezett.

A lehallgatás központját saját szemünkkel is láthattuk. Évtizedek távlatából úgy emlékszem, hogy a liften az alagsorig mentünk Ott volt egy közösségi helyiség – filmvetítésre, TV nézésre, beszélgetésre. A liftből kilépve jutottunk be ebbe a terembe. Balra voltak a széksorok, jobbra a filmvetítés helye, illetve a TV. Amikor beültem a helyemre, velem szemben volt a film-TV falszakasz, jobbra elől a bejárat és jobboldalt középen egy ajtó. Ez általában zárva volt. Folyamatos gépzajt hallottunk bentről. Ez volt a lehallgatási folyamat, a magnók zümmögése-zúgása.

Volt olyan hosszabb közösségi program, amikor az ajtót belülről kinyitották, egy férfi lépett ki, levegőzött egy kicsit. Emlékeimben kék overallos, sötét hajú, átlagos termetű férfi. Nem köszönt, egy szót sem szólt, mi sem hozzá. Mögötte a szobában kitekert magnószalagok tucatjai látszottak. Kazettás magnókazettákból kihúzott szalagokra emlékszem, azok voltak mintegy felakasztva – de lehettek orsós magnók is, ezt nem tudom biztosan.

Ezeket a kellemetlen élményeket messze meghaladták a két hónap mindennapi és szakmai élményei. Bécset azóta is második otthonomnak érzem.

Dr. Marossy Endre hadtörténész, Budapest

Mátyás király: sokasodnak a megemlékezések

– Csibi Krisztina az emlékév eddigi tapasztalatairól –

A tematikus emlékévek megszokott programelemei mellé egészen új ötleteket is beemelt a Mátyás király Emlékév sokszínű rendezvénysorozatába a Magyarság Háza. Mint ismert, az igazságos király tiszteletére, születésének 575. és trónra lépésének 560. évfordulója alkalmából a Nemzetpolitikai Államtitkárság 2018-ra emlékévet hirdetett, lebonyolításával pedig a Magyarság Házát bízta meg. A Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes fővédnökségével zajló emlékév eddigi négy hónapjának tapasztalatairól az ausztriai magyarok előtt is jól ismert budapesti intézmény igazgatóját, Csibi Krisztinát kérdeztük.

– Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár 2017. december 11-i, Várkert Bazárban tett bejelentését, miszerint a kormányzat idén Hunyadi Mátyás emlékét állítja a magyarság figyelmének középpontjába, milyen események követték?

– A partnerszervezetekkel folytatott egyeztetések, a honlap kialakítása és más előkészületi munkák után az emlékévet hivatalosan 2018. január 12-én, a Hunyadi Mátyás trónra jutását segítő szegedi egyezmény aláírásának 560. évfordulóján nyitottuk meg Szegeden: a dómban Kiss-Rigó László püspök által bemutatott ünnepi szentmisével, a Látogatóközpontban reneszánsz forgataggal és a Dóm téren kézi ágyúk díszsortüzével. Az 1458. január 24-i királyválasztó esemény 560. évfordulóján pedig a Magyarság Házában rendhagyó, interaktív reneszánsz kavalkádot szerveztünk több száz kisiskolásnak.

Hunyadi Mátyás születésének 575. évfordulóján, 2018. február 23-án Mátyás szülővárosában kezdetét vette a XXVI. Kolozsvári Mátyás Napok rendezvénysorozat. Három nap alatt hat helyszínen, tizenhat programon résztvevők ezrei ünnepelték a király születésnapját, egyebek mellett fáklyás felvonulással – ötszázhetvenöt fáklya fénye világította be a kincses város utcáit – és Mátyás szülőházán monumentális épületvetítéssel. Az 575. születési évforduló estéjén Budapesten a Mátyás-templomban az Angelica Leánykar ünnepi hangversenyt adott.

Március 7-én a Pozsonyi Magyar Intézetben megnyílt a *Mátyás király – Mecénás és katona* című, Merényi Zoltán és Somodi András réz-acél-vászon-kompozícióit bemutató exkluzív kiállítás, Budapesten pedig *Mátyás király, az államférfi és törvényhozó* címmel emlékülés volt a Parlament Delegációs termében. Megkoronázásának 554. évfordulóján, március 29-én egész napos programsorozattal vártuk az érdeklődőket az ősi koronázóvárosban, Székesfehérváron, amelynek keretében a Pozsonyból érkező, *Mátyás király – Mecénás és katona* című kiállítás is bemutatkozott. A tárlat beszélgetésünk idején Zentán, május 22-től június 15-ig pedig Eszéken várja a látogatókat; onnan továbbvándorol majd a Kárpát-medence más-más területeire. Ezzel párhuzamosan három másik, könnyített installációjú, pannóváltozatú kiállítás is úton van, ezek közül a *Hunyadi Mátyás életterei* című április 27-én, Sepsiszentgyörgyön nyílt meg a Szent György Napok keretében.

– Ugyanakkor azt is látjuk, hogy különböző intézmények, szervezetek meglepően sok rajz-, fotó-, videó-, képzőművészeti, iparművészeti és más pályázatot hirdetnek meg világszerte, és a mesemondó versenyek, előadások, történelmi estek száma is egyre növekszik.

– Örömmel szemléljük magunk is ezt a sok kezdeményezést. Jó látni, hogy Mátyás király személye és kora ilyen sokakat érdekel és a legkülönbözőbb megemlékezések szervezésére ösztönöz. Március 24-én mi is jelen voltunk Vaskúton a Bukovinai Székelyek Országos Szövetségének huszonegyedik Sebestyén Ádám Székely Mesemondó Versenyén, s úgyszintén április 14-én Bécsben a Mátyás-rajzpályázat eredményhirdetésén. Sok más mellett ez idő tájt egy nagyszabású Kárpát-medencei tanulmányi vetélkedő is zajlik.

– Utaltunk arra, hogy új programelemek is megjelentek a Mátyás király Emlékévhez kapcsolódóan. Melyek ezek?

– Több mint fél évezred elteltével, 2018. március 12-én az álruhás Mátyás király ismét útra kelt, hogy bejárja az országot és minél több emberrel személyesen is találkozzon. Mivel titokzatosan jár-kel, sohasem lehet tudni, mikor és hol bukkan fel éppen. Leginkább iskolákat, óvodákat keres fel, de megfordult már fogadóban, színházban, szerkesztőségben, polgármesteri hivatalban, püspökségen, plébánián és másutt. Az utcán is gyakran beszédbe elegyedik a járókelőkkel. Úgy tervezi, hogy a nemsokára záruló tanév végéig összesen száznál is több helyre látogat el Kárpát-medence-szerte és azon túl. Hűséges lantosával együtt ajándékokkal és muzsikával kedveskednek gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.

Mindenképpen említést érdemel ebben a felsorolásban Dulcz Gábor és Sitkei Balázs Mathias Rex tortája, amit nemrégiben néhányan már megkóstolhattunk e különleges sütemény premierjén. A Magyar Cukrász Iparosok Országos Ipartestületének két tagja által kreált tortaköltemény az év folyamán több Mátyás-eseményünkön jelen lesz.

Hamarosan a Magyar Nemzeti Bank Hunyadi Mátyás-emlékérmével is találkozni fogunk…

– Az álruhás Mátyás király, hű lantosa és krónikása kíséretében, sokak számára nem kis meglepetést szerezve, május 16-án Bécsbe is ellátogatott. Mennyit időzött a városban és merre járt-kelt ez alatt?

– Néhány órát töltött Bécsben és főleg a gyermekekkel való találkozás alkalmait kereste, amire leginkább a késő délutáni órákban nyílt lehetősége. Addig felkereste a Pázmáneum rektorát, Varga János atyát, majd az ausztriai idegen nyelvű pasztoráció országos igazgatóságának irodájába, Vencser László igazgatóhoz is bekopogott. Miután megebédelt az Ilona Stüberl-ben, ellátogatott két bécsi magyar iskolába, ahol számos diákkal találkozott, és pedagógusokkal, szülőkkel is szót váltott.

– Többek között a már említett rajzverseny, az innsbrucki és a linzi magyarok márciusi megemlékezései, illetve az álruhás Mátyás király bécsi látogatása által az emlékév nagyon hangsúlyosan jelen van Ausztriában is. Milyen programok esedékesek még errefelé a közeljövőben?

– A Kaláka-Clubbal közös szervezésben június 2-án, szombaton 18 órától a Stephansdom-ban Mátyás király-emlékmisére várjuk az érdeklődőket. Kiss-Rigó László püspökkel koncelebrál majd Ägidius Zsifkovics kismartoni püspök, Pál László kismartoni püspöki vikárius, Vencser László igazgató és Varga János, a Pázmáneum rektora. A zenei kíséretről a Pécsi Bazilika Mozart Kórusa és Zenekara gondoskodik.

Bécsből rövidesen Nagyváradra utazunk a Szent László Napokra, majd egész nyáron jelen leszünk a nemzetpolitikai táborokban, nagyobb külhoni fesztiválokon, augusztusban a Kolozsvári Magyar Napokon. Az év vége közeledtével Bécsbe is visszatérünk, azaz visszatér Mátyás király!

Varga Gabriella

Virágárus lány (olaj, 80x60 cm)

A Pozsonyi Casino fogalom volt... és lett

Frideczky János és a Pozsonyi Casino a legjobb példa arra, hogyha valakiben él az ősök tisztelete, annak megbecsülése, amit ők létrehoztak, akkor a szétszakított láncok összeköthetők, a romokon új életet lehet teremteni. Ellátogatni ma a Pozsonyi Casinóba, végignézni a helyiségek falain elhelyezett képeken, részt venni a rendezvényeken és elbeszélgetni a Casino újraindítójával, fenntartójával, túlzás nélkül mondhatjuk, lelkével: nem mindennapi élmény.

Frideczky János beszélgetésünk legelején őseinek fényképeit mutatja, ükapjáét, Neszter Józsefét, aki főispán, jogász, bíró, a 19. század eleji Pozsony meghatározó személyisége volt. Mindennemű elfoglaltsága mellett figyelemmel kísérte a nagyvilág történéseit is, így azt is követte, hogy Angliában klubokban, casinókban múlatja idejét az értelmiség, a polgárság, és Széchenyi István tájainkon is egyre inkább szorgalmazza hasonlóak létrehozását. Így alakult meg kellő előkészítés után 1837-ben a Pozsonyi Casino. Alapításának részleteiről Samarjay Károly leírásából értesülhetünk. Pozsonyban hamarosan fogalom lett a Casino, amely hat épületben működött, de egységes alapelv szerint. Ott társalogni lehetett, meghányni-vetni a világ dolgait, újságot olvasni, kártyázni, tekézni, szórakozni, de hangversenyeket, ismeretterjesztő előadásokat is szerveztek. Ám nagy tervek is születtek asztalainál. Innen pattant ki az 1. Pozsonyi Takarékpénztár megalapításának gondolata, amely a 3. pénzintézet volt magyar területen, itt született meg a Pozsony-Nagyszombat-Szered lóvasút-vonal megépítésének ötlete, több gyár létrehozása. Abban az időben persze organikus élet zajlott a koronázó városban, az emberek tartották egymással a kapcsolatot, tudták, milyen ügyben kihez forduljanak és a polgárság magatartása tisztességes erkölcsi szabályok szerint való volt. Majd kibővültek a célok, miszerint a város hazafias érzelmű polgárságának egyesítésére, a magyar nyelv ápolására és a nemzeti művelődési törekvések előmozdítására kívánnak hangsúlyt helyezni. A Casino a férfiak terepe volt, Frideczky János elődei valamennyien megbecsült tagjai, a rendezvények tevékeny résztvevői voltak, életük szorosan összefonódott vele. Nők a Casinót csak kivételes ünnepek alkalmával látogathatták. Ilyen volt a Mikulás-napi ünnepség: 1939 Mikulás-napi ünnepségén Frideczky János nagyapja elvitte lányát is az alkalomra, ahol összeismerkedett későbbi férjével, Frideczky Miklós városi mérnökkel. Ebből a házasságból született Frideczky János.

A Pozsonyi Casino története 1945-ben véget ért, termeit a várost áprilisban elérő orosz katonák feldúlták, értékes könyvtára köteteit szétszórták. Pozsonyban, ahogy másutt is, más világ kezdődött. Az egészséges lokálpatriotizmust magukban hordozó pozsonyiak ugyan nem feledték azt az igaz emberi magatartásra alapozott világot, de a hétköznapi valóság másfajta életformát kényszerített rájuk. Frideczky János felnőttként Németországba került, majd az 1989-es szlovákiai rendszerváltoztatás után, mint maga mondta, kíváncsiságból visszalátogatott Pozsonyba. A látványtól, a miliőtől ugyan nem volt elragadtatva, de amikor 1990-ben lehetősége adódott visszaszerezni azt a házat, amelyet ükapja, Neszter József a 19. század első felében vásárolt és a család három udvaros házként emlegette, valami felsejlett benne. Amit visszakapott, persze közel sem volt háznak nevezhető, de elhatározta, hogy újrateremti a pozsonyi magyarok találkozóhelyét, továbbviszi ükapja szellemi hagyatékát, mintegy példát mutatva, hogy amit őseink ránk hagytak, nem szabad veszni hagyni.

Nem volt könnyű dolga, de szerencsére terve megvalósításában segítették azok, akik még az egykori Casino légkörét megtapasztalhatták és nem feledték. Dr. Bertha Géza, valamint az egykori Casino-tagok leszármazottai, Aich Péter, Szamák Mihály, Hritz István, Mayer Judit, Kajla Júlia rögtön azonosultak a tervekkel. 54 évnek kellett eltelnie, hogy 1999. szeptember 9-én megnyílhasson a mai helyén, az egykori három udvaros ház falai között a Pozsonyi Casino, amely csakhamar a pozsonyi magyar értelmiség kedvenc helyévé vált. Vonzó lett a kellemes légkör, az ott összejövő emberek, valamint a kitűnő érzékkel összeállított keddi és csütörtöki programok. Egyszóval az új Casino méltó utóda lett az egykorinak, persze több mindenben alkalmazkodva a jelenhez. Kezdetekben a műsorok összeállításában Petőcz Csilla jeleskedett, halála után Nagy Ildikó vette át tisztét, és aki figyeli a Casino műsorát, és ellátogat egy-egy rendezvényre, elfogultság nélkül megállapíthatja, hogy szakszerű, szórakoztató, ismeretterjesztő valamennyi. A látogatóknak Frideczky János és a Casino választmánya tagjainak törekvései szellemében itt olyan műsorokban van részük, amelyeket másutt nem találnak meg. Sorolhatnánk vég nélkül az elmúlt közel húsz év történéseit, de csak a legfőbbeket említjük. Már a kezdetekben meghívták a Nyugaton élő magyarság prominens képviselőit, András Károlyt, Borbándi Gyulát, Skultéty Csabát, többször az ausztriai magyarság jeleseit, a Bécsi Napló munkatársait is. De persze a felvidéki politikusokat szintén, így Duray Miklóst, Csáky Pált, Bauer Editet, Mészáros Alajost, Bugár Bélát. Nem maradtak ki a programokból a közös éneklések, a farsangi bál, a juniális, a kiállítások és a kirándulások sem. Internetes oldalukon rendszeresen tájékoztatnak rendezvényeikről.

Frideczky Jánossal beszélgetve megkerülhetetlen kérdés a Casino esetében is az utánpótlás, a tagság bővítése, új emberek bevonása. Ma még egy-egy előadásra, rendezvényre szívesen jönnek el a pozsonyiak, de még vidékiek is, ám vajon lesz-e érdeklődés a Casino összejövetelei iránt a jövőben is? Frideczky János optimista és igazat kell adnunk neki. Az elmúlt évek tapasztalatára hivatkozva fejtette ki, hogy mindig lesz elegendő tagságuk, ugyanis ahogy az emberek idősödnek, egyre inkább igénylik a nívós együttléteket. Kikerülnek a munkahelyükről, megszűnnek a kollégákkal való napi együttlétek és egyszerre üresnek érzik az életüket. Itt pedig barátokra találnak, és megszólítja őket valamelyik rendezvény. A Casino tehát új helyén visszanyerte régi küldetését, azoknak a pozsonyiaknak pedig, akiknek ez fontos, itt élik meg azt a fajta egészséges lokálpatriotizmust, ami évtizedekig hiányzott az életükből, de a város életéből is. Frideczky János a Casino újrateremtésén kívül két alapítványt is életre hívott, a Videó, a Vitális Diaszpóráért Oktatással jelentősen hozzájárult a zoboralji iskolák működéséhez, iskolabuszok üzemeltetését támogatta, nyári táborokat rendezett, az Agentura Pacis Posonium alapítvány pedig újságírókat, tudósokat, kutatókat kíván megszólítani a felvidéki magyarság ellen elkövetett bűnök, igazságtalanságok, eltitkolt tények nyilvánosságra hozatalának ügyében. És biztosak vagyunk benne, hogy munkatársaival, a Casino választmányának tagjaival újabb ötletek megvalósítására is sort kerítenek. A Pozsonyi Casino múltja, megvalósított jelene után tehát jövőjében is bízhatunk.

Benyák Mária

Magyarország átvállalta

a román állam feladatait

(Krónika, 2018. április 26.) Hosszú távon kockázatos, hogy a romániai magyarság intézményrendszere a magyar kormánytól függ – nyilatkozta sajtótájékoztatóján a Krónika kérdésére Antal Árpád, Sepsiszentgyörgy polgármestere. Az erdélyi kisebbség a román társadalommal párhuzamos intézményrendszert épít ki Romániában, ami teljes mértékben a magyar kormánytól függ, hiszen az bármikor összeomolhat. Megrögzött transzilvanista és Fidesz-párti vagyok, mégis látom ennek a folyamatnak a veszélyét – fogalmazott Antal. Leszögezte: az erdélyi magyarok román állampolgárok is, ebben az országban fizetik az adót, tehát a román államnak kellene megoldania minden fontos problémájukat. „Mi először és sokadszor is Bukarestbe megyünk a gondjainkkal. Ott kértük a Bolyai-egyetemet és az autonómiát. De ha ott mindig szembecsapják velünk az ajtót, nem várhatják el, hogy ezzel le is mondunk a céljainkról. Akkor kénytelenek vagyunk máshova fordulni, és az első, ahova mehetünk, Budapest" – összegezte a polgármester.

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesület első 50 éve

– Beszélgetés Zsótér Írisz elnökkel –

Hogyan, milyen körülmények között és milyen céllal alakult a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület?

50 évvel ezelőtt, 1968. február 26-án fogadta el az akkori Biztonsági Igazgatóság (Sicherheitsdirektion) az egyesület alapszabályait. Az engedély alapján 1968. március 17-én a felsőőri „Kántor-féle kocsmában" tartották meg az alapító közgyűlést és megválasztották az elnökséget az alábbi tagokkal: Moor Johann elnök, Szeberényi Ludwig és Imrek Ludwig alelnökök, Liszt Rosalia jegyző, Baliko Stefan pénztáros, Posch Ferdinand és Schuszter Charlotte ellenőrök, Benkö Josef, dr. Seper Karl, Szabo Ernst és Plank Michael póttagok.

Március 30-án a „Zámbó-féle kocsmában" volt az első nyilvános közgyűlés, amelyen a vezetőségi tagok változás nélkül további megbízást nyertek. 1968 áprilisában jelent meg a Kultúregyesület tájékoztató lapja, az Őrség 1. száma, amelynek címoldalán az alábbi felhívás állt: „Burgenlandi Magyar Honfitársak! Szorosabban összeálltunk, egyesültünk, mi burgenlandi magyarok, mert úgy éreztük, hogy a mi anyanyelvünk és kultúránk ápolásával, ismertetésével és terjesztésével szolgálhatunk osztrák hazánknak és gazdagíthatjuk a német és horvát ajkú burgenlandi testvéreink kulturális fejlődését. (…) Az a gondolat ihletett minket ily nagy feladat kezdésére és vállalására, hogy az egyes magyar községek eddigi kultúrmunkáját összpontosítsuk, kiépítsük és egymással összeegyeztessük, hogy felébresszük feledésbe került szokásainkat, élénkítsük anyanyelvünk használatát és ápoljuk ezeréves kultúránk gyönyörű termékeit. (…) Mindenkit kérünk, támogassa egyesületünket, lépjen be mint tag sorainkba. Mindenkit szeretettel várunk!" (Őrvidéki hírek 2018/1)

Mióta vezeti a Kultúregyesületet, és mi készteté ennek a tisztségnek vállalására?

A Kultúregyesületbe belenőttem. Már gyerekkoromban részt vettem az egyesület által kínált programokban, így például a balatoni nyelvi táborban, vagy ellátogattam családommal a különböző rendezvényekre. De leginkább az Őriszigeti Magyar Néptáncegyüttes alapítása hatott rám, és miután ennek vezetését átvettem, az egyesület tevékenységéhez is egyre közelebb kerültem. 2005-ben lettem vezetőségi tag, elnökhelyettes, 2014 óta pedig az elnöki pozíciót töltöm be.

Őriszigeti születésű. Származását tekintve mennyire kötődik az őrségi magyarok múltjához, jelenehez?

Magyar falusi közösségben, Őriszigetben nőttem fel, ahol a magyar nyelv gyerekkorom mindennapjainak szerves része volt, és ahol az egyház is nagy mértékben közvetítette családom anyai ágának a nyelvét. Szívesen emlékezem vissza arra, hogy a nagyszüleimnél minden délben szólt a Kossuth Rádió, de arra még jobban, hogy öregapánk a húzómuzsikáján játszott és énekelt nekünk. A szigeti dédanyáim még csak egynyelvűek voltak, tehát csak magyarul beszéltek – velem, illetve hágommal és unokatestvéreimmel –, miközben a nagyszüleinkkel az a tipikus helyzet alakult ki, hogy bár ők is magyarul beszéltek velünk, mi viszont sokszor németül válaszoltunk nekik. Tinédzserkorban tudatosan javítottam ezen az állapoton, és a családon belül teljesen természetessé vált a többnyelvűség. Magyar anyanyelvünket mindannyian ápoljuk. Családom anyai ágának magyar múltját és nyelvét kaptuk ajándékul, miközben apai ágon a burgenlandi horvát szerepel. Férjemmel együtt a gyerekeinket is ebben a háromnyelvű szellemben neveljük, és büszkén mondhatom: sikeresen, és ahogy mi is a magyar/horvát identitásunk tudatában nőttünk fel, így a fiam és a lányom is ebben a kultúrkörben nevelkedik. Az évek során az egész családom bekapcsolódott a kulturális tevékenységekbe, így szó szerint éljük a magyarságot.

Hogyan ítéli meg az elmúlt fél évszázad változásait? Milyen szerepe/jelentősége van a Kultúregyesületnek a burgenlandi magyarok életében? Mik képezik tevékenysége súlypontját?

Az 1968-ban a tizenegy alapítótag által megfogalmazott szándék a Burgenlandi Magyar Kultúregyesület létrehozásakor ma is aktuális. Őt évtizede ápoljuk, ismertetjük és terjesztjük magyar anyanyelvünket és kultúránkat a hazánkban. Sikerült az egyes magyar települések kultúrmunkáját összpontosítani és kiépíteni. Az egyesület programja és tevékenysége elősegíti és biztosítja az ezeréves magyar hagyatékunk megőrzését és továbbadását. Hangsúlyt fektetünk többek között az ifjúsági és gyermekekkel való munkára, így az egyesületen belül többféle csoport is működik. Továbbá nagy gondot fordítunk kiadványainkra, tananyagok előállítására és beszerzésére, vagy különböző rendezvények megszervezésére. Az utóbbi években hozzáláttunk a burgenlandi magyar hagyományok feldolgozásához és dokumentálásához.

Legutóbb a Magyar Népcsoporttanács elnöke volt, jelenleg alelnöke. Ez a tanácsadó testület az ausztriai magyar népcsoport érdekeinek képviseletére hivatott. Mennyiben sikerült a jelenig a szerteágazó érdekeket egyeztetni?

Véleményem szerint a népcsoporttanácsban a különböző magyar rétegeket képviselő tagok komoly munkát végeznek. Sokféle területet érintő témákat vitatnak meg – ez bizony nem mindig egyszerű feladat. Sikerült közös álláspontokat megfogalmaznunk és egy kritérium-katalógust összeállítanunk. Nehézségeket okoz az, hogy a magyar népcsoportnak ítélt, alacsony támogatási összeg nem elég a benyújtott kérvényekre, így nagy változásokat a megadott struktúrák betartása miatt nem lehet végrehajtani. Ennek ellenére azért meg tudtunk állapodni abban, hogy az új kérvénybenyújtókat is bevegyük az ajánlásunkba. Egyértelmű, hogy pénzügyi téren csak a támogatási összeg megemelése hozhat megoldást. Viszont az oktatás terén sikerült elérni a Bécsi Városi Iskolatanácsnál, hogy engedélyt adtak egy kéttannyelvű német–magyar osztály bevezetésére, ami azonban az alacsony jelentkezési szám miatt sajnos nem jött létre. Remélhetően egy év múlva, 2019 szeptemberében nagyobb lesz az érdeklődés.

Egyes vélemények szerint a magyar népcsoport tagjai magyarul beszélő burgenlandiak, illetve osztrákok. Hogyan fogalmazná meg pl. Magyarország vonatkozásában ezt a kérdéskört? Lehet-e ausztriai magyarokról beszélni, vagy csak helyi csoportosulások léteznek?

Igen, a szűkebb hazámra vonatkozóan igazolni tudom, hogy mi, a magyar népcsoportot képező helyiek egyértelműen magyarul beszélő burgenlandiak vagyunk – osztrákok. A mai burgenlandi magyar települések már a 16. század óta nyelvszigetként állják meg helyüket e vidéken, évszázadok óta németajkú és horvátajkú települések veszik körül őket. És a trianoni békeszerződés kis híján meghaladja a száz évet. Egyértelmű, hogy Magyarországtól elszakadva a kis létszámú magyarság az elmúlt évszázadban nem tudott fennmaradni a régi formában: a hagyományos faluközösségek az 1960-as években felbomlottak, az emberek életformája megváltozott, s végül a vegyes nyelvű házasság vált normává, ezért egyre jobban háttérbe szorult a magyar nyelv. Igen is nagy volt az asszimiláció, de ennek ellenére a magyarság megmaradt. Vagyunk, és a magyar származásunk tudatában cselekszünk. Az elmúlt évtizedekben Ausztriába települt magyarok különböző csoportosulásokat képeztek és képeznek mostanában is. Így egy meghetősen heterogén magyarság alakult ki az országunkban, ami összegezve időközben az egyik legnagyobb népcsoportot képezi. A globális Európában közelebb kerültünk egymáshoz, és a határ megszűnésével Magyarország is közelebb került hozzánk.

Hol tapasztalhatók a legnagyobb nehézségek, és ezek milyen természetűek? Megoldásukra mik az elképzelései?

A Burgenlandi Magyar Kultúregyesületnél kialakult egy aktív, jó kiképzéssel rendelkező, főleg fiatalokból álló réteg, amely különböző téren tevékenykedik. Ők az állásuk mellett vállalják a munkát az egyesületnél, segítenek a rendezvények szervezésénél. Részben olyan sok időt igényel ez a munka, hogy hobbi szinten nem lehet ellátni. Ha ezeket az embereket meg akarjuk tartani a népcsoport ügye érdekében, és képviselőként dolgozhatnának, vagy egyesületi, vagy politikai szinten, akkor nagy erővel tudnánk tovább haladni bizonyos problémák megoldásánál. Itt egyfajta lobbira lenne szükségünk.

Másrészt a nyelv megőrzésénél kulcsszerepet játszik az oktatás, ennek érdekében lehetőséget kell teremteni országszerte a magyar nyelv tanítására, a kéttannyelvű oktatásra.

Perspektívikusan mik azok a tényezők, amikre építeni lehet az ausztriai magyar népcsoport jövőjét?

Ausztria és Magyarország nemcsak szomszédságban el egymással, hanem közös múltra és közös értékekre tekinthet vissza. A közeledés egymáshoz felértékelné a másiknak a nyelvét és érdeklődést keltene a szomszéd kultúra iránt. Ha segítik egymást, akkor azt a népcsoport javára is teszik. *-deák-*

Marx és a múló idő

Ritkán esik meg, hogy az európai politika majd' minden végéből sortüzet nyitnak egyetlenegy személyre – nem is igazságtalanul. Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke jóvátehetetlen hibát követett el, amikor beszédet mondott Karl Marx 200. születésnapja alkalmából Trierben, Marx szülővárosában. Ünnepi beszédet…

Romániai civil szervezetek közös közleményben bocsánatkérésre szólították fel Junckert: „Az Európai Unió (…) magas rangú tisztségviselőjének részvétele a kommunista bűnök egyik ihletőjére való tisztelgő emlékezésen önmagában is elítélendő, hiszen Marx éppenséggel azokra az értékekre hányt fittyet, amelyek az Európai Unió építményének fundamentumaivá szolgálnak" – írják. De megemlítik azt is, hogy Juncker Marxot olyan filozófusként idézte meg, „akinek az elméletei nem ítélhetők el csupán azért, mert rosszul ülték azokat a gyakorlatba az utána jövők". A bocsánatkérés szerintük azért lenne időszerű, mert „Marx doktrínája hitvallásul szolgált a gyilkos kommunista rezsimeknek egy évszázadon át az összes földrész több tucat országában, s ez sérti a kommunizmus áldozatainak emlékét, relativizálja szenvedéseiket, szerte a világon".

Az Európai Parlament egyik jobbos frakciója, az Európai Konzervatívok és Reformisták (ECR) így fogalmaztak: „A marxizmus arról szólt, hogy elvegye a szabadságot és a választás lehetőségét az emberektől, hogy megossza a társadalmat és végtelen hatalmat adjon az államnak. Ez egy olyan ideológia, amelyet soha nem szabad ünnepelni, különösen az Európai Bizottság elnökének nem, aki a szabadság és az egyenlőség értékeit képviseli".

Ehhez hozzáfűztek egy Ronald Reagan egykori amerikai elnöktől származó idézetet is: „Hogyan írnál le egy kommunistát? Nos, ő olyasvalaki, aki Marxot és Lenint olvas. – És hogyan írnál le egy antikommunistát? Ő olyasvalaki, aki érti Marxot és Lenint".

Marxnak már csak tudományos berkekben van helye – és ez jó így. A talán legismertebb magyarországi Marx-szobor négy évvel ezelőtt „eltűnt" a Corvinus Egyetem (a régi „Közgáz") aulájából. Egy kiállítás részeként az épület északi fogadóterében kapott helyet. A szobor áthelyezését Rétvári Bence KDNP-alelnök kezdeményezte, de valószínűleg máshova szerette volna eltüntetni. Ugyanis elfogadhatatlannak tartotta, hogy Magyarországon még szobra lehet Karl Marxnak, annak az ideológusnak, aki nyíltan antiszemita és rasszista nézeteket vallott.

A Mandiner nevű magyar online újság még előbbre merészkedik: „Marx csak a rosszat vette észre, mert gyűlölte a fennálló rendszert, és egy utópikus társadalom prófétája akart lenni. Ennek érdekében addig torzította a valóság elméleti konstrukcióját, ameddig ki nem sajtolta belőle azt a »tudományos« magyarázatot, hogy miért eleve rossz, ami van, s miként lesz eleve jó az általa profetizált berendezkedés." Eddig elfogadható Tóth András nézete. Az utolsó két mondattal viszont mindenképp vitába lehet/kell szállni. Az egyik: „Rossz alapokra épített rossz elméletet." Erről „tudományos" alapon kell beszélgetni. De még egy utolsó mondatot is hozzáfűzött: „Nem lehetett más következménye elmélete megvalósításának, mint ami történt: százmillió ember erőszakos halála, szenvedés, nyomor, diktatúra."

Ez egy kicsit sok. Mivel e helyen nem lehet kitérni Marx elméleteinek feldolgozására, szorítkozzunk két tényre. Először is a vadkapitalista Londonban élő filozófus *A tőke* című főművében az akkori valóságot szedte darabokra – és ezzel nagyrészt igaza volt. Másodszor Marx 1883-ban halt meg, tehát nem tudta befolyásolni azt, amit elméletére való hivatkozással 1917-től „megvalósítottak". Senkinek nem jutna például eszébe Jézust – aki hevesen kritizálta az akkori „rendszert" – felelőssé tenni a keresztes hadjáratokért vagy a boszorkányüldözésekért…

A Marxizmus ideje (Leninizmussal vagy nélküle) az emberiség örömére elmúlt. De engedjük meg a tudománynak a Marxszal való foglalkozást. Még mindig lehet belőle tanulni vagy okulni. M. P.

„MEGTISZTULTAN"

A Gráci Magyar Egyesület 130 éves

A fentebbi és a Népszabadság 1956. november 3. száma vezércikkének címe között csupán felkiáltójelnyi különbség van. Nem így az akkori és jelen sorok mondanivalója között, pedig nem is olyan nagy merészséggel odáig lehetne visszanyúlni az együtthaladás, majd pedig a különválás, sőt, szembefordulás dolgában. Grácban járva a Kálváriahegyi plébánia nagytermében – kezében ünnepi kiadvánnyal – barátságosan fogadott Mag. Molnár András, az 1988-ban alakult Gráci Magyar Egyesület elnöke, aki 2012 óta viseli ezt a tisztséget. A keret és az ok a *Magyarok a Szovjetunió táboraiban 1944-1956* című kiállítás megnyitója volt. A maga nemében – amennyiben kikapcsoljuk az időt – az alkalom is szokatlan. Bármennyire kísértő, most mégsem szabad, hogy megtévesszen a múlt árnya; nem is lenne észszerű a múlt árnyképeivel megzavarni azt a légkört, ami megtisztulásról, megújulásról tanúskodik.

Maradék kételyeim is eloszlanak a megnyitókor: Molnár Ottó prelátus, gráci magyar lelkész, Kovács Péter a Gráci Egyetemisták és Öregdiákok Klubjának elnöke és Molnár András egymással „vállvetve" állnak a közönség elé. Lehet ez a helybéliek nem újdonság, nekem azonban szokatlan percek következnek, különösen, amikor Kovács Dénes bejelenti: ez az első közös rendezvény. Persze, hogy nem új a táborok közeledése, a falak lebontása, a lövészárok betemetése, csakhogy a 2018. március 3-i kiállításmegnyitó ünnepélyes pecsétnek tekinthető, amely által ténylegessé válik a feloldódás, kiengesztelődés. Biztosan megtévesztő ez a megközelítés, mégsem árt felvillantani a múlt körvonalait, hogy annál inkább láthatóvá, érzékelhetővé, érthetővé váljon a keserves múlt lezárása és a fenntartások nélküli egymásra találás nyitánya. Ebben megvan Kovács Péter érdeme is, aki Temesvárról került Grácba, itt végezte egyetemi tanulmányait, és integrált magyarságtudattal csatlakozott, majd vette át az '56-os diákklub vezetését.

A nem egy vonatkozásban „átkos múlt" áthidalása következtében nyilvánvalóvá válnak a közös, '56-os gyökerek, amelyek már a második nemzedéken ütnek át. Bizony metamorfózison keresztül tört át a múlt a jelenbe. Ehhez szinte kegyelmi állapotnak kellett kialakulnia, nem utolsósorban a nemzedékváltáson keresztül. Mert megfontolás, átértékelés nélkül nehéz tovább jutni, de ehhez – megtapasztalások árán – személycserére, nemzedékváltásra is szükség van. Molnár Ottó persze hivatásán keresztül sem a haragvók és hadakozók táborából való, mindamellett kisgyermekként került Ausztriába. Névrokona, Molnár András viszont '56-os szülők gyermeke, már itt született Ausztriában, az osztrák valóság tette lehetővé számára a múlt átértékelését, a gyökerekhez való visszatérést. Kendőztelenül nyilatkozik az 1989 előtti és részben utáni évtizedek ellentéteiről és ellentmondásairól, amikor nem is annyira a politikai meggyőződés, mint inkább az opportunizmus csábított embereket és egyesületi vezetőket az uralkodó szelekhez való alkalmazkodásra. Persze a kollaborációig menő alkalmazkodás nem kizárólag a kommunizmus évizedeire volt jellemző. A Gráci Magyar Egyesület krónikáját átlapozva hasonló jelenségekre lehet bukkanni a hitlerizmus éveiből is.

Molnár András képzettségében és felkészültségében azt a típust képviseli, aki összekötőkapocs és megtartó erő. Amennyiben hosszú távon gondolkodunk, meggyőződésünkké válik, hogy nem elégséges – mert elszigetelődéshez vezet – a kizárólag magyar közegben való megrekedés. Csakis az oztrák társadalomba beépülten lehet kiépíteni azokat a kapcsolatokat, amelyeknek segítségével a többségi társadalom elfogadja a különbözőséget, megbecsüli a magyar nyelv és kultúra letéteményeseit. Molnár Ottót mint lelkészt érdemei elismeréseként 2010-ben Stájerország Arany Érdemrendjével tüntették ki. Molnár András fiatal kora miatt még nem jutott el idáig, de megtalálta a kibontakozás, érvényesülés útját, és politikusként (Grác St. Leonhard kerületének elöljárója) hasznosítja mindazt, amit végsőfokon a gráci magyarság javára fordíthat.

Tanulságos 130 év magyar egyesületi élet tükrében felmérni mindazt, amit a Gráci Magyar Egyesület fel tud mutatni, nyilvánvaloan nem felejtve a buktatókat, hibákat, amelyeknek utólagos feltárása, beismerése a jövőre nézve az egyesület és a gráci magyarság javára válhat. *de-*

A NYEOMSZSZ közgyűlésének ZÁRÓNYILATKOZATA

A Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége (NYEOMSZSZ) 2018. május 4-én a portugáliai Fatimában tartotta rendes évi közgyűlését.

A közgyűlés magyar országgyűlési választások győzteseinek jókívánságait fejezte ki, abban a reményben, hogy az új országgyűlés és a kormány az összmagyarság érdekét szem előtt tartva végzi munkáját.

Potápi Árpád János államtitkár ismertette a Nemzetpolitikai Államtitkárságnak a nyugat-európai magyarsággal kapcsolatos célkitűzéseit, tevékenységét, az elért eredményeket, és köszönetét fejezte ki a NYEOMSZSZ-nak a nemzetpolitikai stratégia kialakításában az együtt gondolkodásért. Kiemelte, az országgyűlési választásokon a NYEOMSZSZ sokat segített a regisztrációban és megköszönte mindenkinek a részvételt.

Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes üdvözletét Csallóközi Zoltán főtanácsadó adta át, aki biztatta a jelenlévőket a magyar nemzetet érő támadások elleni fellépésre.

A közgyűlés meghallgatta az elnökség és a tizenöt országos szervezet színes, sokrétű éves beszámolóját.

A NYEOMSZSZ üdvözölte a FUEN Minority Safe Pack sikeres aláírásgyűjtő kezdeményezését, mely az európai őshonos kisebbségek jogi helyzetének megoldását kéri az Európai Parlamentben.

A portugáliai tagszervezet javaslatára a közgyűlés erkölcsileg támogatja a világ- és szellemi örökségi övezet megteremtését a fatima-i magyar keresztút és kálvária területén, és a Fatimai Magyar Kálvária Testvériségének létrejöttét; a helyi tagszervezetek figyelmébe ajánlja ezen kezdeményezés terjesztését és felkarolását.

A diaszpórában élő magyar ifjúság nemzettudatát erősítő konferencia megszervezéséről döntött a közgyűlés, amelynek célja, hogy a magyar szellemben nevelkedett nyugati fiatalok gyermekei is megmaradjanak a magyar nemzet számára.

A közgyűlés kéri a Magyar Országgyűlést, teremtse meg a jogi keretét annak, hogy a Magyarországon kívüli magyarság a Magyar Országgyűlésben képviselethesse magát.

A kormány, amennyiben az Európai Parlamenti választásokon a nyugati-európai magyarság számára képviseletet biztosít, kérjük, hogy vegye figyelembe a NYEOMSZSZ véleményét is.

A közgyűlés kéri a magyar kormányt, a külképviseletei és a helyi magyar közösségek közötti harmonikus együttműködés érdekében tisztázza megbízottjainak a feladatkörét.

Fatima, 2018. május 4.

Vajdaság, Trianon és az ünnep

Hivatalos ünnepnap lesz Szerbia északi tartományában, a többnemzetiségűségéről ismert Vajdaságban november 25-e. Ez az a nap, amikor 1918-ban az Újvidéken megtartott Nagy Nemzetgyűlés úgy döntött, Vajdaság csatlakozik a Szerb Királysághoz. A tartományi parlament a hírek szerint május folyamán hoz erről határozatot, és semmi kétség nem fér ahhoz, hogy a vajdasági képviselőház megszavazza a kormány javaslatát. November 25-e tehát Vajdaság napja lesz.

Az ország egyébként nagy jelentőséget tulajdonít az első világháború centenáriumának. Aleksandar Vučić korábbi kormányfő, jelenleg államfő már tavaly bejelentette, hogy hatalmas központi ünnepsége készülnek. *Megmutatjuk, hogy Szerbia számára nincs jelentősebb esemény, mint az, amikor a Nagy Nemzetgyűlés arról döntött, hogy Vajdaság csatlakozzon Szerbiához* – fogalmazott. Az év elején már hallani lehetett arról, hogy november 25-e Vajdaság napja lesz, majd a tartományi kormány elnöke, a szintén haladó Igor Mirović kora tavasszal be is terjesztette a javaslatot. Így Vajdaság elcsatolásának századik évfordulóját a tartomány polgárai már hivatalosan is megünnepelik, megemlékezve arról, hogy 1918. november 25-én és 26-án megtartották a bánsági, bácskai és baranyai szerbek, bunyevácok és más szlávok nagygyűlését, amely kimondta Vajdaság csatlakozását Szerbiához. A nagygyűlés 757 résztvevője között 578 szerb, 84 bunyevác, 62 szlovák, 21 ruszin, 6 német, 3 sokác, 2 horvát és 1 magyar volt, ami lényegesen eltért a térség nemzetiségi összetételétől. A tartományi kormány az említett dátum mellett kiemelt nappá nyilvánította május 15-ét, 1848-ban ugyanis ekkor tartották meg a májusi közgyűlést, amelyen kimondták a Szerb Vajdaság megalakítását. (Ennek előzményeként szokás emlegetni, hogy Kossuth nem mutatott érzékenységet a szerbek követelései iránt – akit mélyebben érdekel a téma, ajánlom figyelmébe a temerini Csorba Béla *Kossuth és a kisebbségi autonómia eszméje* című írását, mely elérhető a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet honlapján: http://adatar.vmmi.org/cikkek/17109/hid_2002_08-09_18.pdf) A Szerb Vajdaság rövid életű önjelölt szerb autonóm terület volt a Habsburg Birodalomban az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt, majd bukását követően az uralkodó 1849-ben alapította meg ennek utódjaként a Szerb Vajdaság és Temesi Bánságot.

A javaslattal kapcsolatban három nyilvános vitát tartottak Vajdaság különböző városaiban, így a szerémségi Rumán, majd a bánáti Nagybecskereken és a székvárosban, Újvidéken. Az ezeken résztvevők teljes mértékben támogatták az elképzelést, mindkét dátumot jelentősnek nevezve. (A Tartományi Kormány javaslata szerint egyébként december 10-e is kiemelt dátum lenne a jövőben, mivel 1948-ban az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése ezen a napon fogadta el és kiáltotta ki *Az emberi jogok egyetemes nyilatkozatát*).

A magyar nemzeti közösségen belül más hangokat is lehet hallani, sérelmezik, hogy a „magyarság gyásznapja" legyen Vajdaság napja, hivatalos ünnepe. A Vajdasági Magyar Szövetség, a Szerb Haladó Párt országos és tartományi szövetségeseként nem határolódott el a javaslattól, bár az is nyilvánvaló, hogy közülük sem tartja mindenki erkölcsileg támogathatónak. Április végén az országos magyar kisebbségi önkormányzat, a Magyar Nemzeti Tanács is megvitatta a témát, ahol az elhangzottak ezt erősítették meg. *Állásfoglalás a Vajdaság Autonóm Tartomány Kormánya által elfogadott és közvitára bocsátott határozati javaslatról, amely a Vajdaság hivatalos ünnepnapját indítványozza* címmel nyújtott be sürgősségi indítványt az ellenzéki Tari István, aki a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének listájáról nyert mandátumot. A tanácstag szerint 1918. november 25-e a délvidéki magyarság megalázásának, semmibevételének dátuma. Az egyik legnagyobb nemzeti tragédiánkra emlékeztető nap megünneplésére tett javaslat, nemzeti önérzetünket és méltóságunkat sértve, nem a békés együttélés ügyét szolgálja – hangsúlyozta. Javaslata szerint ezért az MNT-nek el kellene utasítania, elfogadhatatlannak és sértőnek találva, Vajdaság AT Kormányának határozati javaslatát, mely Vajdaság napjának november 25-én való megünneplésére vonatkozik. A hozzászólok párhuzamot vontak a Kárpát-medence országaiban megnyilvánuló hasonló törekvésekkel, a politikai bölcsesség és a morális elvek mentén fejtették ki véleményüket, s ebben a kontextusban szó volt a történelmi csúcson levő szerb-amikor nem a magyarságról és együttműködésről, illetve arról is, hogy a jelenlegi haladó koalíciós pártnek mennyire fogékonyabbak a magyar érdekek figyelembe vétele iránt, mint a korábbi demokraták. Hajnal Jenő, MNT-elnök (aki a Vajdasági Magyar Szövetség támogatásával lépett Magyar Összefogás listavezetőjeként tölti be a tisztséget) válaszul elmondta: a Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi — Nemzeti Közösségi Titkárság („Minisztérium") körlevelében fordult a nemzeti tanácsokhoz, egyebek között az MNT-hez is, és azt kéri, hogy jelöljék ki azokat az ünnepeket, amelyeket tartományi jelentőségű ünnepnek szeretnének kinyilvánítani. Nyilas Mihály titkárt („miniszter") hivatalos levélben az MNT elnökének arról tájékoztatta, hogy az MNT már 2005 szeptemberében döntött arról, hogy a három legjelentősebb ünnepünk — március 15-e, augusztus 20-a és október 23-a — nemzeti ünnepünk. Tari István kezdeményezését azért nem fogadjuk el, mert azzal ezeket a szálakat vágnánk el — fogalmazott. Ebben a pillanatban nekünk sokkal fontosabb, hogy nemzeti ünnepeinket tartományi jelentőségű ünnepként ünnepeljük, hiszen tartományi szinten hivatalossá válhatnak magyar ünnepeink Vajdaság Autonóm Tartomány napjának és más tartományi jelentőségű ünnepeknek a megünnepléséről szóló határozattervezet képviselőházi elfogadásával — fejtette ki.

Vagyis ha Vajdaság napja november 25-e lesz, akkor magyar nemzeti ünnepeink tartományi rangúvá válhatnak...

Fehér Márta

Napfelkelte a Fertőn (olaj, 80x65 cm)

Decentralizáció és választások

Az Ukrajnában 2014 óta fennálló helyzet nyomására az ország a decentralizáció útjára lépett. A hivatalos Kormányzati Portálon válogás megfogalmazását lehet találni a decentralizációs folyamatok definiálására.

Ez a reform – legalábbis elméletileg – egy dokumentumsorozat életbeléptetésével vette kezdetét, többek között: *Helyi önkormányzatok és a hatalom területi szervezésének reformkoncepciója* (*Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади*, *01.04.2014 р.*), *A területi közösségek együttműködéséről* (*Законів «Про співробітництво територіальних громад», 2014.06.17р.*), valamint *A területi közösségek önkéntes társulásáról* (*«Про добровільне об'єднання територіальних громад»,05.02.2015 р.*) szóló törvények, és a pénzügyi decentralizáció tekintetében a költségvetési és az adótörvények változása.

Ez a folyamat lehetővé tette, hogy a Helyi Önkormányzatok Európai Chartája rendeleteinek megfelelően új, jelentős és hatékony intézmények jöjjenek létre – az egyesült területi közösségek (ETK). Ezek a helyi községek növelésének köszönhetően létrejött új adminisztratív egységek a decentralizáció folyamatának alappillérei kellene, hogy legyenek. A decentralizáció fényében a helyi szervek hatásköre bővül, az önkormányzatok a munkájuk minőségét illetően közvetlenül a választó(i)k irányába tartoznak számadással, az állam pedig csakis a törvényes kivitelezést köteles számon kérni tőlük.

Az Euromajdant követő időszak óta Ukrajnában javarészt a decentralizációban látják a rosszul működő közigazgatás varázsszerét. A Szamopomics frakció vezetője és parlamenti képviselő, Oleg Berezyuk egyik kijelentése szerint „a decentralizáció az egyetlen – bár sánta – reform, amit ez az ország tett..." Igaz, némelyek ugyanebben vélik felismerni a nemzeti egység veszélyeztetését is, amire bizonyítékul szolgál(hat)nak az utóbbi időben mozgósított, az ország kisebbségeivel való bánásmódot tükröző különböző törvényjavaslatok, törvények, vagy esetleg azok módosításai. Ugyanakkor sem ez utóbbi felvetés, sem pedig a decentralizáció folyamatának megvitatása és kielemzése adott esetben semmiképpen nem célunk. Elegendő csak azt leszögezni, hogy a decentralizáció a jog-, a hatalom, de legfőképp a pénzkörforgás jelentős változtatásának a hajtóereje (kellene, hogy) legyen. Ezzel a jelenlegi ukrán politikai elit, valamint a régi beütésű rendszer apraja-nagyja teljes mértékben tisztában van. Minden soron következő ígéretükben okvetlen erre a fogalomra hivatkoznak. Nincs az a politikai párt vagy szakszervezet, amely ne lenne ennek az iránynak a támogatója. Ez egyrészt teljesen érthető, hiszen ha nem mások, Ukrajna nemzetközi partnerei megkövetelik ezt. De ugye a mondás is úgy tartja, hogy az igazán szegény ember az, aki még ígérni sem tud... pláne, ha politikusról van szó.

Viszont jogosan merülhet fel a kérdés, hogy lehet-e új, jobb rendszert kiépíteni, ha csak a régi módszereket – megvesztegetést, megfélemlítést, meghazudtolást és a hátráltatás minden formáját – vagyunk képesek bevetni? A válasz egyértelmű, nem? Mivel a decentralizáció magában foglalja a járási és megyei adminisztrációk felszámolását, így az utóbbiak „frontemberei", az administrációikkal együtt, minden tőlük telhetőt megtesznek a folyamat akadályoztatásáért. Amíg ugyanis marad minden a régi kerékvágásban, addig van befolyásuk a történő folyamatokra. Itt jönnek a képbe a legutóbbi, 2018. április 29-én végbement választások a már említett, elvileg új adminisztratív egységekben.

Erről talán annyit, hogy az első egyesült területi közösségekben történő választásokra még 2015 őszén került sor. 2016 januárjában országszerte már 159 ilyen közösség került nyilvántartásba. Azóta is viszonylag pozitív tendenciával bír az ETK-k megalakulásának folyamata. Mostanra Ukrajna-szerte 366 ilyen egyesült területi közösség jött létre (a betervezett 1129-ből). Kárpátalján például eddig csak hat ilyen közösség létezik és elmondható, hogy ez a folyamat az ország legnyugatibb megyéjét különböző vélhető okok miatt egyelőre el is fogja kerülni. Ennek ellenére a többi huszonhárom megye perspektíváinak megfelelően az ország 1/3 része már új felosztás szerint szerepel.

Az április 29-én, immáron hatodik hullámban végbement ETK-ben történő választásokon 17 megye 40 újonnal megalakult egyesült területi közösségeinek lakossága élhetett választói jogával. A Központi Választási Bizottság adatai alapján az ezt megelőző kampányban 30 párt vett részt. Érdekes azonban, hogy a választások eredményeként egyetlen új név sem tűnt fel, ez alkalommal sem... Sőt, rögtön két győztese is lett ennek a politikai megméretettésnek: a régi, az ukránok körében erősen kompromittált, hatalmon lévő „Szolidaritás" párt, és annak fő riválisa, a nem kevésbé odiózus „Batykivszcsina" párt. Az államfő által vezetett párt már egy órával a választási helyiségek bezárása után fölényes győzelméről számolt be: 40 ETK-ből 26-ban a „Szolidaritás" jelöltjei győztek. Mint később fény derült rá, a saját mandátumaikon kívül odaszámolták az úgynevezett „támogatottjaikat" is.

Másnap sajtótájékoztatón a saját, úgyszintén fölényes győzelméről számolt be Julija Timosenko volt miniszterelnök asszony is. A pártja számításaik szerint 35,4%-kal (277 képviselő) lett első, míg Petro Porosenko államfő 27,1%-kal (212 képviselő) csak a második. A politikusnő külön kiemelte, hogy az ő pártja 11 megyében győzött (a 17-ből), az államfő pedig csak háromban.

„Az ilyen előzetes szavazatszámlálás, amikor úgy tűnik, hogy egyszerre két győztes párt van, már szinte az elmúlt évek hagyománya lett. Hasonló volt a helyzet az ezt megelőző öt ETK-választási hullámokkal is. Ennek igen egyszerű magyarázata van. Ha a pártképviselők száma szerint ítéljük meg a győzelmet, akkor a Batykivszcsina a nyertes fél. Viszont ha a pártlistákat vesszük figyelembe, akkor a Szolidaritás a nyerő" – jelentette ki a *Hlavkom* című újság politikai elemzője, Volodimir Feszenko. Nem szeretnénk ennek az ügynek a tisztázásába mélyedni, így is elég egyertelmű, hogy túlságosan átláthatatlan ahhoz, hogy valóban igaz legyen az eredmény. Viszont érdemlegesen ki kell elnökölnie Olekszij Kosely, az Ukrán Választók Bizottsága elnökének megjegyzését, miszerint 2015 októberétől ezek a választások voltak a legmocskosabbak, a politikai pártok és azok jelöltjei pedig rekordot döntöttek a megvesztegetés minőségében és mennyiségében egyaránt.

Szem előtt tartva, hogy ezek a választások voltak az utolsók a jövőre esedékes parlamenti és elnökválasztások előtt, akaratlanul is felvetődik a kérdés: Hova, merre tartasz, Ukrajna?

Paládi Renáta

Háromórás gálaműsor, több száz vendéggel

Ötvenéves a Felső-Ausztriai Magyarok Kultúregyesülete

„Nyelvében és ifjúságában él a nemzet", „Felső-Ausztriában senki sem magyarabb vagy kevésbé magyar a másiknál", „Integráció igen, asszimiláció nem" – többek között ezek a gondolatok hangzottak el 2018. április 14-én Linzben a Felső-Ausztriai Magyarok Kultúregyesülete fennállásának ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett gálaműsoron, amelyet a Redoutensaal dísztermében tartottak, Thomas Stelzer felső-ausztriai tartományfőnök, Perényi János bécsi magyar nagykövet, Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár és Pedák-Vattay Katalin felső-ausztriai konzul védnökségével.

A kétnyelvű műsor elején Tőkés Enikő elnök tolmácsolta Thomas Stelzer tartományfőnök üdvözlőlevelét, majd további köszöntőszavakat és visszatekintéseket hallhatott a dísztermet zsúfolásig megtöltő, több száz fős közönség. A kultúregyesületben a kezdetek óta jelen lévő Máthé Attila úgy fogalmazott: tapasztalata szerint Felső-Ausztriában mindig élénk, színes és sokoldalú volt a magyarok élete és így van ez ma is, ebben pedig meghatározó az egyesület szerepe. Simonffy Erika tiszteletbeli elnök, aki 47 éven át vett részt a vezetőség munkájában, 36 évig volt vezetőségi tag (ugyanennyi ideig látta el a cserkészcsapat jegyzői teendőit) és elnökként 20 évig vezette az egyesületet, ünnepi beszédében szintén áttekintette az elmúlt ötven esztendőt. Hangsúlyozta: igaz, hogy nyelvében él a nemzet, de ifjúságában is él, ezért nagyon fontos a gyermekek születése és magyar nyelvű oktatása. Simonffy Erika megjegyezte, hogy 2007-ben jó kezekbe adta át a stafétabotot, és köszönetet mondott a Linzi Egyházmegyének azért, hogy a kultúregyesület és csoportjai számára helyet biztosít.

A 97 éves Vitéz Balogh Ádám, a kultúregyesület és cserkészcsapat alapító tagja is szólt a jelenlévőkhöz. Elsősorban az életéről mesélt, arról, hogy a Ludovika Akadémián 1942-ben főhadnaggyá avatták, a fronton kétszer sebesült, a háború után pedig mint a kommunizmus és a szovjet megszállás elleni csoport vezetőjét letartóztatták és 25 évnyi börtönre ítélték. Előbb a hírhedt magyar politikai börtönökben raboskodott, majd hat és fél évet töltött szibériai munkatáborokban. Visszakerülve a budapesti börtönbe, őt is az 1956-os szabadságharcosok szabadították ki. A Bad Ischl-i állami gimnáziumban közel 30 évig tanított testnevelést és orosz nyelvet. Szertornászai a legjobbak voltak Felső-Ausztriában, orosz diákjai a nyelvolimpiászon díjakat nyertek. Tegyük hozzá: az osztrák tanügyi hivatal Silbernes Ehrenzeichen elismeréssel tisztelte meg; 2010-ben Josef Pühringer tartományfőnök Kulturmedaille kitüntetésben részesítette. Sólyom László államelnök a Szabadság Hőse-emlékérmet adományozta Ádi bának. Tagja a Szent Lázár Rend, a Szent György Lovagrend és a Szent László Lovagrendnek, törzskapitánya a Történelmi Vitézi Rendnek, amelytől átvehette a Lovagkereszt és az Aranygyűrű kitüntetést. Idős kora ellenére ma is kiváló szellemi és fizikai frissességnek örvend. Bad Ischl-ben rendszeresen részt vesz az érettségi találkozókon, amelyeken egykori diákjainak nagy tisztelete és megbecsülése övezi őt.

A Bécsi Magyar Nagykövetség képviseletében Orbán Krisztina mondott köszönetet a jubiláló Felső-Ausztriai Magyarok Kultúregyesületének áldozatos munkájáért, majd a felvidéki születésű Medve Alexandra, a Hétvégi Magyar Iskola koordinátora lépett a mikrofonhoz. Márai Sándor szavaival kezdte beszédét: *„Magyarnak lenni nem állapot, magyarnak lenni magatartás!"* Elmondta a jelenlévőknek, hogy 2013 őszén költözött családjával Ausztriába. Erős magyar közegből jött el, ami rányomta bélyegét ausztriai életére. Felvidéki magyar pedagógusként rögtön keresni kezdte a lehetőséget, hogyan tudna magyar gyermekekkel foglalkozni. A Felső-Ausztriai Magyar Kultúregyesület Hétvégi Magyar Iskolája éppen pedagógust keresett és az iskola akkori vezetőjének, Sebestyén Margitnak rá esett a választása. *„Akkor elindult valami nagyszerű dolog az életemben"* – fogalmazott Medve Alexandra, és ki is fejtette, hogy mit ért ezen. *„Ebben az ismeretlen, számomra akkor még idegen világban lelket melengető, jóleső érzés volt szombatonként találkozni magyar kollégáimmal Sebestyén Margittal, Grassecker Magdival és a kis magyar csoporttal, a magyar gyerekekkel és szüleikkel. Margit által megismertem a kultúregyesület tagjait, akik lám, 50 éve rendületlenül végzik munkájukat, valamint Ernő atyát, akinek személyében egy példaértékű, nagyszerű embert ismerhettem meg, aki magyar közösségünk jó pásztoraként helyet biztosít számunkra nemcsak az oktatóshoz, de egyéb kultúrrendezvényeinkhez is. Hálás voltam a sorsnak, hogy idevezérelt. Lelkesedésem egyre nőtt, tele voltam tervekkel, célokkal, már nem is volt olyan rossz itt kint, mert volt mibe kapaszkodnom: az itteni magyar közösségbe. Ez a belülről fakadó érzés, hogy magyar vagyok, hihetetlen nagy erővel bír itt kint. Tudatosult bennem, hogy Istennek terve van velem. Itteni létemet küldetésként fogom fel, hogy igen, én is tehetek valami hasznos, fontos dolgot a magyarságért."* Alexandra ismertette: jelenleg Kladek Antal Mónika tanítónővel és Schmidt Edina óvónővel közösen tartják a foglalkozásokat. *„Bennük lelkes társakra találtam, akik szívvel és lélekkel végzik feladatukat. A gyerekekkel való találkozások alkalmával – amelyre minden második szombaton kerül sor Welsben – anyanyelvünkön társalgunk, magyar népdalokat énekelünk, megtanulunk magyarul írni, mondókákat, meséket, történeteket olvasunk, és időnként be is mutatjuk őket. Megismerkedünk történelmünk, irodalmunk nagyjaival, kézműveskedünk és játszunk. A foglalkozásokon használt tankönyvek beszerzéséhez a Bécsi Magyar Iskola és a budapesti Balassi Intézet nyújt segítő kezet, amit ezúton is szeretnénk megköszönni. Nagyon szeretjük, minden foglalkozáson használjuk ezeket a tankönyveket és füzeteket, mivel játékos formában mutatják be a tananyagot, és ez a gyerekeket motiválja"* – tájékoztatott a pedagógus. Elmondta azt is, hogy 2014-ben részt vettek a bécsi magyar szavalóversenyen, ahol gyermekeik egy 1. és két 3. díjban részesültek. A cserkészekkel, az egyházzal és a kultúregyesülettel karöltve rendszeresen tartanak mikulás- és karácsonyi ünnepséget, ünneplik a farsangot és az anyák napját, gyermekeik szerepelnek a március 15-ei megemlékezéseken és évente kétszer meseelőadást is szerveznek számukra. *„Minden egyes találkozás jóérzéssel tölt el, lelkem felfrissül és feltöltődik, még ha e mögött sok lemondással járó, fáradságos munka is áll. A legnagyobb jutalom és elégtétel az, amikor évkezdéskor újra visszatérnek hozzánk a gyerekek és közöttük új arcokat is felfedezünk. Jó ehhez a magyar közösséghez tartozni, ahol mindenkinek megvan a feladata és egy közös célért harcolunk: a megmaradásunkért!"* – zárta szavait Medve Alexandra.

Az ünnepi szavak között Adorjáni Csilla Liszt- és Chopin-műveket játszott zongorán, a hétvégi magyar iskola két diákjától pedig szavalatokat hallhattunk: Bacsó Alexandra Horváth István *Anyanyelvemben őrizlek téged,* Szarvas Vivien pedig Nagy Ferenc *Édesanyám* című versét mondta el. Major Kinga délvidéki népdalokat énekelt, citerán bátyja, Major Karcsika kísérte. László Izabella és Anderlik Vanessa közkedvelt osztrák és angol könnyűzenei számokat adtak elő gitárkísérettel. Gotthárd Benjamin harmonikán eljátszotta a Monti-Csárdást, a Szatmári Sándor vezette Márton Árpád Néptánccsoport pedig székely táncokat mutatott be.

„Felső-Ausztriában a magyarság Krisztusra építi identitását" – emelte ki Szabó Ernő atya, aki Nagy Károly református lelkésszel együtt megköszönte az elvégzett munkát és a Jóisten áldását kérte a kultúregyesület elkövetkező ötven évére.

„Tartsuk meg a végeken anyanyelvünket, kultúránkat, hitünket, hagyományainkat. Nagyon fontos feladat kulturális örökségünk ápolása, hagyományőrző programokkal saját magunk és közösségünk megajándékozása. Rendezvényeink mindig balzsamot jelentenek a lelkünkre, szívünkre. Ehhez nagyon fontos a családi háttér, az anyanyelven való kommunikáció, új célok, új feladatok által a gyökerekhez való visszatalálás. Ne veszítsük el optimizmusunkat, hiszen van esély a fennmaradásra! Felső-Ausztriában is minden magyar szervezet: az egyház, a kultúregyesület, a hétvégi iskola, a néptánccsoport, a cserkészet, a magyar rádió lehetőséget nyújt magyar kultúránk ápolására és kincseink megőrzésére." Tőkés Enikő szavainál alkalmasabb üzenetet aligha fogalmazhatnánk meg útravalóul ahhoz, hogy a kultúregyesület rendezhessen még Linzben nem egy és nem két jubileumi gálaműsort. Úgy legyen!

Varga Gabriella

Bécs és a magyar kulturális külpolitika

Ujváry Gábor könyvbemutatója a Pázmáneumban

Magyarországra az 1918 előtti, történelmi határain kívül eső városok közül nemcsak politikai, de kulturális értelemben is Bécs gyakorolta a legnagyobb hatást. Ujváry Gábor nem idealizált alakokkal töltötte meg könyve lapjait, hanem adatokkal, tényekkel, elemzésekkel, amelyek méltón példázzák a kulturális külpolitika terén a külföldi intézetek, tanszékek, lektorátusok fontosságát és felelősségét.

A Collegium Pázmáneumban megrendezett pódiumbeszélgetésen a könyv szerzője, dr. Ujváry Gábor, a „VERITAS" Történetkutató Intézet vezetője, dr. Bába Iván, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem magántanára, dr. Fazekas István, az ELTE-BTK egyetemi docense, valamint L. Simon László országgyűlési képviselő vettek részt. A beszélgetés súlypontját Bécs és Magyarország 20. századi kultúrdiplomáciai kapcsolata képezte.

Bécs és Magyarország több mint ezeregyszáz esztendőre visszatekintő kapcsolatait nehéz igazán találóan jellemezni. Időszakonként váltakozva a baráti szeretet és az összetartás, a közös érdekek felismerése, majd a széthúzás, az ellenségeskedés, az egymás elleni küzdelem, vagy éppen a pillanatnyi *status quo* kölcsönös elfogadása e bonyolult viszonyrendszer alapja. Kötődéseink azonban mindig erősebbnek bizonyultak a minket időről-időre elválasztani igyekvő törekvéseknél. Ezt tanúsítja, hogy a modern Európa kialakulásának korszakában, 1526 és 1918 között olyan államközösségben éltünk, amely részben a mai európai berendezkedés mintájául szolgált.

Ujváry Gábor könyve Bécs és Magyarország kulturális, gazdasági és politikai összeköttetéseit mutatja be. Éppen a rendkívül szoros történelmi kapcsolatok okán és ezek tervszerű, forrásokon alapuló kutatásának-földolgozásának igénye miatt szorgalmazta a legsikeresebb s legkoncepciózusabb magyar kultúrpolitikus, gróf Klebelsberg Kuno már 1917-ben - a Magyar Történelmi Társulat frissen választott elnökeként – a Bécsi Magyar Történeti Intézet alapítását. Bécsről és történeti kutatásokról lévén szó, Klebelsberget erősen befolyásolták az ott tevékenykedő magyar leveltárosok elképzelései, a magyar forráskutatás és -kiadás addigi eredményei és hiányosságai, valamint a bécsi nagy közgyűjteményeknek a magyar történelem kutatása szempontjából kitüntetett szerepe.

Ujváry Gábor a Collegium Hungaricum és a Bécsi Magyar Történeti Intézet korábbi tudományos igazgatója ebben a sorozatkötetében személyesen is érintett az intézmény múltját, jelenét és jövőjét illetően, hiszen nagy odaadással és példás helytállással, széles körű tevékenységgel igyekezett és igyekszik az intézmény hírnevét öregbíteni. Ehhez kapcsolódik a Bécsi Magyar Történeti Intézet alapításának, körülményeinek, valamint működésének kezdeti időszakában a híres helyszínnek, a Testőrpalotának az ismertetése, ahol az intézet ösztöndíjasai történelmi helyszínen végezhették munkájukat. A könyv további fejezeteiben tárgyalja az intézetek otthonának bővülését és szervezetét, valamint a két testvérintézet, a Történeti Intézet és a Collegium Hungaricum igazgatóinak működését, szerepét a kultúraközvetítés és történeti munkák kiadásaival kapcsolatosan. Bármennyire is fontos szerepet játszott az intézetek támogatása e két intézmény Bécs és Magyarország kultúrkapcsolatában, az 1945 utáni helyzet komoly kihívások elé állította azok működését. Igazán fájó és bosszantó lehet számunkra, hogy 1961-ben a Magyar Állam eladta a Testőrpalotát, lemondva ezzel az Osztrák–Magyar Monarchia idején betöltött fontos történelmi szerepéről is. A magyar múlt, a magyar irodalom- és tudománytörténet egy kicsiny, ám annál fontosabb helyszíne került – igaz, hogy baráti, ám mégis idegen kézbe.

Kitekintésként és mintegy befejezésként a szerző az 1963-ban felépített Collegium Hungaricum új épületének történetét, szerepét, küldetését foglalta össze.

A vendégelőadók pódiumbeszélgetéseiből nyilvánvaló következtetésként levonható az, hogy a világ számos országában működő Balassi Intézetek kulcsfontosságú kultúrdiplomáciai, kultúra közvetítő szerepet töltenek be Magyarország bilaterális kapcsolataiban. Mind a jelenben, mind a jövőben fontos kell, hogy legyen a mindenkori kormányzat számára, hogy prioritásai között szerepeltesse és megfelelő anyagi hozzájárulással támogassa ezen intézetek eredményes működtetését.

Cseh Csaba (KCsP)

AMERIKAI TÖRTÉNET

„Küldjétek hozzám a fáradt, elesett szegényeket, akik a szabadságra vágynak. Küldjétek a hontalanokat, a viharverteket. Nekik emelem fáklyámat és tárom ki kapumat" – ez az üzenet áll a New York és Amerika szimbólumát jelképező Szabadság-szobron. Igen, ez volt Amerika 1884-ben, amikor a magyar Pulitzer József által gyűjtött adomány segítette a szobor megépítését. Ez volt Amerika 1956-ban is, amikor tárt karokkal fogadta a magyar forradalom menekültjeit, megadva nekik a lehetőséget a szabadságra és boldogulásra.

Ez az Amerika nincs többé. A Szabadság-szobor elpirulhatna szégyenében.

Amerika mostani elnöke meg akarja védeni országát a vad és veszélyes bűnözőktől és terroristától, akik szerinte az Amerikában élő menekültek és illegális betelepülők. Ezért most a bevándorlást ellenőrző szervek összefogdossák a jogtalanul itt tartózkodó „veszélyes" elemeket. Amerika-szerte sok millióan vannak ilyenek, több mint százezerre becsülhetjük a magyarjainkat is. Az ICE (immigrációs) ügynök szerint Róbert is rákerült az illegálisok listájára, de az Obama-administráció nem adott pénzt deportálására. Most viszont ezerötszáz dollár jár minden illegálisért, akit elkapnak. Lássuk egy ilyen „vezsedelmes" embernek a történetét.

F. Róbert magát „Székely Vegán-nak" nevezi, utalva a nemcsak származására, hanem az általa választott életformára is. Elhagyta Székelyföldet, hogy ne kelljen román katonának lennie. Mérnökként, mint valamikor Ábel, Amerikába jött, előbb munka vízummal dolgozni, majd továbbtanulni. Közben azonban a vízum lejárta után itt maradt. Ügyes számítógépes szakemberként felépítette itteni életét, szorgalmasan dolgozott, segített másoknak, részt vett a Connecticut-i magyarok kulturális, társasági életében, templomi gyülekezetében. Közösségi weboldalt létesített, majd „CTmagyar" címen levelező programot, amiben közérdekű híreket, üzeneteket közvetítenek. Boldogan kapta meg a magyar állampolgárságot: „Nem vagyok többé román, végre magyar vagyok" – ünnepelte az eseményt. Arra vágyott, hogy maga termelje meg a vegán életformához szükséges organikus zöldségeket. Ezért lement Floridába, ahol vett egy darab földet, kunyhót épített és farmer életbe kezdett. Ezt folytatta mindaddig, amíg a hurrikán le nem tarolta a területet. De nem hagyta magát, mindent újra kezdett. Meranyszsonyát is meghívta Magyarországról, aki vele akarván maradni, bízott az amerikaiakban és szintén itt maradt a tartózkodási engedély lejárta után. Megbilincselve vitték őket fogságba.

A menyasszony hazaküldése után a bevándorlási hatóság szokatlanul magas váltságdíjat, előbb 75, majd 40 ezer dollárt tűzött ki Róbert számára, hogy a továbbiakban szabadlábon védekezhessen. Barátai hajlandók lettek volna az összeget letétbe helyezni, de Róbert ezt nem akarta elfogadni. Ő az évek során rendszeresen tájékoztatta barátait munkájáról és tevékenységéről. Ennek következtében több mint 1700-an követik életét YouTube-on és ezek közül sokan írtak támogató levelet a bíróságnak. Ennek meg is lett az eredménye, és sikerült az óvadékot 7500 dollárra csökkenteni. A pénz letételét három barát vállalta, és így Róbert egyelőre szabadlábon számolhatja fel itteni vagyonát, javait. Aztán hazamegy, hogy egybekelhessen menyasszonyával.

A letartóztatott illegálisokat több száz személyre méretezett táborban gyűjtik össze, ahol együtt vannak köztörvényes bűnözőkkel. A három csoport tagjait különböző színű ruhában különböztetik meg egymástól. A bánásmódra nem lehet panaszkodni, az nagyjából megfelel a hadseregben az újoncokat kiképző tábornak. A fő baj az, hogy több, mint száz ember egy hatalmas helyiségben zsúfolódik össze, ahol influenzajárvány arat. Van, aki szerencsés, mint Róbert, aki segítséggel 5–6 hét alatt elhagyhatja a helyet, de van, aki egy évig is vár sorsa alakulására. Nemcsak vízum kihágókat szednek így össze, hanem olyanokat is, akik gyermekkoruk óta vannak az országban, elvégezték az egyetemet, megnősültek, gyermekeik vannak, és bár a feleség és a gyerekek amerikai állampolgárok, nekik családjukat hátrahagyva menniük kell abba az országba, ahonnan származnak, de számukra az már teljesen idegen. A szabadság honának dicsőségére!

Papp László

VONZÁSOK ÉS VÁLASZTÁSOK

A magyar voksolásról a német sajtóban

Ritkán fordul elő, hogy egy kicsiny országban megtartott országgyűlési választások a nagyhatalmak sajtójának címoldalain szerepelnének. Magyarország kapcsán pedig éppen ez történt. A 2018. április 8-i választás európai jelentőségű eseménnyé vált, jelül annak, hogy Magyarország, oldalán a V4 csoport tagjaival megkerülhetetlen politikai erőközponttá lépett elő. Az erőnyerő helyzet azonban általában, ahogy ebben az esetben is, megosztja az embereket, pláne a politikusokat és a mögöttük álló médiát.

Aligha lepődünk hát meg, ha a német sajtóban sokkal inkább a 2010–2018 közötti időszak kormányainak negatív megítélése és a Fidesz-KDNP újabb sikerétől való félelem kap hangot, semmint a kötelezően tárgyilagos esélylatolgatás. A diskurzust az ellenzék gyengeségének hangsúlyozása („ugyan, úgysem sikerülhet") és az Orbán-rendszer vereségéhez fűződő halvány remény („hátha mégis") határozta meg.

A **Spiegel Online** budapesti tudósítója Keno Verseck már írásának bevezetőjében így teszi fel a kérdést: „Folytathatja-e Orbán Viktor miniszterelnök antidemokratikus kurzusát?" Mint írja, „Magyarországon a politika és a társadalom soha nem volt még ilyen megosztott a rendszerváltás óta, de abban minden politikai szereplő egyetért, hogy ez az utóbbi 28 év legfontosabb választása. … Azonban a választás eredménye Európa számára is nagyon fontos, hiszen Orbán az első európai kormányfő, aki az illiberális állam koncepcióját érvényesítette egy EU-tagállamban, mégpedig Brüsszel határozott ellenállása nélkül. … Orbán ezzel, valamint nacionalista-demagóg menekültpolitikai és a brüsszeli birodalmi bürokrácia elleni retorikájával Európát is mélyen megosztotta." Milyen esélyekkel indul a „szabad, de tisztességtelen magyar választási rendszerben" a nemzethalál víziójával, Soros ördögi tervével és a „migránsinvázióval" monomániásan fenyegetőző miniszterelnöknek a demokratikus jogállamért aggódó ellenzékkel szemben, és milyen következményei lehetnek hát újabb győzelmének – kezdi a latolgatást Verseck. Végül némi önellentmondást sem rejtett, és arra jut, hogy „ellenzékbe szorulva is ő maradna az ország erős embere, hiszen az elmúlt években intézményi akadályokat épített ahhoz, hogy gátolni tudja egy nem Fidesz-vezette kormány munkáját".

A bajor **BR24** két kolumnistája, Clemens Verenkotte és Sissi Pitzer nem vesztegeti az idejét felesleges álmodozásra. Orbán tehetséges szónok – ismerik el –, aki a „nemzeti populizmus érzelmi billentyűzetén egyfolytában ugyanazt a hangzatot játszva" a magyarokat migránsok özönével, Soros Györggyel és uniós barátaival rémisztgeti, miközben a valós problémákról, egyebek között a kivándorlásról mélyen hallgat. A szerzőpáros mégis felvillant – ha csak a távoli jövőre vetítve is – egy halvány reménysugarat. Ez pedig nem más, mint a „ma még gyenge, de fiatal, liberális és Európa-barát Momentum, amely felismerte az ifjú és esélytelen nemzedék problémáit, de még nem kellően érett a sikeres politikai fellépésre.

A **Frankfurter Allgemeine Zeitung**-ban Christian Geinitz, az újság kelet-európai ügyekben jártas gazdasági tudósítója elvitatja az Orbán kormány érdemeit a gazdasági fellendülésben, mondván, az nem neki köszönhető, hanem az általa ördöginek láttatott EU-nak. Mint mondja, bár minden jel arra mutat, hogy a „nemzeti konzervatív" Fidesz fog nyerni, „de némi fantáziával más szcenárió is elképzelhető, például hogy az ellenzék magas részvétel esetén a bizonytalankodók százezreit képes megnyerni, és megismétlődik a hódmezővásárhelyi csoda, hiszen ott láthatóvá vált, hogy Orbán nem legyőzhetetlen". A helyzet perspektívában sem reménytelen. Bár a szemfüles magyarok ügyesen profitáltak az EU-támogatásokból, az hogy az Orbánéhoz hasonló hibrid rendszerekben forgandó a széljárás, mint például Szlovákiában, ahol egy oknyomozó újságíró meggyilkolása kormánydöntő tömegdemonstrációkat hívott életre. Orbán pedig, akárcsak Robert Fico, helyettesíthető. „Leváltása pedig jót tenne a demokráciának és a jogállamnak – a gazdaságnak pedig semmit sem ártana".

Körültekintőbb érvelést hallunk a **Merkur** elemzőjétől. Matthias von Hofen szerint a miniszterelnök a magyarok történelmi félelmeire apellál, miközben faltörő kosként szolgálja Oroszországot az EU-szankciókkal szemben, de az oroszok segítségével lazítja függését Európától és az USA-tól, miközben barátnak mutatkozik a CSU és Horst Seehofer számára a merkeli migrációpolitika ellenében. A történelmi félelmek ébresztgetése és az idegenekkel, menekültekkel, muszlimokkal való fenyegetés viszont elegendő ahhoz, hogy elterelje a figyelmet mind saját államkapitalista színezetű neoliberális gazdaságpolitikájának káros szociális következményeiről, a jómódúak támogatásáról a szegényebbek kárára, Európa legmagasabb áfájáról, és a különadókról, a közmunka kényszer-jellegéről stb.

A Magyarországon is jól ismert publicista Boris Kálnoky az összes többinél messze színvonalasabb cikke „Orbán Viktor nagy félelme a választók bátorságától" címmel jelent meg a **Die Welt online**-ban. „Bár a közvélemény-kutatásokban a kormánypárt egyértelműen vezet, egy tényező azonban veszélyezteti Orbán győzelmét" – véli Kálnoky. Ez pedig a választói részvétel hirtelen megemelkedése, ahogy a hódmezővásárhelyi időszaki választás példája mutatta, ahol a jogosultak 62,5 százaléka járult az urnákhoz, vagyis többen, mint valaha. A valóság azonban szomorúan kijózanító - mondja Kálnoky – hiszen a magyar ellenzék szétzilált, összefogni szinte lehetetlen. Záróakkordként Kálnoky visszatér kedvenc gondolatához, mely szerint „minden a választási részvétel mágikus számán áll vagy bukik".

Egy nappal a választások után a fent idézett Boris Kálnoky már más hangsúlyokkal szólal meg. „Németország és Ausztria számára, amelyek erős gazdasági érdekeltségekkel rendelkeznek Magyarországon, Orbán győzelme a stabilitás győzelmét jelenti, a stabilitás pedig jó a vállalatoknak. Az ellenzék győzelme hosszantartó koalíciós zűrzavart hozott volna, és ahogy az ellenzéki vezetők is megmondták, hamarosan új választásokat tett volna szükségessé. Magyarország kiszámíthatatlanná vált volna." Hamarosan kiderül, javul-e a viszony Berlin és Budapest között, ami attól is függ, Németország kész-e lépéseket tenni Magyarország, és szélesebb értelemben Kelet-Közép-Európa felé – állapítja meg békülékeny tárgyilagossággal.

Dr. Póczik Szilveszter (Budapest)

Floridai tengerpart (olaj, 40x30 cm)

Dr. Tóth Gergely

Láthatatlan értékeink – Magyarok a kanadai prérin

III. rész

United Church A templomocska mögött kis **temető**, a fű le van kaszálva, de egyébként karbantartásnak nincs más nyoma. Szinte trópusi a hangulat a nyári hőségben, a sok állóvíz miatt párás a levegő és rovarok ezrei zúgnak. A sírokon itt is szinte mind magyar név.

Itt is nyilvánvaló, hogy ezen a vidéken kizárólag a falvak hatalmas külterületi úthálózatát ábrázoló ún. RM- (rural municipality) térképekkel, a grid map-ekkel, útbaigazításokkal vagy pontos koordinátákkal (ha egy mannak) lehet bizonyos dolgokat megtalálni. Az ukrán farmer által említett másik temető a következő állomás, először nem is veszem észre, bár egy útmenti táblácska jelöli, hogy merre van a **Rockdell Cemetery**. Másodszori behajtáskor látom meg vagy száz méterre néhány sírkőkeresztet tetejét egy teljesen elvadult részen egy szántóföld mellett. Kocsival ide sem lehet bejutni, újabb fűben gázolás, kényszerű ismerkedés a helyi rovarvilággal. A süppedő sírokon itt is szinte mind magyar nevek, feltehetően a katolikus telepesekéi, s lehet, hogy én leszek az utolsó, aki megörökítette őket.

Lestock község valamikor komoly magyar település volt, mára csak leszármazottak maradtak. A valamikori magyar telepesekre utal néhány utcanév is: Bimbo St., Virag Ave., Granatier St. (az egyik sváb farmercsalád), s maga a 15-ös út neve is Arpad Ave. ezen a szakaszon. Egyetlen volt magyar üzletről szerzek most tudomást, a valamikori Szentes-ruhaboltról.

A helyi kanadai katolikus templomnál meglátott asszony éppen Bartókné, ő igazít valamelyest rólta is a pusztába, de rendesen csak angolul tud már. Gyorsan ki a terepre, szerencsémre egy az ottani kaviccsos földutakat karbantartó nagy egyengetőtraktor, ún. *grader* van előttem, a vezetője felajánlja, hogy kövessem, kivisz a két magyar helyhez, a Szt. József temetőhöz és a Szt. Erzsébet templom és temetőhöz. Úgy ötven méterről megyek utána, de így is hihetetlen az általa felvert porfelleg, így tulajdonképpen csak a porfelhő után megyek, hogy mit követek, nem is látom. Ez is végtelen grid road-ok világa, ahol néhány mérföldenként viszonylag szabályosan haladnak észak-déli és kelet-nyugati irányba az adókból elég tisztességesen rendbentartott murvás földutak. A falutól jó 15 km-re levő **Szent József temetőben** a nevek rengeteg magyar név. Középen emlékmű táblával a pionírok emlékére, és a valamikori templomocska (1910-68-ig állt itt) harangja hírmondónak kiállítva. A harang felirata: *A Szent József templomnak Isten dicsőségére állította Szepesi Mihály és neje Kulin Juliana.*

A **Szent Erzsébet templom** további jó tíz km a földek, kis tavak között, fából készült épület. Nagyjából rendben tartott, de használaton kívüli épület, az oltár melletti zászlón *St. Elizabeth Parish, Lestock* olvasható. Kint a főbejárat előtt európaias kőfeszület magyar felirattal: *Isten dicsőségére emeltette Tóth J. István és családja 1938.* A temetőben is áll egy kőfeszület, *Isten dicsőségére emelte a Szent Erzsébet Hitközség 1928-ban.*

A szomszédos apró **Punnichy** egyik étkezdéjéből kilépő helyi indiáncsalád igazít útba az 1911-ben épült **St. Ann templomocska és temető** felé. A kis **hősi emlékművön** egy magyar név is olvasható. Odafele menet át kell haladni a *George Gordon First Nation* („bennszülött, honos közösség") nevű rezervátumon, elszórva takaros vagy szegényes házak, közös a legtöbbjükben az udvarokon mindenfélé látható lomkupacok, autóroncsok látványa. Itt is hatalmas fehér porfelhőt jelent minden egyes jármű elhaladása, ez is a mindennapok része. 17 mérföld (kb. 27 km) után látom meg a távolban a fehér templomtornyot. Szépen rendben van tartva, belül vendégkönyv, évenkénti nyári ünnepi szentmisékről fényképek a fali tablókon, az innen valósiak akkor itt is találkozót, pikniket tartanak. A temetőben csupa magyar (és sváb) név, köztük az Ollinger család több tagja. Itt született Ollinger Lajos is, aki az 1960-70-es években a Reginai Magyar Ház elnöke volt. Jellegzetes nyelvezetű felirat több régi kőkereszten: *It nyukszik Kozsán Anna, kimult ez világból 1922 április havának 19.én.* A faluban, amikor másnap visszamentem, lefényképezem a ma már egyetlen magyar boltfeliratot, a már nem működő *Benko's Appliances, Sporting Goods*-ot. A kis helytörténeti múzeum udvarán egy lebontott iskola **emlékműve**, a ráerősített táblákon a többszáz név között számos magyar is van.

A szomszéd település **Quinton**. Főleg német telepesek alapították, de a falu bejáratánál álló üdvözlőtáblán ott van az *Isten hozta* is. Dr. Török István 1978-as könyvéből (*Katolikus magyarok Észak-Amerikában*) tudok az 1914-ben épült **Szt. Mary magyar missziós templomról** (a terület neve akkoriban Máriavölgy volt), azt kezdem hát keresni. Véletlenül meglátom a *Hordos Farm* feliratot az egyik bejáratnál, s eszembe jut, hogy Bartókné az előző nap említette, hogy ott kint laknak a Hordósok. Az asszony van otthon, elmagyarázza, hogy jutok a templomhoz, s mondja, hogy az anyósa még jól tud magyarul, örülne, ha tudnék vele is találkozni. Ki a helyszínre, ritka kivételként egy ma is működő templom, kéthetente vasárnap tartanak itt misét. Nagyon szép rendben tartja a környék néhány magyar származású farmercsaládja, a bejáratnál a falon magyar vonatkozású emlékek. Közben megérkezik Hordós Steve is, akit közben értesített a felesége, mondja, hogy este nézzek be hozzájuk. Ők tették rendbe a kis temetőt is. Az esti látogatason 87 éves édesanyja, Hordósné Viktória (szül. Kuhár), akinek a szülei vándoroltak be, tényleg nagy örömmel beszélgetett velem magyarul, angol akcentussal, ugyanakkor a szüleitől örökölt magyar vidéki tájszólásban. Mondja, hogy Magyarországon is járt egyszer az unokájával. Mindkét fia farmer, az egyik a közvetlen szomszédja, aki szintén átjön, Steve pedig kb. tíz percre lakik. Ők már nem beszélnek magyarul, csak nagyon kezdetlegesen, de a legtöbb dolgot megértik. Látszik rajtuk (és általában az összes farmeren, akiket megismertem), hogy megőrizték keresztény hitüket, az erős, jó kiállású Steve nyakában is apró Mária-medál függ. Örömmel mondják azt is, hogy az egyik lányuk esküvője nemrég itt volt ebben a félreeső templomban, ami ugyancsak ritka dolog az eddig meglátogatott kis, legtöbbször elárvult templomok tekintetében. -Másnap reggel vissza Quintonra, egy félórára John Mataiékhoz megyek be, ő is a közelben lakik holland származású feleségével 1907-ben alapított, tartományi nívódíjas farmján (*Century Family Farm Award*). Az ő apja a közeli útkereszteződésben rendes méretű fakeresztet állított, a rajta lévő Krisztus-szobrot 1950-ben hajón hozta magával Rómából, ahol szentévi zarándoklaton voltak. Ez az első, Európában megszokott **útmenti feszület**, amit Észak-Amerikában láttam, ebben lehet, hogy egyedülálló. Útba igazít még volt tanyasi iskolájuk, a **Ravensburg School** helyét jelölő emléktáblához is, mely egy félreeső keskeny földút mellett áll körbekerítve. A tábla körüli füvet is Matai tartja rendben, a helyiek így is őrzik múltjuk emlékeit, akkor is, ha szinte csak ők látják azt, hiszen a helyi gazdákon kívül erre senki nem jár, még az útegyengető sem. Az RM-térképen a szántók tulajdonosai között itt is több magyar név.

Következő fő állomásom Wakaw városka lesz, útban odafelé megállok **Simpsonban**, amiről nem sokat tudok, csak annyit, hogy kanadai anglikán templomában annak idején magyarokat is gondoztak. Az RM-hivatalban kapok egy vastag helytörténeti könyvet, ami errefelé hála Istennek úgy látom szokásos, valószínűleg Kanada vagy a tartomány valamelyik főbb évfordulóján kérték fel az önkormányzatokat megírásukra. Magyar utalást a kötetben nem találok, a keresett templomot (Holy Trinity) azonban látom benne, igaz, az épület már nem áll, 1912-61-ig működött. Apropó RM, a préritartományokban nemcsak polgármesteri hivatal van, hanem ügynevezett Rural Municipality Office is, amely a falu szorosan vett határain kívüli helyi ügyeket intézi, melyek közül a legfontosabb a hozzá tartozó többszáz vagy akár -ezer mérföldes tanyasi úthálózat fenntartása. A már említett úthálózati térképeiken a temetőket is jelzik, a földterületeket tulajdonló farmerek neve és egyéb alapvető mutatók mellett.

Viscount is a listámon van, csak úgy találomra keresem meg az egyik temetőt, a hivatalban előtte lefotóztam az RM térképet, s az alapján igyekeztem eligazodni a sok tájékozódási pontot nem nyújtó, egyhangú földútrendszerben. Szerencsémre a térképen kinézett temető épp a **Holy Trinity magyar sírkert**. A sok magyar név mellett látok néhány németet is, sőt egy cirillbetűs sírt is. A temetőt rendben tartják, egy táblán az ott nyugvók nevei is fel vannak sorolva ábécésorrendben. Az RM-térkép több magyar nevet is jelöl, mint földterület-tulajdonos családot.

Folyatatjuk

A NÉGYNEVŰ KÖLTŐ

Kibédi Varga Áron, 1930–2018

Magyar újságban olvasom: 88 éves korában elhunyt Kibédi Varga Áron, az amszterdami városi egyetem nyugalmazott tanára. Beírom jegyzetfüzetembe: „Neves irodalomtörténész, egyhúrú költő".

De legyünk igazságosak, maradjunk hűségesek emlékeinkhez. Kibédi Varga Áron, polgári nevén ifj. Kibédi Varga Sándor, aki hasonnevű filozófus apja miatt választotta írói nevét, fiatalkoromban közel állt hozzám, kedveltük egymást. Én 1956-ban Angliába emigráltam, ő már akkor nyolc éve Hollandiában élt, Amszterdamban és Párizsban tanult és francia irodalmat tanított hollandoknak. Sándor-Áron két szálon fűződött hozzánk, ötvenhatosokhoz: mint a Mikes Kelemen Kör tanulmányi napjainak egyik szervezője és a „Jöjjetek" című kulturális lap szerkesztője. A „Jöjjetek" igényes magyar református időszaki lap volt, vallásos cikkeken kívül irodalmi tanulmányokat, verseket és műfordításokat is közölt, 1957-től 1962-ig létezett ebben a „nyitott" formájában. Én gyakran közöltem benne írásokat, egyszer még Kibédi Vargával is összerúgtuk a port: arról vitatkoztunk, ki a fontosabb költő, Nemes Nagy Ágnes (akit Sándor tartott nagyra), illetve Nagy László (akit én 1956 előtt személyesen ismertem és szerettem). Ebben az álcázott urbánus-népi vitában az volt a különös, hogy a Szegeden született, de világpolgár Sándor képviselte az „urbánusokat", míg én, a pesti flaszteren felnőtt, de forradalmi romantikába bódult, angol egyetemeken tovább tanuló költő a „népieket".

1958 nyarán, már mint oxfordi kutató-diák Európa körüli útra indultam, aminek Brüsszel után első állomása Amszterdam volt. Előtte sűrűn leveleztünk, s bár lehet, hogy már korábban is találkoztunk, de emlékezetem szerint ekkor ismertem meg Sándort, aki különös kedvességgel fogadott és pár napra szerzett nekem szállást is. A lakás, amit Sándor szerzett nekem egy barátjánál, „tokiói" méretű volt: két szoba, az egyikben lakott és aludt Sándor holland egyetemista barátja, a másikba éppen befért egy kinyitható ágy, amire rá kellett mászni, esetleg ugrani. Huszonéves fiataloknak ez nem probléma, rohóg rajta az ember – amíg itt laktam, jól éreztem magamat, ráadásul ez az ingyen lakás közel volt a Van Gogh múzeumhoz, tehát minden (nemlétező) pénzt megért.

Később számos Mikes-találkozón láttuk egymást Sándorral, aki a Németh-testvérekkel együtt nekünk biztos pontot jelentett a hollandiai magyar emigrációban. Megismertem második feleségét, a nagyon vonzó külsejű magyar Katit, sőt, már kamaszodó fiával is találkoztam. Viszont egyszer megint összekaptunk: amikor Czigány Lóránt angol nyelvű magyar irodalomtörténetéről részletes és nem túl hízelgő kritikát írtam a Times Literary Supplement című angol irodalmi lapban, Sándor megorrolt rám: megírta az *Új látóhatár*nak, micsoda dolog ez, ahelyett hogy örülnék, hogy egy ilyen könyv egyáltalán megjelent, még vesézem is ezt a szegény Czigányt! Ettől függetlenül pár évvel később Sándort sikerült elhívnom a Cambridge-i Egyetemre egy előadásra, mert tanszékemen a francia tanszék jó kapcsolatban állt a holland egyetemekkel és Kibédi Vargának már európai híre volt, mint a francia retorika kiváló szakemberének. Gondolom, franciául szép kiejtéssel, gyönyörű körmondatokban beszélt, s hogy el ne felejtsem, harmadik felesége is francia volt.

Utoljára Budapesten láttam, a Károlyi-kertben söröztünk együtt pár éve és az aktuális irodalmi témákon kívül arról beszélgettünk, vajon meddig bírja még évi találkozóit megrendezni a hollandiai Mikes Kelemen Kör, a magyar emigráció egyik jelentős szellemi műhelye. Sándor akkor már visszavonult a szervezéstől, átadta a helyet fiataloknak. Most, távozásával mintegy lezárult a nyugati magyar emigráció hőskora, már csak emlékeinkben és emlékezéseinkben élnek tovább az izgalmas, gondolatébresztő beszélgetések, előadások, viták Hollandiában, Driebergentől Enkhuizenig és Hágától a „Vashartyánnak" elnevezett kies Vaesharteltig.

Gömöri György

375 éve született Wohlmuth János

(Ruszt, 1643 – Sopron, 1724)

A barokk korban a magyar zene indulóban volt a stílusjegyek és formák kialakítása, az önálló hangszeres zene megszületése, a tiszta műzenei kultúra birodalma felé. A XVII. század nevezetes zenésze volt Wohlmuth János, aki 1643-ban Ruszton (ma Rust, Burgenland) született. Középfokú tanulmányait Sopronban végezte. A korabeli szokás szerint külföldön, Boroszlóban (ma Wrocław, Lengyelország), majd három éven át Wittenbergben járt egyetemre, ahol a zenei tanulmányok mellett fizikával, csillagászattal és földtudománnyal is foglalkozott. Dolgozata, a *Disputatio physica de aqua* címmel „Johann Wohlmuth Rustensis Hungarus" szerzői névvel jelent meg. 1667-ben tért haza, és Ruszt evangélikus iskolájának igazgatójaként, valamint a templom kántoraként működött. Mivel a vallásüldözés 1674-ben Rusztot is elérte, ennek következtében a nemrég felépített templomot és iskolát elvették, Wohlmuthnak és rokonainak is távoznia kellett. Mivel a soproniak évtizedek óta jó kapcsolatban álltak Sengesburggal, Wohlmuth ebben a Duna-parti bajor városban talált menedéket, s vállalt tanítói állást. Naplója szerint 12 évet töltött itt. Helyzetét mindvégig számüzetésnek vette.

Buda felszabadulása, majd a török kiűzése után az ország – népességében megfogyatkozva, kincseitől megfosztva, a fejlődésben jócskán visszavetve, a Habsburg-uralmat, s a meg-megújuló függetlenségi harcokat egyaránt megszenvedve – mégis regenerálódásnak indult. Wohlmuth Jánost 1685-ben hívta haza a soproni evangélikus gyülekezet karnagynak. A gimnáziumi zenetanítás is feladatai közé tartozott, így tanítványai közül biztosíthatta a zenei együttesek, az ének- és zenekar utánpótlását, bővítését. A feljegyzések szerint a város legismertebb, legrangosabb zenetanára lett. Közmegbecsülésnek örvendett, rengeteg növendéke volt, „divat" volt hozzá járni. Hogy micsoda nagyszerű muzsikus lehetett, mutatja, hogy a városbíró fiát, 1687-től pedig Magyarország nádorának, a törökverő hadvezérnek, zeneszerzőnek, a katolikus Esterházy Pál hercegnek két fiát, Mihályt és Gábort is ő tanította virginálon játszani. Az evangélikus templomban 1689-ben Jakob Harrer kilenc regiszteres új orgonát épített, mely bizonyára maga Wohlmuth keze alatt is megszólalt. Az 1710-es években dúló pestis idején, mint Buda visszavétele után is, egy-egy magyar város felszabadulásakor orgonált és karnagyként is emelte a soproni istentiszteletek fényét. Kompozíciói közül nem sok maradt fenn az utókor számára.

Növendéke, Johann Jacob Starck számára Virginálkönyet állított össze (1689), mely nem más, mint egy mai értelemben vett zongoraiskola, méghozzá Magyarország első billentyűs hangszerre írott tankönyve. (Amikor még nem ismerték a nyelvújítások meghonosodott zongora szót, a XVII. században a virgina, virginál vagy klavikordium néven emlegették a mai zongora ősét.). A könyv 56 – ötvonalas rendszerű hangjegyírással (a felső szólam szoprán-kulcsban), tehát nem tabulatúrával feljegyzett – értékes zenetörténeti dokumentumot tartalmaz: egyházi énekeket, külföldi táncznét (menuett, praeludium, courante, sarabande, gavotte stb.). Mindezeket kiegészíti az első négy oldalon található zeneelméleti összefoglalás, valamint a zenei részt követő családi naplószerű feljegyzés. A főleg német darabok között négy magyar táncot találunk, melyet a XX. században Farkas Ferenc és Takács Jenő is feldolgozott. Wolmuth e könyvbe is írt – név nélkül – világi és egyházi szerzeményeket, melyeknek művészi értéke és fejlődéstörténeti jelentősége egyaránt figyelemre méltó. – Fennmaradt tőle egy öt szólistára, ötszólamú kórusra és zenekarra írt *Miserere* (1696), melyben Heinrich Schütz kései hatását érezhetjük. Egyre romló látása miatt 1720-ban nyugállományba vonult. Rá négy esztendőre, 1724-ben hunyt el Sopronban.

A kiváló zenész emlékét őrzi, hogy két dallama a Stark-féle virginálkönyvből a soproni Tűzoltóronyban a 2005-ös felújítás óta mindennap hétszer csendül fel.

Radics Éva

Kiemelkedő közéleti személyiségtől búcsúztunk

dr. Bauer Győző (1942–2018)

Teljesen felfoghatatlan, hogy ebben az évben egymás után hagynak itt bennünket, felvidéki magyarokat azok, akik olyan sokat tettek értünk, gazdagították irodalmunkat, tartották bennünk a lelket, vitték hírünket a világba.

Pogány Erzsébet somorjai temetésén szinte belehasított a szívekbe a hír, elment dr. Bauer Győző. Május 11-én, nem sokkal 76. születésnapja előtt érte a halál. Nem volt ember, akivel kapcsolatba került, hogy ne kedvelte volna közvetlenségéért, empátiájáért, megnyerő modoráért, no és persze mindenki elismerte munkasikeret, hazai és nemzetközi szakmai eredményeit, valamint a felvidéki magyarságért végzett munkáját.

Bauer Győző 1942. május 31-én született, alapiskolai és középiskolai tanulmányai után a pozsonyi Komensky Egyetem Orvostudományi Karán végzett, majd Prágában folytatta tudományos munkásságát. Elismert gyógyszerkutatóként itthon, de az Amerikai Egyesült Államokban és Japánban is munkálkodott. Tudományos munkássága mellett mindig nyitott volt a kultúrtevékenységre, és különös érdeklődéssel figyelte a felvidéki magyarság életét, sorsát. 1991-ben alkalmasabb ember nem is kerülhetett volna a Csemadok országos elnöki posztjára, mint Bauer Győző. A következő évek nem voltak könnyűek, jött az emberpróbáló mečiari éra, ő mégis derekasan helytállt, új alapokra helyezte a szövetség működését, s bármilyen nehezen is, de a Csemadok folytatta közösségépítő küldetését.

Széles körű világlátásának, nyelvtudásának, műveltségének, politikai kiegyensúlyozottságának okán még a diplomáciai életben is megállta a helyét, törökországi, ankarai nagykövetként képviselte Szlovákiát.

Értékes embert vesztett el személyében a felvidéki magyarság, elsősorban szeretett családja, de minden túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az egész világ. Hiszen szerte a földgolyón voltak barátai, tisztelői, szakmai munkatársai. A gyászoló hozzátartozók, barátok, ismerősök, közelestünk képviselői május 19-én vettek tőle végső búcsút a somorjai temetőben.

Nyugodjon békében! Köszönjük azt a hatalmas munkát, amit a tudományért, a kultúráért, közösségünkért, értünk tett! Emlékét megőrizzük.

(bm)

Fentről erősíts bennünket!

Pogány Erzsébet halálára (1959–2018)

Az állandóan pörgő, szervező, örökmozgó emberekről el sem tudjuk képzelni, hogy egyszer csak elmennek. Így voltunk Pogány Erzsébettel is, aki nem titkolta, hogy harcot vív a gyilkos kórral, de hittük, reméltük, hogy mint annyi akadályt, ezt is leküzdi. Erzsike a felvidéki magyarság szíve-lelke volt, mindenhol ott volt, ahol szervezni, ügyködni, fáradozni kellett, de a Kárpát-medence-szerte élő magyarságért, sőt, mondhatjuk a világ magyarságáért dobogott a szíve.

Majus 6-án, anyák napján tért meg teremtőjéhez, hosszú, súlyos betegség után, de élete utolsó pillanataig, még a halálos ágván is dolgozott. Ezt tette diák kora óta, majd szülőhelyén-lakóhelyén, Somorján az önkormányzat alkalmazottjaként, később az Együttélés politikai mozgalom szervezésében, azután Budapesten a Magyarok Világszövetségében. Mindenhol szerették, elismerték, csodálták munkabírását, figyelmességét és azt a ma már egyre ritkább tulajdonságot, hogy mindenkinek segített, mindenkit felkarolt, mindenkit szárnya alá vett, függetlenül attól, hogy előtte milyen viszonyban voltak. Haragot nem ismert, nem tartott, a sérelmeket valószínűleg magában tartotta, de nem emlegette. Amikor megalapította a Szövetség a Közös Célokért társulást, úgy fogta össze a felvidéki magyarságot, hogy az valóban a társulás által egy nagy család lett.

2005-ben létrehozta a Felvidék első internetes hírportálját, a felvidék.ma-t, amelynek szerkesztőgárdáját is olyan körültekintően válogatta össze, hogy a Felvidék legkeletibb csücskétől a nyugati végekig képviselve legyen minden régió és hírt adjanak valamennyi magyarságot érintő megmozdulásról. Nem véletlen, hogy a hírportál és maga Erzsike is számos rangos kitüntetésben részesült.

Pogány Erzsike, mint ahogy sokszor elhangzott, a Felvidék Nagyasszonya 59 évet élt, de többet tett, mint sokan 100 év alatt. Rá valóban érvényes, hogy nem az élet hossza, hanem az elvégzett munka számít.

Amikor május 12-én a somorjai temetőben mintegy 3000 gyászoló részvételével koporsóját a sírba helyezték, egy madárka repdesett a közelben, csőrében levelecskét szorongatva. Akár jelképnek is felfoghatjuk, mintha Erzsike üzente volna, hogy viszem az üzenetet az égieknek, vigyázzanak rátok, erősítsenek, hogy együtt maradhassatok, szövetségben a közös célokért, ahogy az általa alapított társulás és egész életének küldetése volt.

Erzsike, nyugodj békében, nem felejtünk, holtodban is tiszteljük azt a hatalmas munkát, amit értünk tettél!

B.M.

Arányi-Aschner György

(1923 – 2018. május 24.)

Jó 30 évvel ezelőtt ismertem meg Gyuri bácsit. Közvetlen, örömmel teli és életkedvet keltő ember, nagyszerű muzsikus volt. Mindez már múltidő: ma délután 95 éves korában meghalt.

Sokat mesélt életéről, s szívesen zongorázott. Édesanyja zongoratanárként működött, nagybátyja Bartók egyik legkedvesebb növendéke volt – így a zene már gyermekkorában elvarázsolta. Meglepően sok hangszeren tanult meg játszani: zongorán, gordonkán, oboán, basszustubán és ütőhangszereken. Zongora szakot Kadosa Pálnál, zeneszerzést Lajtha Lászlónál végzett a budapesti Zeneakadémián, s Ferencsik Jánosnál tanult vezényelni. Egész élete során fontos volt számára a pedagógiai tevékenység. Székesfehérváron és Budapesten tanított, ifjúsági zenekart vezetett. A kommunisták egyre-másra zaklatták – ezért döntött úgy, hogy elhagyja Magyarországot. Két évig a bécsi Raimundtheater korrepetitora volt, majd 1969-től nyugdíjazásáig a Gráci Zeneművészeti Egyetemen zeneelméletet, partitúraolvasást és hangszerelést tanított. A Floridai Egyetem díszdoktorává avatta. Azt vallotta, hogy a muzsikusnak olyan mértékig kell elsajátítania a mesterséget, hogy a vérévé váljék, és gondolkodás nélkül tudja alkalmazni a tanultakat.

Öt szimfóniát, több versenyművet, fúvós- és zenekari műveket, kamarazenét – minden elgondolható összeállításban –, kórusműveket (köztük öt misét és egy requiemet) komponált, s a zongorairodalmat is bőségesen gazdagította. Külön érdeme, hogy az ifjúság számára is értékes pedagógiai műveket írt. Európa számos országán kívül Ausztráliában, Amerikában is játszják szerzeményeit. Stílusát – ha nem is hagyományos értelemben – de tonálisnak mondhatjuk. Több darabján a magyar népzene és az osztrák gyermekdalok hatását fedezhetjük fel. Formaművészetét a beavatatlan hallgatók is jól követhetik.

Bíztató szavait, tanácsait, s a szépben-jóban való hitét szívükben őrzik tanítványai, kollegái, s mindazok, akik ismerték.

R. É.

Elhunyt dr. Cserján Károly

1934. április 30-án született Gyöngyösön; 1956-ban menekült Magyarországról, azóta Ausztriában élt. Bécsben végezte el egyetemi tanulmányait; mint szociológus dolgozott, az Institut für Raumplanung munkatársaként ment nyugdíjba.

Az 1957-ben alakult Magyar Egyházszociológiai Intézettel fennállásáig intenzív kapcsolatban állt, majd ennek utódaként az Ausztriai Magyar Kutatóintézet Tudományos Tanácsának tagja volt 2018. április 14-én, hosszú és súlyos betegség után bekövetkezett haláláig.

Tizenkét éven át (2002–2014) az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének vezetőségi tagja volt. Ez idő alatt négy éven át képviselte a Központi Szövetséget a magyar Népcsoport Tanácsban.

Több fontos kutatási munka kötődik nevéhez, amelyek az ausztriai magyarok indentitásának vizsgálatát végezték kérdőíves megkérdezés alapján. Németül Komponenten der Identität am Beispiel österreichischer Ungarn címmel 2004-ben jelent meg a Von Minderheiten zu Volksgruppen a 20 Jahre Wiener Arbeitsgemeinschaft című gyűjteményes kötetben. Példás értékűnek bizonyult az 1976. évi népcsoporttörvény módosításával kapcsolatos közreműködése, amely az ausztriai magyar népcsoport javaslatait ölelte fel.

Cserján Károly betegségével megszakadtak a szociológiai kutatások. Amikor ilyenkor pótolhatatlan veszteséget szoktak emlegetni, ez az ő esetében ténylegesen fennáll, mert több mint kérdéses, lesz-e az ilyen jellegű felméréseknek kutatója.

„Gyönyörűm, te segíts engem!"

– Nagy László emlékezete –

Amikor élete utolsó interjújában Kormos István azt kérdezte Nagy Lászlótól, hogy mit üzen a jövendő emberiségnek, a *Ki viszi át a Szerelmet* költője így válaszolt: „Ha lesz még emberi arcuk, akkor csókolom őket. Ha lesz még emberi szellemük, akkor üzenem nekik: csak ennyit tudtam tenni értük." Az alkotó utolsó nyilvános szavakban megfogalmazott üzenetét az utókor tucatnyi könyvvel és hatszáznál több tanulmánnyal értelmezte, s tudatosította tovább.

A negyven éve a világtól búcsút vett Nagy László költészete Európának hasonló – történeti és kulturális értelemben vett – „peremvidékén", civilizációs és történelmi folyamatok törésvonalában bontakozott ki, akár a huszadik században az ír Yeats, a finn Eino Leino, az orosz Jeszenyin, a román Cosbuc, a spanyol García Lorca lírája. A nyugati keresztény határvidékein kibontakozott, az archaikus hagyományra is emlékező irodalom a kollektív erezetén át a belső társadalmi feszültség, a gyakran fenyegetett nemzeti identitás s a tradíciókból felnövesztett sajátos világkép megfogalmazásához segítette hozzá e „mélykultúrák" nyomait még elevenen őrző terrénumok költőit. Párhuzamos időkeretekben hasonló tendencia bontakozott Latin-Amerika irodalmában is. A harmincas évek elején már áttörésszerűen láttak napvilágot a világirodalmat e „külső" vidékekről moduláló poétikai törekvések. García Lorca *Torreádorsiratója*, a szerb Nastasievic, a kubai Nicolas Guillén verseskönyve, Asturias *Guatemalai legendái*, a brazil Jorge Amado, a székely Tamási Áron regényei, József Attila folklórt integráló szintetikus versei ugyanannak a fél évtizednek a szülöttei egymástól távolabb eső országokban is. Ez a világban diaszporikusan szétszórt, mégis egyetemes nemzedék a népi kultúrából kiragadható tartalmakat „összemberi" érvénynyel, egyszersmind a sajátos belső kulturális identitást is felmutatva törekedett a nyugati típusú kultúra látómezőibe emelni. Áttörésüknek második nagy hulláma az ötvenes években egyszerre hozta el Pablo Neruda *Teljes énekét*, a szerb Vasko Popa és Miodrag Pavlovic első verseskönyveit, Juhász Ferenc *Szarvasénekét*, Asturias *A Zöld Pápa*, Arguedas *Mély folyók* című regényeit és Nagy László *Rege a tűzről és jácintról* című költői szintézisét (1956).

Nagy László életműve az ötvenes évek közepétől e kontinensek közt áramló világirodalmi vonulat egyik kiemelkedő európai teljesítményévé nő. Költészettörténeti pillanata a magyar lírának, amikor az addig nyugatra mutató orientációs esztétikai iránytű Nagy László és nemzedéktársai verseiben hirtelen kilendül ebből a helyzetéből, s az Európa alatti civilizációs mélyekbe s a világirodalom új tendenciáinak irányába mozdul el. Ezek a centrumok Latin-Amerika, Fekete-Afrika, Ázsia, Közép- és Dél-Európa s a fejlettebb államokban (az Egyesült Államokban, Franciaországban) élő színes kisebbségek – archaikus belső esztétikai hagyományokat is érvényesítő – irodalmára irányítják a figyelmet, s egy több centrumú világ új ábrájának körvonalait rajzolják elő. Csoóri Sándor az Adyéhoz fogható jelentőségűnek nevezte azt a jelképes gesztust, amivel Nagy László Párizsból visszafordult „a Tisza rohadó almás partjára" (*A nagy atlanti homályban*), mintegy fizikailag is tudatosítva, hogy a közép-európai létezést kizárólag Párizs, illetve a Nyugat membránjain át többé nem lehet autentikusan megítélni. „Nagy László ösztönös visszafordulása ugyanolyan történelmi pillanat volt – írja –, mint Ady nyugatra szókése annak idején." Kósa Ferenc emlékezete szerint „indiánokról, csángókról, bretonokról" folyik a szó „a gótikus katedrálisok" árnyékában is, „s vigyázó szemünket Párizsban sem Párizsra vetjük már."

Nagy László költői szintézise a görög és keresztény hagyományokon kiközösült műformákat az archaikus „műfaji" tárház felől dúsítja fel. A klasszikus hagyaték mellett a hősének, erőének, ráolvasás, bájolás, archaikus népi ima, sirató, archaikus szerepvers (*Kiscsikó-sirató, Csodafiu-szarvas*) s a mítoszból és a rítusból kisarjadt szövegkompozíciók és szemléleti, nyelvi erők is költői műfajainak alkotó ösztönzőivé nőnek. Műfajteremtő változatossága hol „regősének görget elénk" (Csoóri Sándor), hol „megváltó haramia-himnuszt" (Farkas Árpád,), hol „medvezsoltárt", hol Fehér Annának balladás gyászkendőit suhogtatja át a klasszikus formán (*Testvérek fehérben*), hol archaikus bájoló praxist imitál (*Szépasszonyok mondókái Gábrielre*), vagy – a „bartóki" dal hangütésében – népdalok sűrített gondolati és képi tapasztalatát közvetíti (*Virágok, veszélyek, Kórus*). Az archaikus szemléletvonásokkal feltöltött portrévers (*Bartók és a ragadozók, Csontváry*), képvers (*Seb a cédruson*), prózavers, óda, elégia, rapszódia – és hosszúvers (*Gyöngyszoknya, Rege a tűzről és jácintról*) – a hagyományosabb műfaji határok között is új poétikai változatokat teremtenek. Művilágának mítoszt, történelmet és az adott kor analízisét egységesítő belső szerkezete részint a mitologizáló regény (Bulgakov, Thomas Mann), részint a „mágikus realizmus" (García Márquez) struktúráira, részint T. S. Eliot, Ady, Pablo Neruda, Vasko Popa lírájának rétegeire, kompozíciós megoldásaira mutat.

Nagy László költészetének gazdag organikussága folyamatosan együtt lélegzett kora történeti aktualitásával is. „A gondok és kételkedések, a megcsalatások középkelet-európai mezején nem idegenként járt." (Nagy Gáspár) Műveinek „érzékeny tükrében" (*A város címere, Karácsony, fekete glória, Föltámadt piros csizma*) mindig az adott idő emberi drámái képezték az exponáló középpontot, ezek köré épült a mítoszt, a történelem konklúzióit és a folklór fényeit tömörítő metaforikus pályák bolygórendszere. Az idegen csapatoktól megszállt, a cserbenhagyott forradalmától véres, a hatalomtól évtizedekre megzavart lelkű földön „nem tudott, nem akart csak szemlélő lenni, költői sorsával csakugyan haláláig része volt az „ég és föld" drámájának". (Czine Mihály)

Költészetének „az álság falait" roncsoló ereje mind poétikai, mind valóságértelmező, mind etikai tartalmaiban jól járható ösvényeket nyit meg a jelen irányában is. Kései pályaszakaszának nagy műveiben (*Versben bujdosó, Gyászom a Színészkirályért, Szólítlak, hattyú, Balassi Bálint lázbeszéde, Hószakadás a szívre*) a magyar és az egyetemes történelmi, kulturális átalakulás olyan erővonalait, s bennük az emberi helyzet és minőség olyan változásait tapintja ki, amelyek a máig vezetnek, sőt a mában válnak nyilvánvalóvá.

Tóth Erzsébet *Nagy László örökzöldben* című versének sorai ezért nemcsak a mű születésének századában, hanem napjainkban is érvényesek a *Himnusz minden időben* című költeményében az európai ember himnuszát is megíró költőre: „Mégis hajával törli fel Isten a vértócsákat (…) Mégis ő tartja vállán beomló ünnepeinket (…) a jövő századot mégis bepólyálja és fölneveli…"

Jánosi Zoltán

Velence (akvarell, 45x30 cm)

AZ IGAZSÁG MINDEN ELŐTT

Szakály Sándor történelemkönyvet írt

Aldous Huxley angol író mondta: „Akiket felháborít az igazság, nem csupán ostobák, de erkölcsileg is tizedrangúak." Él közöttünk egy történész, aki „betege" az igazságnak. Nem lankadó energiával hívja fel a figyelmet a történelmi pontatlanságokra: helyre tesz, kiigazít, figyelmeztet és vitatkozik, de minden körülmények között ragaszkodik a tényekhez. Nem csoda, hogy az ilyen embert a hazai történettudomány fenegyerekének emlegetik. Szakály Sándor, merthogy róla van szó, most összegyűjtötte azokat az interjúkat, beszélgetéseket, amelyeket 2002 és 2017 között adott, illetve amelyekben részt vett, s ezekből pregnánsan kirajzolódik történészi ars poeticája: „Tartsuk mindig szem előtt és próbáljuk következtezesen képviselni a nem könnyen megvalósítható elvet: »harag és elfogultság nélkül«, még akkor is, ha fáj, mert néha fáj – az igazságot, lemondani azonban sohasem szabad róla!"

Ennek érdekében történészünk nem fél a vitáktól, a *face to face* ütközetektől, csak az ellenfelek stílusa, a minősítések arroganciája riasztja. Minden történész úgy gondolja, hogy amit ő állít, abban van az igazság. Kétségtelen, hogy az igazság keresésének a lehetősége mindenkinek megadatik. Ha előítélet nélkül teszi. „Ha választanom kell az igazság és az igazság keresése között, én az utóbbit választom" – vélte Bernard Berenson 20. századi amerikai műkritikus. Nyilvánvalóan több igazság létezik, és a történelmi tényekből többféle következtetés levonható. „Akkor van baj – jegyzi meg Szakály Sándor –, ha valaki nincs tisztában a tényekkel." Ő maga arra törekszik, hogy igazgatósága alatt álló intézete, a VERITAS magas színvonalú, a tényeket teljes mértékig tiszteletben tartó és igényes tudományos munka műhelye legyen.

„Helyreigazítjuk, ami helyreigazítandó" – olvassuk az egyik interjúban. Ha nem pusztult el 200 ezer magyar katona a Donnál, senki se állítson ilyet. A helyes adatok egyébként: 42 ezer az eltűntek, elesettek száma, 26 ezren került szovjet fogságba, 28 ezer katona és munkaszolgálatos sebesülten jutott vissza Magyarországra, s valamivel több, mint 100 ezer ember sértetlen maradt. Ha Magyarország nem üzent hadat a Szovjetuniónak 1941. június 27-én, akkor ezt se állítsuk. Ismeretes, hogy az '50-es és a '90-es évek közt sok valótlanságot tanultak diákjaink történelemből. „A Horthy-rendszer fasiszta, félfasiszta időszak volt" – állították például. Holott Horthy Miklós soha nem volt sem félfasiszta, sem fasiszta diktátor. Kétségtelen, hogy kellő távolság – és szabadság, és függetlenség – szükséges ahhoz, hogy valakit igazán meg lehessen ítélni. Egyetértek a szerzővel abban is, hogy ha bekerül valamilyen valótlanság a köztudatba, igen nehéz kiirtani onnan. Szakály Sándor nem állítja, hogy ő lenne az ország legjobb történésze, de ahhoz ragaszkodik, hogy szűkebb szakterületén a legjobbak közé tartozik. Isten nem tudja megváltoztatni a történelmet, de bizonyos történészek igen. Szakály Sándor nem tartozik közéjük. Az a történész, aki rosszul teljesíti a kötelességét, megtéveszti olvasóit, és igazságtalanságot követ el a halottakkal szemben. Jóllehet történelmet sem írni, sem átírni nem könnyű. Arthur Wellington herceg 19. századi brit hadvezér javasolta a történészeknek: „Azt tanácsolom, hogy ne bolygassák a waterlooi csatát – hagyják úgy, ahogy van." Azaz az igazság szárnyai alatt.

A szerző könyve igazi történelemkönyv. Kitisztítja az agyat. Ajánlható mindazoknak, akik elfogulatlanul tisztelik az igazságot. Az igazság tisztelete olyan vonás, amely nem születik velünk – a jó ízlés és az arányérzék részeként kell eljutnunk hozzá.

Szakály Sándor: Múltunkról és jelenünkről. Válogatott interjúk és beszélgetések, 2002–2017. Magyar Napló, Budapest, 2017, 431 old.

Kő András

Egyed Emese

Örökség

Izlett a bélteki nedű?
A dűlőket sugár simítja,
a töveket finom föld őrzi,
a venyigék közt szél szalad.

A vesszők könnyet hajtanak,
szőlővirág vagy, láthatatlan,
szőlőlevél vagy; illatos.

Chardonnay íze nyelveden.
Sauvignon könnyű ízemléke.
Magas növésű dombom éke,
Kreuzbill varázsigéje,
bor.

Játékba lép a vörös is –
Cabernet gránát villanása,
pohár szélére simulása:
minden,
minden bű eloszol.

(Szatmáron, 2018. május 17-én, a Dsida-, Páskándi-, Jakabffy-napok borkóstolóján)

Botz Domonkos

Még reggel van,

de kését már rég megfente rá
ez az elevenekre kiéhezett,
elvadult, gátlástalan világ,
de ő csak önfeledten játszik,
szavakkal, sorokkal babrál
és várja a feloldozást.

Botos Ferenc

A KATEDRÁLIS

gyémánt hasító fényözön
alabástromszín éjsötét
lélegzik, ömlik, lüktet a fény
istenpor száguld szerteszét
a lélek lebeg a vizek felett
reccsen a téridő, s felragyog
valami gubancolt szorításban
feszülnek ki a csillagok

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

Első látszatra szokványos alkotások, jobb odafigyeléssel azonban felfedezhetők azok a vonások, ethosz, „mit agyunk az ihlet órján terem" (Vörösmarty). Alkotójuk klasszikus besorolással nem tart igényt a festőművész minősítésre, ami csakis szerénységre vall. Bekeny Irene Hajdúhadházán született, Budapesten az 1956-os forradalom kitörése előtt végezte el az Iparművészeti Főiskolát, hogy aztán nyugatnak vegye útját. Az Amerikai Egyesült Államokig meg sem állt, ott kezdetben segédmunkásként dolgozott, mígnem sikerült elhelyezkednie egy textilgyárban, ahol aztán egészen nyugdíjazásáig divattervezőként dolgozott.

Csak ezután fedezte fel (újra) a festészet. Férje kívánságára 1988-ban Ausztriába költöztek, ahol azóta él. Hogy hobbinak tekintett alkotómunkáját tökéletesítse, szorgalmasan látogatja Bécsben a Volkshochschule tanfolyamait. Képei – eltekintve a szinte domináns csendéletektől – utazások, kirándulások lecsapódásaként jöttek létre. Sajátságos impresszionista jegyekkel örökíti meg a mediterrán világot, de a Fertő-tó is vászonra került. Absztrakt képeket is festett, de ezekbe – mint elmondja – belefárad, ezért a figuratív naturalisztikus stílust részesíti előnyben. Vízfestékkel és olajjal dolgozik.

Tulajdonképpen Bécsben talált festői önmagára: az International Women's Club of Vienna rendszeresen, s a Bezirksmuseum Döbling – (Villa Wertheinstein) egy alkalommal mutatta be képeit.

MAGYAR IRODALOM – EURÓPAI IRODALMAK

Véletlenül (? – az irodalomban, irodalmi kritikában nemigen akadunk véletlenekre) néhány hónapnyi távolságban, ennél jelentékenyebb földrajzi távolságban látott napvilágot két könyv, egy angol nyelvű többszerzős tanulmánykötet és irodalmunk élő klasszikusának, Tandori Dezsőnek esszégyűjteménye. A tárgyalt szerzők és művek között nincs átfedés, mégis, célzatában mintha összecsengene. Annak a gondolatnak jegyében született mindkét kötet, hogy egyfelől igazolja, miszerint a magyar irodalom részleteiben és egészében kiegészíti, kiteljesíti az úgynevezett „nyugati kánont"; ha európai irodalmakról kívánunk szólni, a neves nyugati (német, angol, francia) szerzők mellé teljes joggal párosíthatjuk a velük valamiképpen összehasonlítható, a velük olykor párban láttatható magyar szerzőt. Másfelől az európai irodalmak magyar (nézőpontú) szemlélete számottevő módon gazdagítja az irodalomtörténeti tudást. Jóllehet egyik gondolat sincs számos előzmény nélkül, a bőségesen idézhető példák közül itt egyetlenegyet említek, mint a nagy személyiség értékeit summázót, Jókai Mór kései méltatását Deák Ferencről: „Mindenekfölött *európai magyar* volt, ki nemzetében fölébresztette a saját nyelve iránti lelkesülést s azt diadalra vezetni segített a nélkül, hogy az általános művelődés útját elzárta volna előle, hogy az idegen kultúra iránti gyűlölséget ébresztgette volna." Az angol nyelvű tanulmánykötet címe programot jelent be: *A nyugati kánon magyar aspektusból*. S arra vállalkozik, hogy a magyar modernségek kiemelkedő alkotóinak, Szabó Lőrinctől Örkény Istvánig, Térey Jánosig, költőknek, prózaíróknak egy-egy művét, pályaszakaszát olyképp mutassa be, hogy kitessék: miként olvasták nyugati kortársaik műveit, illetőleg miért és hogyan tudunk többet a nyugati kortársakról, ha a magyar pályatársak felől gondoljuk el szerepüket, jelentőségüket.

A „nyugati kánon" oly szerzők és művek együttese, akik, amelyek összességükben képviselik az európai irodalmak szemléletét, akik, amelyek sora az európai irodalomtörténések folyamatában perdöntően fontos szerephez jutnak. S ha szembesítjük Szabó Lőrincet Ernst Stadlerrel, Márai Sándort osztrák Monarchia-szerzőkkel, József Attila és Gottfried Benn, valamint Paul Celan költői teljesítményeit konfrontáljuk, közelebbről szemléljük Szabó Lőrinc költészet-felfogását Shakespeare-szonettek tolmácsolása közben, együtt-gondoljuk meg Proustnak és Kosztolányinak némely prózai-előadásbeli sajátosságait, a mai szerzők közül az amerikai Paul Auster és Márton László egybevethető vonásaira kérdezünk (hogy néhány tanulmányt említsek a tizennégy értekezésből), akkor azonnal fölfigyelhetünk arra: a magyar alkotók sok esetben hasonlóképpen reagáltak a személyiség, a nyelv, a megírhatóság, az elbeszélés kérdéseire, mint a náluk a világban jóval ismertebb nyugati kortársaik; magyar költők, írók nem egyszerűen követői, hanem jónéhány esetben kezdeményezői voltak a differenciáltabb irodalmi megjelenítéseknek. A „nyugati" szerzők befogadása olykor termékenyítő félreolvasás, újat eredményező átírás, nem egyszer pedig újragondolás, továbbépítés. A kötet hátlapján az összehasonlító irodalomtudomány állandóan újra felvetődő problémáin, így a világirodalom mibenlétén töprengő amerikai professzor, David Damrosch ajánlása (ő tanulmányt írt a világ első komparatisztikai lapját, 1877-től Kolozsvárt kiadó Meltzl Hugóról!), megkockáztatja ama véleményt: ez a kötet demonstrálja, hogy a magyar irodalom egyike a legnemzetközibb irodalmaknak, értsük ezt úgy, hogy egyike azoknak, amelyek sok szállal kapcsolódnak más irodalmakhoz, íróik állandó közvetlen kapcsolatban állnak „külföldi" irodalmakkal. Ezért – fűzhetnők tovább – aligha mellőzhető a továbbiakban annak a nézőpontnak érvényesítése (a teljes irodalmi mezőn), amely a kötet tanulmányait jellemzi. S ezt erősíti – a megírás és tárgy különbségei, a választott módszerek eltérései ellenére – az igény a magyar irodalomnak (Jókai szavával élve) „európai magyar" irodalomként elfogadtatására.

Mint említettem, Tandori Dezső más utat követ. S ez természetes, hiszen magyar nyelven magyar olvasókhoz szól, méghozzá úgy, mint aki egyik-másik bemutatandó szerző fordítójaként jeleskedett. De úgy is, mint aki egy magyarul kevésbé ismert irodalmi világ népszerűsítésére vállalkozik. S bár fordítói kétségeiről, küszködéseiről nem szól (másutt sem túl gyakran teszi), s a különleges hangú/hangulatú esszékbe belekomponálja életvitelét is (néhány ízben), jellemzője, hogy önmagának szinte szünetet sem hagyva kísérli meg fölfejteni az osztrák, angol, amerikai, francia alkotásokból a XX. század gondolkodási irányait. Tandori Dezső kinyitja műhelye ajtaját, hogy szemléltesse egy vitatkozva olvasó, a művekkel kölcsönös viszonyt alakító gondolkodó személyiségét. Olyan tanulmányíróét, aki tovább- és egyben újra/újjáírja az „esszéíró nemzedék" írás- és gondolkodásmódját, fokozatosan távolodva a többnyire egy irányba törő elődei képviselte modortól. Ellenben hagyja magára hatni a választott szerzőket, osztrák alkotók, Musil és Karl Kraus kongeniális tolmácsolójaként mintegy prózájába építi be azt a hosszúmondatos, kanyargó „stílust", amelynek révén egyszerre érzékelteti egy ornamentális próza előnyeit a zsúfolt tartalmak előadásakor meg az attól nem egyszer ironizáló eltávolodást is, több alkalommal fenntartásait érzékeltetvén. A két 19. századi, nálunk kevesebbet emlegetett amerikai szerző, Thoreau és A. Bierce lélektani tanulmányként is értékelhető lenne, egyfelől (Thoreaunál) a kivonulás, másfelől (Bierce-nél) a szorongásos előadás nagyjövőjű hírnökeiről van szó. S bár Kraus és Musil esetében a tanulmányíró nem tér ki magyar vonatkozásokra, a művekből kiolvasott Monarchia-történet, az első világháborúé, a Monarchia ellentmondásos fénykorának lezárulta, a végnapok megjeleníthetőségének kérdéseit veti föl. A XX. század irodalmát sok tekintetben meghatározó Franz Kafkáról írt esszéjéből idézek egy fontos mondatot. Látni fogjuk, hogy a képes beszéd lényegi megállapítást közvetít, nemcsak a Tandori fordította rövidprózáról, hanem az életmű egészéről is: „Tanácstalan irodalom az övé, de nemcsak úgy, felszínesnek mondható luxus jelleggel, ahogy az a kései polgári korszaké legalábbis: nem tudja, ki vagy be. Kafka egyszerűen a maga produkciójával kanyarított az élete legvilágosabb ablaka elé is valamiféle többletsötétet." Másutt a fordító néz körül: „Épp a rémlátomásos állapot teljessége miatt Kraus – kénytelen vagyok ismét terméketlen összehasonlítást tenni – másképp vonzza körébe a tolmácsot, mint Kafka vagy Musil. Másképp, mint Egon Erwin Kisch. A szatirikus szent »őrjöngése« árad itt minden oldalról, elcsöndesülni is csak erőgyűjtés józanságából hajlandó az ilyen indulat. Musil lassan hömpölygő prózája egzakt. Misztikuma történeti. Alakjai torzócsoportként állnak oda abba a lassan kiteljesülő térbe, mely nélkülük egyszerűen nem lenne, ám az események csigaütemű menetében egyre plasztikusabb lesz náluk, ezzel szinte felmenti őket a külön léttől."

Salinger *Seymour*a és Thomas Bernhard *A mészégető*je nemcsak Tandori széles horizontú világirodalom-szemléletéről tanúskodik, hanem annak az útkeresésnek nyomon kíséréséről is, ahogyan a XX. századi-elhasználódott formával szemben kísérletező írók, kevéssé látványosan, próbálják az új lehetőségeket, miközben a maga prózájában másfelé tájékozódó Tandori értőként méltatja a méltatandót, a Bernhard-kutatáshoz is jó ötleteket adva. Ahogy a *Vigilia* számára írt sorozatnak szánt íróportréit is áthatja a mástípusú regényvilágok iránti érdeklődése. A leginkább a tőle talán távolabbi és az 1930-as esztendőkben magyar érdeklődést keltő francia katolikus irodalomra (Márai sokat foglalkozott például Julien Greennel) irányítja a figyelmet, egy kevéssé formai újításokkal, mint inkább a világszemlélet és az előadás között létező feszültség feloldását célzó eljárással jellemezhető írásmódra. Sem Tandori, sem Márai nem követte Mauriac vagy Bernanos regényeinek vonalvezetését, mégis, mindketten jelentékenynek minősítették a francia „szellemiség"-nek ezt a típusú megnyilatkozását. Mindezzel szemben a képzőművészeti avantgárd két olyan alkotója, mint Duchamp és Schwitters Tandori személyes ügyévé válik. Duchamp „ready made"-je az ismét meg ismét felvetődő probléma tematizálásához járul; művészet és nem-művészet szembesülése efféle gondolatra fakasztja Tandorit: Duchamp „művészetszemléleti művész, nemforma-művész, nem tárgyi, nem gondolati elsőbbségű alkotó, nem is mindenben alkotó, hanem főleg «meglévő», valaki-valami, és így a saját élete megalkotásának művésze …" Schwitters költőként és a Merz-építmény alkotójaként kerül elő, akit nem ismer eléggé a magyar olvasó-tárlatlátogató, akivel való foglalatosság a Tandori-élet részévé lett. S itt ezen a ponton lesz olvasójává Tandori Dezső saját körülményeinek, anélkül, hogy átpoétizálná, számol be „privatissimum"-airól, anélkül, hogy feladná értelmezői attitűdjét.

A Tóth Ákos által mintaszerűen válogatott kötet végefelé érve, egyre több a személyes részvételről történő beszámoló, miközben Mándy Iván prózaművészete becsempésződik az esszék közé, mintegy jelezve a magyar esszéista egyszerre a tágabb és a szűkebb világot bejáró tekintetét: s a kötet befejezéséül ékeskednek az aforizmák, amelyek a kötetegészre visszavetülve sugallják: a világirodalmi kalandozások, a magyar irodalmi utalások egyszerre közelről és távolabbról látott/láttatott önéletírás részei. Az irodalom életrajz, amelyben olykor a távoli van közel, hogy a közeli azért megmaradjon közelinek. Ilyenmódon az irodalom meg az élet összeépül. Miként összetartozik a magyar meg az úgynevezett világirodalom. A magyar irodalom nélkül a „nyugati kánon" hiányos. Talán könyveink is segítenek (ki-ki a maga körében) ennek felismerésében.

Hungarian Perspectives on the Western Canon, eds. László Bengi, Ernő Kulcsár Szabó, Gábor Mezei, Gábor Tamás Molnár and Pál Kelemen. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2017, 296 lap.
Tandori Dezső: A szomszéd banánhal, szerk. Tóth Ákos, Tiszatáj Könyvtár, Szeged, 2017, 216. lap.

FRIED ISTVÁN

Tanulmány a tudománypolitika legendájáról

Bődy Pál történeti-analítikus áttekintése a magyar tudománypolitika szűk fél évszázadát (1867–1910) foglalja össze. E tudománypolitika nemcsak elevenen él az emlékezetben, de már szinte legenda is. Ennek a fejlődésnek mindig megvoltak a maga szigorú belső kritikusai, és ezeknek a kritikusoknak mindig megvoltak a maguk argumentumai. E kép alapvetően pozitív összképét azonban semmiképpen sem lehet apológiaként értelmezni.

A Kiegyezés korszaka magyar politikai kultúrájának fontos sajátossága volt, hogy a tudománypolitikát mindenkor a „kultuszminiszter" vezényelte, akinek *Eötvös* József nyomait követve, széles kitekintésű értelmiséginek, elasztikus adaptáló-képességgel rendelkező szellemnek, az egyház és a Nyugat irányában briliáns diplomatának és önálló, lehetőleg sokszoros önálló (élet-) művel kellett rendelkeznie. Az, hogy ezeken az alapokon ez a tudománypolitika mítosszá is vált, ezek után szinte magától értetődik.

A monográfia Eötvös József, *Csengeri* Antal, *Trefort* Ágoston és *Wlassits* Gyula tudománypolitikájával foglalkozik, gyakorlati egyenjogúsággal csatlakozik hozzájuk *Eötvös* Loránd, akinek egyetemi és akadémiai tudománypolitikája nagyságrendjében is felér a kultuszminiszterek munkájának dimenzióival. Kissé zavaró, hogy *Apponyi* Albert kultuszminisztersége, ami időben még beleesik a megadott időkeretbe, gyakorlatilag teljesen hiányzik, annál is inkább, mert Apponyinak az eredeti Eötvös-vonallal való közösségei és attól való eltérései releváns további eredményekhez vezettek volna.

Konceptusát Bődy azonban még egy *aktualizáló* keretbe is beállítja. Ennek a fókusza az egyetemek és a kutatók körül kialakult *kiválósági* gondolat. Az első fejezet 38 kiváló magyar tudóst nevez meg, ami azt szuggerálja, hogy azok pályafutása az ábrázolt tudománypolitikával szerves összefüggésben van. Ez az összefüggés egy *absztrakt* szinten bizonyosan fennáll. A monográfia nem merül el ebben az összefüggésben, ezzel is újból megerősíti azt az érzésünket, hogy dicséretesebb dolog a kiválóság jelzőjének odaítélését másokra (akár későbbi korokra) bízni, mintsem azt aktuálisan mesterséges helyzetekben és a hozzá nem értő nyilvánosság ellendrukker világában kikényszeríteni.

Az Egyesült Államokban dolgozó Bődy 1945 után egyike Eötvös és kora legtermékenyebb kutatóinak. 1945 után, *Sőtér* Istvánt követően mindenekelőtt *Németh* G. Béla és sokfelé ágazó kutatói és pedagógiai munkássága voltak ezen a területen meghatározóak.

Bődy elsősorban a nevelés- és iskolatörténet eredményeire, a parlamenti folyamatok elemzésére és a kultúrpolitikai aktivitások teljességének rekonstrukciójára támaszkodik. Ezek az aktivitások, magyar sajátosságként, nemcsak egy kultuszminiszter életművében alkottak „*szinkrón*" koherens egységet, de mint „*diakrón*" egymásutániság is. Mindez az egész reformpolitikának összefüggő és egységes képet ad, ami nemcsak sikerében vagy legendájában, de valóságos eredményeiben is nagy szerepet játszott.

A rekonstruált tudománypolitikai stratégia egyes elemei közül kiemelkedik az új egyetemek alapításának kérdésköre, amelyeknek a kor szintjén kellett állniuk. Ide tartozik a tehetségek támogatása (mindenekelőtt a célzott ösztöndíj-politikával). Ide tartozik a gimnáziumok és más középiskolák reformja (máig sok elfogulatlan értelmiségi álma), lényegi és addig hiányzó folyóiratok és fórumok megalapítása, tanulmányi versenyek, mindenekelőtt a matematikában és a fizikában. Ide tartozik a magyar *Ecole Normale Superieure,* az Eötvös Kollégium, a sokszoros együttműködés a Magyar Tudományos Akadémiával és a számos tudományos társasággal, a tanárok és tanítók egyesületei, a felügyeleti rendszer, majd a gyakorló iskolák és gimnáziumok rendszere. 1899-től megjelennek a nők is az egyetemeken, és (mindenekelőtt Wlassits minisztersége alatt a figyelem az általános iskolák és a vidék felé is fordul. Bődy ábrázolásából nemcsak egy nagy rendszer körvonalai rajzolódnak ki, de azt is megérezzük, hogy ez a rendszer talán még önmaga meghaladásának lehetőségét is magában rejtette.

Pál Bődy, Science Policies in Hungary (1867–1910) and the First Generation of Distinguished Scientists. Reihe: Wissenschaftsgeschichte. Bd. 4, 2017, 144 S.

KISS ENDRE

BÉCSI NAPLÓ
AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.kozpontiszovetseg.at
www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungariseher Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:
Bodzsoni István (Szabadka), Borbándi Gyula † (Budapest), Czellár Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:
Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Martos Péter, Radics Éva, Rumpler Diána, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 15,- Euro, Magyarországon 3500,- Ft, Nyugat-Európában 20,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:
Amerikában: Andrew Rekay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856
Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.
Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.
E-mail: melindakonya@hetnet.nl
Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.
Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.
Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach
Svájcban: Judit Czellar 13, Croix-du-Levant, CH-1220 Genève, e-mail: czellarjud@hotmail.com, 0227970854 – Postfinance, Julianna Judit Czellar, Compte: 12-165459-6, IBAN: CH13 0900 0000 1216 5459 6
Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGirot Nr.: 756987-4.
Szlovákiában: Benyák Mária,
e-mail: mariabenyak@gmail.com
Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Bt.
H–9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.